

Er det forskjeller i bærekraftsrapporteringen til statlige selskaper og selskaper uten betydelig statlig eierskap?

*En studie av innhold og kvalitet i bærekraftsrapporteringen hos
et utvalg av norske selskaper*

Kaja Slettvoll og Andreas Dullum Reum

Veileder: Kari Nyland

Masteroppgave, Økonomi og administrasjon, Økonomisk styring

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i økonomi- og administrasjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at Høyskolen eller sensorer inntår for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Sammendrag

Bærekraftsrapportering har til hensikt å gi informasjon, og øke åpenheten om hvordan selskaper påvirker og bidrar til bærekraftig utvikling. Den ikke-finansielle rapporteringen kan bidra til å redusere informasjonsasymmetri mellom selskaper og dens interessenter. Formålet med denne studien er å undersøke hva selskaper med statlig eierskap og selskaper uten betydelig statlig eierskap i Norge vektlegger i rapporteringen på bærekraft, og å diskutere hva som kan være mulige forklaringer på eventuelle forskjeller.

For å vurdere bærekraftsrapporteringen hos utvalget av norske selskaper studerer vi innhold og kvalitet ved hjelp av rapporteringsprinsipper fra rammeverkene GRI og TCFD. Vi benytter 23 tester som er basert på GRI sine innholds- og kvalitetsprinsipper, og TCFDs rapporteringsprinsipper for effektiv rapportering. Vi benytter dokumentanalyse for å studere bærekraftsrapporteringen for året 2021 hos 30 norske selskaper. Utvalget vårt består av 15 selskaper der staten har minst 1/3 eierandel, og 15 selskaper uten betydelig statlig eierskap.

Våre funn indikerer at statlige selskaper og selskaper uten betydelig statlig eierskap vektlegger kvalitet og innhold i bærekraftsrapporteringen i omtrent like stor grad. Likevel finner vi forskjeller i hvilke prinsipper for innhold og kvalitet som vektlegges i rapporteringen til de to gruppene med selskaper. Videre finner vi store forskjeller i rapporteringspraksis blant de statlige selskapene. Selskaper med delvis statlig eierskap vektlegger innhold og kvalitet i større grad enn både heleide statlige selskaper og selskaper uten betydelig statlig eierskap. Funnene fra analysen indikerer at selskapene uten betydelig statlig eierskap i større grad vektlegger interessenter, vesentlighet, nøyaktighet, og klarhet i sin bærekraftsrapportering. Felles for de statlige selskapene er at de i større grad vektlegger FNs bærekraftsmål. Generelt finner vi at selskapene i utvalget vektlegger prinsipper for innhold i større grad enn kvalitetsprinsipper i sin rapportering.

Mulige forklaringer på observerte forskjeller på hva som vektlegges i bærekraftsrapporteringen til de statlige selskapene og selskapene uten betydelig statlig eierskap kan være noteringsstatus, antall rammeverk som benyttes i bærekraftsrapporteringen, og antall sider i bærekraftsrapporten. For de statlige selskapene kan grad av statlig eierskap, og hvilket departement som forvalter eierskapet, være mulige forklaringer på forskjeller i hva som vektlegges i rapporteringen på bærekraft. Studien har en relativt begrenset utvalgsstørrelse, som gjør det utfordrende å generalisere funnene.

Forord

Denne utredningen er skrevet som en del av masterstudiet i økonomi og administrasjon ved Norges Handelshøyskole (NHH). Utredningen utgjør 30 studiepoeng innenfor vår hovedprofil som er økonomisk styring.

Vårt valg av tema for oppgaven kommer fra vår interesse for bærekraft, og vårt ønske om å studere rapporteringen hos selskaper. Faget Sustainability & ESG reporting ved NHH har gitt inspirasjon til valg av tema. I denne utredningen studerer vi innhold i rapporteringen på bærekraft og rapporteringskvalitet, som er et aktuelt tema da reguleringer og rammeverk for bærekraftsrapportering er i stadig utvikling. Generelt er det økende interesse for å forstå hvordan selskaper forvalter ressurser, og selskapenes påvirkning på omgivelsene.

Arbeidet med utredningen har vært lærerik da vi har tilegnet oss ny og oppdatert kunnskap på fagområdet. Vi kommer også i fremtiden til å følge utviklingen av bærekraftsrapportering med interesse.

Til slutt ønsker vi å rette en stor takk til vår veileder Kari Nyland for gode og konstruktive tilbakemeldinger i forbindelse med arbeidet med masteroppgaven.

Norges Handelshøyskole

Bergen, 01. juni 2023

Kaja Slettvoll

Andreas Dullum Reum

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	II
FORORD	III
INNHOLDSFORTEGNELSE	IV
FIGUROVERSIKT	VII
TABELLOVERSIKT	VIII
FORKORTELSER	X
1. INNLEDNING	1
1.1 BAKGRUNN OG MOTIVASJON	1
1.2 PROBLEMSTILLING	3
1.3 FREMGANGSMÅTE	3
1.4 AVGRENSNINGER	4
1.5 STRUKTUR PÅ OPPGAVEN	5
2. LITTERATUR	6
2.1 BÆREKRAFT OG BÆREKRAFTSRAPPORTERING	6
2.1.1 <i>Faktorer som kan påvirke bærekraftsrapporteringen</i>	8
2.2 SENTRALE RAMMEVERK FOR BÆREKRAFTSRAPPORTERING	9
2.2.1 <i>Rammeverk for bærekraftsrapportering</i>	9
2.2.2 <i>Prinsipper for innhold og kvalitet</i>	11
2.3 SENTRALE REGULERINGER	15
2.3.1 <i>Dagens krav til bærekraftsrapportering</i>	16
2.3.2 <i>Bærekraftsrapportering i fremtiden</i>	17
2.4 TEORETISKE PERSPEKTIVER I LITTERATUREN OM BÆREKRAFTSRAPPORTERING	18
2.5 OPPSUMMERING	20
3. METODE	21

3.1	FORSKNINGSDESIGN.....	21
3.1.1	<i>Tilnærming til vitenskapelig teori.....</i>	<i>21</i>
3.1.2	<i>Forskningsformål.....</i>	<i>22</i>
3.1.3	<i>Valg av forskningsmetode.....</i>	<i>23</i>
3.1.4	<i>Forskningsstrategi.....</i>	<i>24</i>
3.2	UTVALG.....	25
3.2.1	<i>Utvalgsriterier.....</i>	<i>25</i>
3.2.2	<i>Utvalgsstrategi.....</i>	<i>29</i>
3.2.3	<i>Begrensninger.....</i>	<i>33</i>
3.3	DATAINNSAMLING.....	33
3.4	VALG AV VURDERINGSKRITERIER.....	34
3.4.1	<i>Innhold og kvalitet.....</i>	<i>35</i>
3.4.2	<i>Avgrensninger.....</i>	<i>35</i>
3.5	SCOREKORT BESKRIVELSE.....	36
3.5.1	<i>Presentasjon av tester.....</i>	<i>37</i>
3.6	FORSKNINGSKVALITET.....	49
3.7	ETISKE HENSYN.....	52
4.	RESULTATER OG ANALYSE.....	53
4.1	SELSKAPENES VEKTLGGING I BÆREKRAFTSRAPPORTERINGEN.....	53
4.1.1	<i>Innledende analyse og funn.....</i>	<i>53</i>
4.1.2	<i>Forskjeller i vektlegging av innhold.....</i>	<i>58</i>
4.1.3	<i>Forskjeller i vektlegging av kvalitet.....</i>	<i>67</i>
4.2	MULIGE FORKLARINGER PÅ FORSKJELLER.....	76
4.2.1	<i>Noteringsstatus.....</i>	<i>76</i>

4.2.2	<i>Størrelse på selskaper</i>	78
4.2.3	<i>Departementenes rolle</i>	82
4.2.4	<i>Rammeverk for rapportering av bærekraftsinformasjon</i>	83
4.2.5	<i>Lengde på bærekraftsrapporter</i>	88
4.3	OPPSUMMERING AV FUNN FRA ANALYSEN	89
5.	KONKLUSJON	93
5.1	BESVARELSE AV PROBLEMSTILLING.....	93
5.2	REFLEKSJONER.....	96
5.3	FORSLAG TIL VIDERE FORSKNING.....	98
6.	LITTERATURLISTE	101
	VEDLEGG 1 – SCOREKORT FOR INNHOLD	110
	VEDLEGG 2 – SCOREKORT FOR KVALITET	111
	VEDLEGG 3 – SELSKAPENES TOTALE OPPNÅDDE SCORE	112

Figuroversikt

Figur 1: Utvalgets totale scorer med fallende kurve.	54
Figur 2: Utvalgets totale scorer for innholdsprinsippene med fallende kurve.	56
Figur 3: Utvalgets totale scorer for kvalitetsprinsippene med fallende kurve.	57
Figur 4: Prosentvis grad av statlig eierskap og gjennomsnittlig score innholdsprinsipper.	59
Figur 5: Gjennomsnittlig score per test for innholdsprinsippene med ulike grader av statlig eierskap: «T» indikerer «Test».	61
Figur 6: Utdrag fra Aker BP sin bærekraftsrapport fra 2021: Identifisering av interessenter (Aker BP ASA, u.å.).	62
Figur 7: Utdrag fra Equinor ASA sin bærekraftsrapport fra 2021: Prestasjoner innen utvalgte bærekraftsmål (Equinor ASA, u.å.).	64
Figur 8: Utdrag fra Kitron ASA sin bærekraftsrapport fra 2021: Vesentlighetsanalyse (Kitron ASA, u.å.).	66
Figur 9: Prosentvis grad av statlig eierskap og gjennomsnittlig score kvalitetsprinsipper.	67
Figur 10: Gjennomsnittlig score per test for innholdsprinsippene med ulike grader av statlig eierskap.	69
Figur 11: Utdrag fra Elkem ASA sin integrerte årsrapport fra 2021 (Elkem ASA, u.å.).	70
Figur 12: Utdrag fra års- og bærekraftsrapporten til Kongsberg Gruppen ASA (Kongsberg Gruppen ASA, u.å.).	71
Figur 13: Utdrag fra Equinor ASA sin bærekraftsrapport fra 2021: Ordforklaringer i form av ordliste (Equinor ASA, u.å.).	74
Figur 14: Utdrag fra Veidekke ASA sin års- og bærekraftsrapport: Sammenligning med andre aktører (Veidekke ASA, u.å.).	75
Figur 15: Gjennomsnittlig scorer for børsnoterte og unoterte selskaper i utvalget.	77
Figur 16: Total gjennomsnittlig score og selskapsstørrelse målt i antall ansatte.	79
Figur 17: Oversikt over total omsetning og score per selskap.	80
Figur 18: Gjennomsnittlig score innholds- og kvalitetsprinsipper for selskaper basert på antall rammeverk for rapportering.	84
Figur 19: Valg av rammeverk for bærekraftsrapportering og gjennomsnittlig score for innholds- og kvalitetsprinsippene.	86
Figur 20: Total score og lengde i form av sideantall på bærekraftsrapporten.	88

Tabelloversikt

Tabell 1: GRI sine ti rapporteringsprinsipper for innhold og kvalitet. Hentet fra GRI 101 (2016, s.7).	11
Tabell 2: TCFD sine syv prinsipper for effektiv rapportering. Hentet fra TCFD (2017, s.18).	15
Tabell 3: Oversikt over definerte kriterier som gjelder for alle selskapene i utvalget.....	28
Tabell 4: Studiens utvalg av statlige og ikke-statlige selskaper	32
Tabell 5: Visuell presentasjon av scorer som kan oppnås i testene.	37
Tabell 6: Test 1 for innholdsprinsippet om inkludering av interessenter.	38
Tabell 7: Test 2 for innholdsprinsippet om inkludering av interessenter.	38
Tabell 8: Test 1 for innholdsprinsippet om bærekraftskontekst	39
Tabell 9: Test 2 for innholdsprinsippet om bærekraftskontekst.	39
Tabell 10: Test 3 for innholdsprinsippet om bærekraftskontekst.	40
Tabell 11: Test 4 for innholdsprinsippet om bærekraftskontekst.	40
Tabell 12: Test 1 for innholdsprinsippet om vesentlighet.	41
Tabell 13: Test 2 for innholdsprinsippet om vesentlighet.	41
Tabell 14: Test 3 for innholdsprinsippet om vesentlighet.	42
Tabell 15: Test 4 for innholdsprinsippet om vesentlighet.	42
Tabell 16: Test 5 for innholdsprinsippet om vesentlighet.	43
Tabell 17: Test 1 for kvalitetsprinsippet om nøyaktighet.	43
Tabell 18: Test 2 for kvalitetsprinsippet om nøyaktighet.	44
Tabell 19: Test 1 for kvalitetsprinsippet om balanse.....	44
Tabell 20: Test 2 for kvalitetsprinsippet om kvalitet.	45
Tabell 21: Test 3 for kvalitetsprinsippet om balanse.	45
Tabell 22: Test 4 for kvalitetsprinsippet om balanse.	46
Tabell 23: Test 1 for kvalitetsprinsippet om klarhet.	46
Tabell 24: Test 2 for kvalitetsprinsippet om klarhet.	47

Tabell 25: Test 3 for kvalitetsprinsippet om klarhet.	47
Tabell 26: Test 1 for kvalitetsprinsippet om sammenlignbarhet.....	48
Tabell 27: Test 2 for kvalitetsprinsippet om sammenlignbarhet.....	48
Tabell 28: Test 1 for kvalitetsprinsippet om pålitelighet.	48
Tabell 29: Two-sample Wilcoxon rank-sum test output for total score. Ikke-statlige og statlige selskaper.	55
Tabell 30: Oppsummerende innledende funn.	58
Tabell 31: Kategorisering av tre grupper med ulik grad av statlig eierskap.	58
Tabell 32: Two-sample Wilcoxon rank-sum test output for innholdsprinsipper.	60
Tabell 33: Two-sample Wilcoxon rank-sum test output for kvalitetsprinsipper.	68
Tabell 34: Medianverdier og gjennomsnittsverdier av omsetning og antall ansatte fordelt på grader av statlig eierskap.....	81
Tabell 35: Departement som forvalter selskapenes eierskap og total gjennomsnittlig score. 82	
Tabell 36: Grader av statlig eierskap og antall selskaper i gruppen som rapporterer etter et bestemt antall bærekraftsrammeverk.	85
Tabell 37: Valg av antall rammeverk for bærekraftsrapportering og gjennomsnittlig omsetning.....	85
Tabell 38: Gjennomsnittlig score test 4 «Bærekraftskontekst» og test 2 «Vesentlighet» basert på ulike rammeverk for rapportering.	87
Tabell 39: Oversikt over vesentlige funn fra kapittel 4.1.	90
Tabell 40: Oppsummering av funn fra analyse av mulige forklaringsfaktorer.....	92

Forkortelser

CSR	Corporate Social Responsibility
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
ESG	Environmental, Social and Governance
EU	Den europeiske union
FN	De forente nasjoner
GRI	Global Reporting Initiative
IR	Integrated Reporting
ISAE	International Standard on Assurance Engagements
KPMG	Klynveld, Peat, Marwick, Goerdeler
NFRD	Non-Financial Reporting Directive
PwC	PricewaterhouseCoopers
RSKL	Regnskapsloven
SASB	Sustainability Accounting Standards Board
TCFD	Task Force on Climate-Related Financial Disclosure

1. Innledning

I det følgende kapittelet introduserer vi bakgrunnen og motivasjonen for masteroppgaven. Videre presenterer vi problemstillingen, og beskriver fremgangsmåten vi benytter for å besvare problemstillingen. Deretter forklarer vi hvilke avgrensinger vi tar. Til slutt forklarer vi hvordan masteroppgaven er strukturert.

1.1 Bakgrunn og motivasjon

Bærekraftig utvikling har vært et vesentlig tema for ulike aktører i samfunnet i mange tiår. For å kunne skape bærekraftig utvikling er klima og miljø, økonomi, og sosiale forhold viktige å hensynta (FN-Sambandet, 2021). I den forbindelse har det blitt rettet oppmerksomhet mot selskapers bidrag til en bærekraftig verden. Selskaper påvirker omgivelsene med sine aktiviteter, og omgivelsene påvirker selskapene. Ved å rapportere på bærekraft vil selskapene kunne kommunisere sin påvirkning på omgivelsene, samt klimarisikoer og muligheter tilknyttet driften.

Historisk har bærekraftsrapportering i stor grad vært frivillig. Likevel har andelen av selskaper som publiserer bærekraftsrapporter vært økende (Junior et al., 2014). Imøtekommelse av nye reguleringer og forventninger kan være årsaker til at selskaper, spesielt de store, publiserer bærekraftsrapporter. Bærekraftsrapportering er viktig for at selskaper skal kunne gi informasjon til interessenter om prestasjoner i tilknytning til miljømessige og sosiale forhold (Junior et al., 2014). Både interessenter med finansielle interesser og andre som ønsker informasjon om selskapenes påvirkning på omgivelsene har nytte av informasjon om bærekraft. Kreditorer og investorer er eksempler på interessentgrupper med finansielle interesser. Miljøorganisasjoner og kunder kan ønske å få informasjon om selskapenes påvirkning på omgivelsene.

Tidligere undersøkelser har rettet fokus mot kvaliteten på bærekraftsrapporteringen hos selskaper. Ifølge PwCs globale ESG investorundersøkelse 2021 mener åtte av ti globale investorer at bærekraft og ESG risiko er viktig for å kunne ta gode investeringsbeslutninger, samtidig som bare en av tre mente at den daværende rapporterte ESG informasjonen hadde tilstrekkelig kvalitet (PwC, u.å.-a). Det pekes på at faktorer som relevant, tidsriktig, fullstendig og sammenlignbar informasjon burde forbedres (PwC, u.å.-a). Vormedal og

Ruud (2006) finner at kun 10 prosent av de 100 største selskapene i Norge overholdt de juridiske kravene til miljørapportering i Norge, mens halvparten overholdt rapporteringskrav til arbeidsforhold og kjønnsbalanse. I tillegg hevder Vormedal og Ruud (2006) at den frivillige ikke-finansielle rapporteringen var utilstrekkelig. De siste årene har reguleringer, rammeverk, og krav fra interessenter vært i utvikling. Blant annet har regnskapslovens § 3-3c blitt utviklet siden innføringen. Lovparagrafen gir retningslinjer for hvordan store selskaper skal rapportere på bærekraft i Norge (Regnskapsloven, 1998, § 3-3).

Eierstruktur hos selskaper er en faktor som ofte blir assosiert med rapportering på bærekraft og samfunnsansvar (Christensen et al., 2021; Gallo & Christensen, 2011; Hahn & Kühnen, 2013). Etter liberaliseringen av næringslivet på 1980-tallet har ikke-statlige selskaper fått mer påvirkningskraft og større muligheter (Bini & Bellucci, 2019). Når det gjelder statlige selskaper er staten som eier tydelig i sitt arbeid for ansvarlighet blant selskapene. Vi skal undersøke om det foreligger forskjeller i hva selskaper med statlig eierskap og selskaper uten betydelig statlig eierskap vektlegger i rapporteringen på bærekraft. Det foreligger lite forskning på temaet. Hahn og Kühnen (2013) viser til at man ikke kan trekke konklusjoner om effekt på bærekraftsrapporteringen av å være notert på børs, eller å ha statlig eierskap. Dette fordi det foreligger et begrenset antall studier om både kvalitet på rapporteringen på bærekraft, og studier som undersøker forskjeller i rapporteringspraksis mellom selskaper med ulikt eierskap.

I Norge har staten formidlet viktigheten av å ivareta miljømessige og sosiale tema i virksomhetsutøvelsen blant selskapene staten har direkte eierskap i. Den 22. november 2019 la regjeringen Solberg frem en eierskapsmelding som satte fokus på bærekraftig utvikling (Meld. St. 8 (2019-2020)). Eierskapsmeldingen tydeliggjorde regjeringens ønske om at selskaper med statlig eierskap skal være ledende ansvarlige selskaper. Blant annet ble det stilt krav til å redusere klima- og miljøavtrykk, ivaretagelse av menneskerettighetene, og forebygging av korrupsjon (Meld. St. 8 (2019-2020)). I oktober 2022 lanserte regjeringen Støre en ny eierskapsmelding hvor tittelen var “Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap”, hvor fokuset i stor grad var rettet mot sosiale tema, klima og miljø (Meld. St. 6 (2022-2023)). Den nye eierskapsmeldingen fortsatte å utdype ansvaret til statlige selskaper.

Selv om norske selskaper må rapportere på bærekraft i henhold til regnskapslovens § 3-3c, gir selskapene som regel mer informasjon om bærekraftstemaer i sine årlige rapporteringer. Derfor kan mesteparten av rapporteringen på bærekraft for 2021 anses som frivillig

rapportering. Når det ikke foreligger detaljerte retningslinjer på hva som skal rapporteres, kan vi forvente forskjeller i innhold og kvalitet på bærekraftsrapporteringen.

1.2 Problemstilling

Formålet med denne studien er å undersøke hva selskaper med statlig eierskap og selskaper uten betydelig statlig eierskap i Norge vektlegger i sin rapportering på bærekraft, og å diskutere hva som kan være mulige forklaringer på eventuelle forskjeller i rapporteringen til de statlige selskapene og selskapene uten betydelig statlig eierskap. Studien blir gjennomført ved å undersøke hva selskapene vektlegger av innhold og kvalitet i sin rapportering. Ved å søke etter, og diskutere mulige forklaringer på eventuelle forskjeller i rapporteringen ønsker vi å bidra med ny innsikt som kan forbedre rapporteringen, gi inspirasjon for videre forskning på fagområdet, og gi innspill som kan være nyttige for reguleringer og veiledninger. For å kunne besvare studiens formål har vi utformet følgende problemstilling:

Hva vektlegger selskaper med statlig eierskap og selskaper uten betydelig statlig eierskap i Norge i bærekraftsrapporteringen, og hva kan være mulige forklaringer på eventuelle forskjeller?

1.3 Fremgangsmåte

Det eksisterer mange ulike rammeverk som selskaper kan benytte dersom de ønsker å rapportere på bærekraft. Rammeverkene er utarbeidet med veiledninger som skal hjelpe selskapene med å utarbeide en bærekraftsrapport. Ifølge KPMGs globale undersøkelse om bærekraftsrapportering er Global Reporting Initiative (GRI) og Task Force on Climate-Related Financial Disclosures (TCFD) de mest brukte rammeverkene for bærekraftsrapportering hos de selskapene som ble analysert (KPMG, 2022). I undersøkelsen nevnes det også at FNs bærekraftsmål benyttes av mange selskaper som hjelpemiddel i utarbeidelsen av bærekraftsrapporter. GRI sine standarder for bærekraftsrapportering veileder selskaper til å rapportere på deres påvirkning på miljø, økonomi og mennesker (GRI, u.å.-b). TCFD anbefalingene skal forbedre og øke rapporteringen på klimarelatert finansiell informasjon (TCFD, u.å.-b).

Rapporteringsprinsippene fra GRI skal bidra til høykvalitets bærekraftsrapportering (GRI, 2016), og TCFD sine prinsipper for effektiv rapportering skal bidra til høykvalitets- og

beslutningsnyttig rapportering (TCFD, 2017). For å studere innhold og kvalitet på bærekraftsrapporteringen benytter vi tester som er utarbeidet fra GRI sine prinsipper for innhold og kvalitet fra 2016. Samtidig supplerer vi med tester som er inspirert av TCFD sine prinsipper for effektiv rapportering, for å få et bredere vurderingsgrunnlag. Rammeverkene GRI og TCFD blir nærmere forklart i kapittel 2.2.

Testene blir gjennomført ved hjelp av dokumentanalyse. Etter at selskaper begynte å offentliggjøre informasjon om deres bærekraftsprestasjoner har mange forskningsartikler benyttet seg av dokumentanalyse for å studere ulike problemstillinger rundt rapporteringen. I vurderingen av selskapene i denne studien utarbeides ett scorekort hvor vi får en samlet score for kvalitet og innhold for hvert selskap, som benyttes til sammenligning og analyse.

I denne studien benytter vi betegnelsene statlige selskaper og selskaper med statlig eierskap, for selskapene som staten har direkte eierskap i. For selskapene uten betydelig statlig eierskap benytter vi ikke-statlige selskaper som betegnelse. For å få et best mulig sammenligningsgrunnlag bør selskapene på tvers av de to eierkategoriene i utvalget karakteriseres av like egenskaper. Type organisasjonsform er en faktor vi hensyntar når vi skal velge selskaper som skal inngå i utvalget vårt. Dette for å unngå at ulike reguleringskrav kan påvirke rapporteringen. Det er ønskelig at selskapene i studien er underlagt relativt like reguleringer. De statlige selskapene i utvalget vil ha organisasjonsformene aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper, statsaksjeselskaper, og statsforetak. De ikke-statlige selskapene har organisasjonsformen allmennaksjeselskap.

1.4 Avgrensninger

Denne studien avgrenser seg til 30 norske selskaper, hvorav 15 av disse er statlige selskaper, og de 15 resterende er ikke-statlige selskaper. Staten Norge hadde i 2021 direkte eierskap i 71 selskaper (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022). Forhåndsdefinerte utvalgskriterier ble bestemt for å oppnå et mest mulig sammenlignbart utvalg. 15 av de 71 selskapene som staten har direkte eierskap i ble inkludert i utvalget vårt. Følgelig ble 15 ikke-statlige selskaper inkludert basert på utvalgskriterier og sammenlignbare egenskaper med de statlige selskapene.

Det er utenfor rammene til denne studien å foreta en vurdering av hvor bærekraftige selskapene er, da dette er et komplekst spørsmål. Studien er avgrenset til å studere

rapporteringen på bærekraft for året 2021, da rapporteringen for 2022 ikke var tilgjengelig ved tidspunktet for oppstart av studien. For å være konsistent i innhenting av informasjonen om bærekraft avgrenses studien til å kun vurdere rapportering på bærekraft som er inkludert i årsrapporter, eller som er gitt i separate bærekraftsrapporter.

1.5 Struktur på oppgaven

Masteroppgaven er delt inn i 6 kapitler. I kapitlene 1 til 3 presenterer vi grunnlaget for studien hvor vi beskriver bærekraftsrapportering, teori, metode, og datagrunnlaget som vi benytter i analysen. I kapittel 4 legger vi frem analysen og svarer på studiens problemstilling. I samme kapittel diskuterer vi resultatene fra analysen. I kapittel 5 gir vi en overordnet konklusjon. Litteraturlisten følger i kapittel 6.

2. Litteratur

I dette kapitlet redegjøres det for begrepene bærekraft og bærekraftsrapportering, og vi ser nærmere på faktorer som kan påvirke selskapers bærekraftsrapportering. Videre presenteres sentrale rammeverk for bærekraftsrapportering. Deretter redegjør vi for reguleringer som omhandler rapportering på bærekraft i Norge. Mot slutten av kapitlet gjør vi rede for teori. Teoriene kan forklare motivasjonen selskapene har til å rapportere frivillig på bærekraft, og kan være mulige forklaringer på eventuelle forskjeller i rapporteringen til selskapene.

2.1 Bærekraft og bærekraftsrapportering

For å forklare begrepet bærekraft er det naturlig å definere konseptet bærekraftig utvikling: “Bærekraftig utvikling er en utvikling som imøtekommer dagens behov uten at det går på bekostning av at fremtidige generasjoner skal få dekket sine behov” (Brundtland, 1987). Rapportering på bærekraft kan kommunisere selskapers forpliktelse til bærekraft, og kommunisere prestasjoner på bærekraftstemaer (Boiral et al., 2019; Fonseca et al., 2014; Hahn & Kühnen., 2013; Perego & Kolk, 2012). Bærekraftstemaer kan være miljø-, sosiale- og forretningsetiske forhold (ESG temaer). Typiske ESG temaer kan være klimaendringer og klimarisiko, klimagassutslipp, HMS, lokalsamfunn, personvern, og skatt (PWC, u.å.-c). ESG-kriteriene kan være viktig for den finansielle risikovurderingen (PwC, u.å.-c). Amel-Zadeh og Serafeim (2018) finner at ESG informasjonens relevans til investeringsprestasjoner er den mest fremtredende motivasjonen for investorer til å benytte seg av informasjonen. ESG temaer er derfor av betydning for både finansielt orienterte interessenter, og interessenter som først og fremst ønsker å ha informasjon om selskapenes påvirkning på omgivelsene.

Definisjonen av bærekraftig utvikling fra Brundtlandkommisjonen i 1987 bidro til å gi konseptet bærekraft bredere sosial aksept og bevissthet. Likevel er det en utfordring at bærekraft betyr forskjellige ting for forskjellige mennesker i ulike sammenhenger. Selv om det foreligger bred aksept for definisjonen av bærekraftig utvikling er det ingen felles enighet rundt hva det eksakte målet er, eller hvordan målet skal nås (Bini & Bellucci, 2019). FN har bidratt til den globale bærekrafts utviklings agendaen med å utvikle 17 bærekraftsmål (Sustainable Development Goals), som skal oppmuntre til handling (FN, 2015).

Tidligere studier hevder at rapportering på bærekraft er mer utbredt når informasjonsasymmetri er høy, eller når selskaper må kommunisere med et større antall interessenter (Christensen et al., 2021). Blant annet kan selskapene redusere informasjonsasymmetri mellom seg og aktører ved å rapportere sine reelle påvirkninger på omgivelsene. Ideen om at selskapets ansvar kun er å maksimere verdi for investorer (Friedman, 1970) har blitt argumentert imot blant annet ved å understreke betydningen av å hensynta flere interessentgrupper (Freeman, 1984). I løpet av de siste årene har man også sett økt villighet fra selskaper til å rapportere på tema som dekker forventninger og behov for både investorer og andre interessenter (Bini & Bellucci, 2019).

Bærekraftsrapportering er viktig for å sikre kvalitet og tillit, og er sentralt for å øke åpenhet og troverdighet i næringslivet (Revisorforeningen, u.å.-a). GRI forklarer bærekraftsrapportering som selskapers metode å rapportere sine økonomiske, miljømessige, og sosiale påvirkninger, og dens positive og negative bidrag til bærekraftig utvikling (GRI, 2016, s. 3). Noen selskaper rapporterer på bærekraft i separate rapporter, mens andre rapporterer på bærekraft i en egen del i årsrapporten. Hvilket omfang rapporteringen har, og hvilket navn selskapene har gitt rapporteringen på bærekraft har variert betydelig gjennom årene.

Noen selskaper rapporterer på sine initiativ for samfunnsansvar i såkalte CSR rapporter (Bini & Bellucci, 2019). CSR kan forklares som selskapers aktiviteter og policyer som vurderer, styrer, og leder selskapenes ansvar, og deres påvirkning på samfunn og miljø (Christensen et al., 2021). Andre selskaper rapporterer på ESG temaer i såkalte ESG rapporter, mens andre rapporterer på bærekraft via bærekraftsrapporter (Junior et al., 2014; Kolk, 2010; Rogmans & El-Jisr, 2022). På grunn av likheter mellom alternativene for rapportering, og at begrepene i mange tilfeller forklarer det samme, benytter vi begrepet bærekraftsrapportering som fellesbetegnelse for rapportering på bærekraft i denne studien. I likhet med tidligere studier om bærekraftsrapportering, som hos Junior et al. (2014), vurderes informasjon om bærekraft uansett hvordan det rapporteres og type rapporter, i studien vår.

Hahn og Lülfs (2014) peker på at frivillig bærekraftsrapportering og mangel på detaljerte reguleringer kan gi muligheter for selskaper til å villedde interessenter, for eksempel ved grønnvasking. Da kan selskaper med relativt svake bærekraftsprestasjoner ha insentiver til å gi positive rapporteringer på tross av deres underliggende svake bærekraftsprestasjoner av legitimitetshensyn (Hahn & Lülfs, 2014). Grønnvasking kan bidra til å skjule negative

påvirkninger via positiv rapportering (Christensen et al., 2021). Derfor kan nytten av bærekraftsrapporteringen være begrenset dersom det aktuelle selskapet ikke blir holdt ansvarlig for sine faktiske påvirkninger (Hahn & Lülfs, 2014).

På grunn av at TCFD rammeverket har et klimarelatert finansielt fokus skal vi til slutt i delkapittelet forklare hvordan klimarisiko kan påvirke selskaper (TCFD, u.å.-b). For et selskap kan klimarelatert risiko deles inn i fysisk risiko og overgangsrisiko (Revisorforeningen, u.å.-b). Potensielle fysiske påvirkninger fra klimaendringer utgjør den fysiske risikoen, mens omstillingen til lavutslippssamfunnet utgjør en overgangsrisiko i tilknytning til omstillingen av samfunnet og næringslivet (Revisorforeningen, u.å.-b). Videre kan den fysiske risikoen deles inn i akutte hendelser som ras og flom, og kroniske hendelser som økende gjennomsnittstemperatur og stigende havnivå. Overgangsrisiko kan omfatte politiske forhold, reguleringer og ansvar, teknologiske faktorer, markedsforhold og omdømme (Revisorforeningen, u.å.-b). Det aktuelle risikobildet er relevant for de aller fleste selskaper, og bør forstås, vurderes og håndteres. Samlet sett kan klimarisiko være en relevant finansiell risiko, fordi klimaendringene kan påvirke lønnsomhet og forretningsmodellen hos selskaper (Revisorforeningen, u.å.-b).

2.1.1 Faktorer som kan påvirke bærekraftsrapporteringen

Selv om alle selskaper kan rapportere på bærekraft, beskriver litteraturen mange karakteristikk ved selskaper som kan påvirke rapporteringen. For å identifisere vesentlige temaer i bærekraftsrapporteringen for selskaper innad i samme bransje er det avgjørende å forstå selskapenes aktiviteter (Christensen et al., 2021). Noen tema er derimot mer utbredt blant flere selskaper på tvers av bransjene, for eksempel de ansattes sikkerhet og arbeidsforhold. Likevel er de fleste temaene relativt bransjespesifikke, som for eksempel klimagassutslipp for energiselskaper (Christensen et al., 2021). Selskapers bransjetilhørighet kan derfor forklare hvilke temaer som er vesentlige i bærekraftsrapporteringen (Christensen et al., 2021; Gallo & Christensen, 2011; Hahn & Kühnen, 2013). Selskapene i de utslippstunge bransjene har særlig påvirkning på omgivelsene, og har betydelig behov for å øke kredibiliteten ovenfor interessenter (Boiral et al., 2019). Gamerschlag et al. (2011) finner at selskaper som tilhører utslippstunge bransjer rapporterer mer informasjon om miljømessige utfordringer.

Litteraturen om rapportering på bærekraft har også diskutert selskapers størrelse som faktor som kan påvirke rapporteringen (Christensen et al., 2021; Gallo & Christensen, 2011; Hahn & Kühnen, 2013; Schreck & Raithel, 2018). Blant annet har det blitt hevdet at større selskaper rapporterer bedre og mer omfangsrikt sammenlignet med mindre selskaper (Hahn & Kühnen, 2013). Potensielle forklaringer kan være at større selskaper har mer ressurser, slik at rapporteringen ikke blir påvirket av ressursmangel, og at selskapene har offentlig interesse (Christensen et al., 2021, Thorne et al., 2014, Wickert et al., 2016).

I litteraturen om bærekraftsrapportering kommer det også fram at eierskapsstruktur til selskaper kan ha en påvirkning på rapporteringspraksis (Christensen et al., 2021; Gallo & Christensen, 2011; Hahn & Kühnen, 2013). Hahn og Kühnen (2013) hevder at børsnoterte selskaper er mer aktivt engasjert i rapportering for å overholde enkelte reguleringer, tilpasse seg konkurrenter, og for å innfri forventninger fra interessenter. For selskaper med statlig eierskap kan tydelige krav og granskning, eller et ønske om å sette et godt eksempel motivere til rapportering på bærekraft (Gallo & Christensen, 2011; Hahn & Kühnen, 2013). Avhengighet av myndighetene, for eksempel ved statseierskap, kan også få selskapene til å rapportere på bærekraft hvis rapportene mottar politisk oppmerksomhet (Marquis & Qian, 2014). Marquis og Qian (2014) hevder også at selskaper som er under større overvåking fra myndighetene publiserer bærekraftsrapporter med mer omfangsrikt innhold.

2.2 Sentrale rammeverk for bærekraftsrapportering

I dette delkapittelet forklares utvalgte rammeverk for bærekraftsrapportering. Deretter presenteres prinsipper for innhold og kvalitet i bærekraftsrapportering fra GRI og TCFD med tilhørende forklaringer for hvert prinsipp.

2.2.1 Rammeverk for bærekraftsrapportering

Ulike aktører har utviklet og publisert rammeverk for bærekraftsrapportering for å gi veiledning og standarder på rapporteringen (Junior et al., 2014). Rammeverkene er til nytte for de som utarbeider bærekraftsrapportene hos selskaper, for eksempel ved å gi veiledning på innhold i rapporten. Rammeverk som er forståelig og kjent for interessenter vil også kunne hjelpe interessenter å finne relevant informasjon fra rapporten. Et godt rammeverk vil kunne forbedre sammenlignbarheten på informasjonen, og redusere omfanget av strategisk

rapportering. En mangel på felles internasjonal standardisering og regulering kan legge til rette for at selskaper fritt kan velge mellom de mange ulike rammeverkene.

GRI er en internasjonal og uavhengig organisasjon, som hjelper selskaper å ta ansvar for deres påvirkninger ved å gi de en felles metode å kommunisere påvirkningene (GRI, u.å.-a). GRI har utarbeidet standarder som fokuserer på hvordan økonomiske, miljømessige, og sosiale påvirkninger kan bli kommunisert. Standardene sin hensikt er å forbedre den globale sammenlignbarheten og kvaliteten på informasjon fra påvirkningene, for å kunne skape mer transparens og ansvarlighet blant selskaper (GRI, 2016). Diouf og Boiral (2017) gjennomførte en undersøkelse hvor de finner at GRI rammeverket er til nytte for selskaper som utarbeider bærekraftsrapporter, og for brukerne av rapportene. I samme studie om GRI og kvalitet svarte omtrent 90 prosent av undersøkelsens respondenter at GRI hadde forbedret kvaliteten på rapporteringen. GRI er internasjonalt anerkjent og benyttet av mange selskaper internasjonalt. Rammeverket bidrar også blant annet til standardisering av bærekraftsrapporteringen ved at selskaper må hensynta samme prinsipper. Likevel vil ikke bruk av GRI alene garantere god kvalitet da rapporteringsprinsippene ikke blir hensyntatt i stor nok grad (Diouf & Boiral, 2017). For eksempel er det grunn til å tro at enkelte selskaper ikke rapporterer negative aspekter i stor nok grad, og at det dermed mangler kvalitet på balanseprinsippet (Diouf & Boiral, 2017).

TCFD er et rammeverk med anbefalinger for hvordan selskaper effektivt kan rapportere på klimarelatert risiko og muligheter via sine eksisterende rapporteringsprosesser (TCFD, u.å.-a). For at finansmarkedene skal kunne prise risiko er nøyaktig rapportering fra selskaper essensielt. Investorene er avhengig av informasjon for å kunne ta velinformerte beslutninger om hvor de skal plassere kapital. Hensikten med TCFD er å gi anbefalinger om informasjon som selskaper burde rapportere på, for å gi nyttig informasjon til aktørene i finansmarkedene om klimarisiko (TCFD, u.å.-a).

Andre mye brukte rammeverk er Sustainability Accounting Standards Board (SASB) og Integrated Reporting (IR). SASB rammeverket kan sammenlignes med TCFD blant annet på grunn av fokuset på rapportering av finansiell vesentlig informasjon om bærekraft (SASB, u.å.). IR er et rammeverk hvor hensikten er å kombinere finansiell og ikke-finansiell rapportering (Integrated Reporting, 2021). Testene i denne studien er utarbeidet med bakgrunn i GRI og TCFD. Vi benytter ikke SASB videre i studien, fordi vi vurderer

prinsippene i GRI og TCFD som tilstrekkelig for å kunne vurdere innhold og kvalitet på bærekraftsrapporteringen.

2.2.2 Prinsipper for innhold og kvalitet

Rammeverk for bærekraftsrapportering kan inneholde et sett med prinsipper og veiledninger for rapportering. Rapporteringsprinsipper kan bidra til å sikre god rapportering når selskaper skal rapportere på bærekraft (Revisorforeningen, u.å.-a). Prinsippene vil kunne gi mer konkret innhold til hva bærekraftsrapportering er, og være til hjelp for å vurdere kvaliteten på rapporteringen.

GRI og TCFD er av de mest brukte rammeverkene for rapportering på bærekraft blant norske selskaper. I KPMGs globale undersøkelse er GRI og TCFD også beskrevet som de mest brukte rammeverkene for bærekraftsrapportering blant selskapene som ble analysert (KPMG, 2022). De nevnte rammeverkene benyttes derfor i studien vår. I de følgende avsnittene skal vi se nærmere på hvilke prinsipper GRI fremhever når det gjelder innhold og kvalitet. Hvis et selskap skal hevde å rapportere i henhold til GRI må rapporteringsprinsippene fra GRI anvendes (GRI, 2016). Prinsippene kan være nyttige for selskapene i utarbeidelsen av bærekraftsrapporter, interessenter som skal vurdere informasjonen, og for eksterne uavhengige aktører som skal attestere rapporteringen (Boiral et al., 2019). På grunn av at ikke alle selskaper rapporterer på bærekraft i henhold til GRI, velger vi å hente inspirasjon fra prinsippene hos TCFD når vi lager supplerende tester for å få et bredere vurderingsgrunnlag. Prinsippene for GRI og TCFD illustreres i tabell 1 nedenfor.

GRI <i>Innhold</i>	GRI <i>Kvalitet</i>
Inkludering av interessenter	Nøyaktighet
Bærekraftskontekst	Balanse
Vesentlighet	Klarhet
Fullstendighet	Sammenlignbarhet
	Pålitelighet
	Aktualitet

Tabell 1: GRI sine ti rapporteringsprinsipper for innhold og kvalitet. Hentet fra GRI 101 (2016, s.7).

Det første rapporteringsprinsippet for innhold er inkludering av interessenter. GRI mener selskapene skal identifisere sine interessenter i rapporteringen, og forklare hvordan de har respondert til interessentenes forventninger og interesser (GRI, 2016, s. 8). Bærekraftsrapportering er en metode for å engasjere interessenter om konseptet bærekraft (Herremans et al., 2016). Herremans et al. (2016) beskriver fem karakteristikk i bærekraftsrapporteringen som er assosiert med selskapers strategi for å engasjere interessenter: Direkte kommunikasjon, klarhet om interessentenes identitet, evnen til å samle inn tilbakemeldinger, grad av inkludering av interessenter, og hvorvidt selskaper benytter seg av interessentengasjement for læring.

Et annet rapporteringsprinsipp for innhold er bærekraftskontekst. I henhold til prinsippet skal rapporten presentere selskapets prestasjoner i en bredere kontekst av bærekraft (GRI, 2016, s. 9). Bærekraftsrapportering skal vise hvordan selskaper bidrar, eller tenker å bidra i fremtiden til påvirkning på bærekraftstemaer, både lokalt og globalt (GRI, 2016). I vurderingen av bærekraftskontekst vektlegges derfor hvordan selskaper bidrar til bærekraftig utvikling i ulike geografiske områder. En måte å måle prinsippet på er om selskapet forklarer sin forståelse for bærekraftig utvikling, og om selskapet viser sin påvirkning på FNs bærekraftsmål, som omhandler bærekraftig utvikling (FN, 2015).

Vesentlighet er et viktig prinsipp for god bærekraftsrapportering. Prinsippet er viktig for å sikre at innholdet som fremlegges er vesentlig for interessenter (Revisorforeningen, u.å.-a). GRI forklarer vesentlighet som at rapporten skal inneholde temaer som enten reflekterer selskapets signifikante økonomiske, miljømessige og sosiale påvirkninger, eller som påvirker vurderingene og beslutningene til interessentene i betydelig grad (GRI, 2016, s. 10).

Finansiell vesentlighet kan sies å fokusere på bærekraftstemaer som er sentrale for å forstå selskapers utvikling og prestasjoner. Mens miljø- og sosial vesentlighet fokuserer på bærekraftstemaer som er viktige for å kunne forstå og formidle selskapers påvirkning på omgivelsene (Jørgensen et al., 2021). Når man hensyntar både finansiell vesentlighet, og miljø- og sosial vesentlighet kan man sies å ha implementert konseptet dobbel vesentlighet (Jørgensen et al., 2021). Ved å hensynta dobbel vesentlighet vil man kunne nå fram til flere interessentgrupper. I denne studiens test nummer 1 under vesentlighetsprinsippet, som er hentet fra GRI, undersøkes det om selskapene hensyntar miljø- og sosial vesentlighet. Inspirert av TCFD, vil studiens test 2 under vesentlighetsprinsippet undersøke om selskapene hensyntar finansiell vesentlighet. Hensikten med de to nevnte testene er å

undersøke om selskapene hensyntar dobbel vesentlighet, som kommer til å bli sentralt for selskaper dersom EU direktivet CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) blir implementert i norsk lovgiving. CSRD blir redegjort for i kapittel 2.3.2.

Det siste prinsippet for innhold som nevnes av GRI er fullstendighetsprinsippet. Forklart av GRI vektlegges det at rapporten skal dekke vesentlige temaer og beskrive temaenes grenser i tilstrekkelig grad for å belyse betydelige økonomiske, miljømessige, og sosiale påvirkninger, og for at interessentene skal kunne vurdere selskapets prestasjoner i rapporteringsperioden (GRI, 2016, s. 12). Vår vurdering i forbindelse med utarbeidelse av tester er at dette prinsippet ikke er mulig å vurdere for vår del, da vi ikke kan vurdere om rapporteringen dekker alle vesentlige påvirkninger i rapporteringsperioden, eller om selskapet utelater informasjon. I tillegg har prinsippet et helhetlig fokus, som vi mener dekkes av de resterende prinsippene for innhold.

I de følgende avsnittene skal vi forklare prinsipper for å kunne vurdere rapporteringskvalitet. Nøyaktighet er det første kvalitetsprinsippet. GRI forklarer nøyaktighet som at den rapporterte informasjonen skal være tilstrekkelig nøyaktig og detaljert for at interessentene skal kunne vurdere selskapets prestasjoner (GRI, 2016, s. 13). Markedsutviklingen og økt regulering indikerer at åpenhet og nøyaktighet i bærekraftsrapportering blir stadig viktigere (Deloitte, 2020b). Interessenter krever større åpenhet fra selskaper, og internasjonale reguleringer vil kreve at selskapene viser til metoder som er brukt i rapporteringen. Vi tolker prinsippet dithen at selskapene skal kunne beskrive data som er brukt i målinger, og hvilke metoder som er lagt til grunn for estimater som er foretatt. Dersom selskapene hensyntar prinsippet, vil leserne av rapportene kunne verifisere og vurdere prestasjoner på en bedre måte.

Kvalitetsprinsippet balanse forklares av GRI som at den rapporterte informasjonen skal reflektere positive og negative aspekter av selskapets prestasjoner for at man skal kunne foreta en grundig vurdering av den helhetlige prestasjonen (GRI, 2016, s. 13). I henhold til prinsippet skal altså selskapene inkludere både relevante positive og negative aspekter ved sine aktiviteter i rapporteringen. Vår tolkning av prinsippbeskrivelsen er at rapportering av kun positiv, eller kun negativ informasjon, ikke oppfyller krav til prinsippet. Eksempler på en balansert fremstilling av informasjon kan være fremstilling av klimagassutslipp som et negativt aspekt, og at det informeres om tiltak selskapet utfører for å minimere mengde utslipp, som er et positivt aspekt. Hahn og Lülfs (2014) viser til at virksomheters

bærekraftsrapporter skal gi et fullstendig og balansert bilde av virksomheters prestasjoner i tilknytning til bærekraftstemaer.

Klarhet er et prinsipp som handler om at selskapet skal gjøre informasjon tilgjengelig på en måte som er forståelig og som er tilgjengelig for interessenter som benytter seg av informasjonen (GRI, 2016, s. 14). En forståelig rapport kan inneholde virkemidler som innholdsfortegnelse, ordliste, og relevante beskrivende overskrifter. Dersom en bærekraftsrapport oppnår god score på prinsippet klarhet betyr det at leseren av rapporten kan både manøvrere seg gjennom rapporten og finne relevant informasjon relativt enkelt.

I prinsippet om sammenlignbarhet legges det vekt på at selskapet skal velge, samle inn, og rapportere informasjon konsekvent. Informasjonen skal presenteres slik at interessentene kan analysere endringer i prestasjoner over tid, og på en måte slik at prestasjonene kan sammenlignes med andre selskaper (GRI, 2016, s. 14). Altså vurderes selskapets evne til å legge frem informasjon over tid, slik at leseren av rapporten kan vurdere selskapets prestasjonsutvikling. I tillegg legges det vekt på at selskapet bør sammenligne seg med andre selskaper for å kunne gi leseren informasjon om de relative prestasjonene til selskapet.

Det neste kvalitetsprinsippet som forklares er grad av pålitelighet. Pålitelighetsprinsippet kan beskrives som at selskapet skal rapportere på informasjon og prosesser som er brukt i utarbeidelsen av rapporten slik at man kan undersøke hva som er gjort, og som kan si noe om kvaliteten og vesentligheten av informasjonen (GRI, 2016, s. 15). Informasjonen som presenteres i rapporteringen er nødvendig for eksterne (som investorer), og interne (for eksempel ledelsen) sin beslutningstaking (Cohen & Simnett, 2015). Interessentene behøver derfor troverdig informasjon for å kunne vurdere prestasjoner. Diouf og Boiral (2017) påpeker at bærekraftsrapportering ikke enda har oppnådd samme åpenhet og troverdighet som finansiell rapportering.

Påliteligheten til en bærekraftsrapport kan forbedres ved å inkludere en ekstern uavhengig attestasjon (Junior et al., 2014). Krasodomska et al. (2021) viser til at attestering forbedrer troverdigheten til rapporteringen. For å kunne attestere rapporteringen på bærekraft må man benytte seg av en standard. Et vanlig rammeverk er International Audit Assurance Standards Board sin ISAE 3000 (Junior et al., 2014). Attesteringen skal undersøke om det foreligger vesentlige feil i rapporteringen. For å finne ut om de integrerte rapportene har attestert bærekraftsrapporteringen undersøkes det om informasjonen om bærekraft er attestert for seg

selv (Junior et al., 2014; Kolk, 2008). Ballou et al. (2018) hevder at bruk av rammeverk, som for eksempel GRI, ikke er et substitutt for attesteringstjenester. Attesting har fordeler kontra rammeverkene omkring det å identifisere feil, og fremme forbedringer i rapporteringen over tid (Ballou et al., 2018).

Det siste kvalitetsprinsippet som nevnes av GRI, aktualitet, handler om at selskapet skal rapportere etter en regelmessig tidsplan, slik at informasjonen er tilgjengelig i tide for at interessentene skal kunne foreta informerte beslutninger (GRI, 2016, s. 16). På grunn av at vi i studien benytter ett år som tidshorisont for analysen, og vi antar selskapene i utvalget oppfyller kravet om å rapportere i tide, utelater vi å benytte prinsippet i utformingen av tester.

Hittil i delkapittelet har vi presentert GRI sine rapporteringsprinsipper, som i hovedsak fokuserer på selskapets økonomiske, miljømessige, og sosiale påvirkninger. Informasjonen er særlig relevant for interessenter som kunder og myndigheter. I tabell 2 under vises rapporteringsprinsipper fra TCFD rammeverket for bærekraftsrapportering. TCFD har et finansielt fokus, og fokuserer på klimarelatert risiko. Informasjonen er derfor særlig relevant for finansielle aktører, som kreditorer, potensielle og eksisterende investorer.

TCFD
Disclosures should represent relevant information
Disclosures should be specific and complete
Disclosures should be clear, balanced, and understandable
Disclosures should be consistent over time
Disclosures should be comparable among companies within a sector, industry, or portfolio
Disclosures should be reliable, verifiable, and objective
Disclosures should be provided on a timely basis

Tabell 2: TCFD sine syv prinsipper for effektiv rapportering. Hentet fra TCFD (2017, s.18).

2.3 Sentrale reguleringer

I delkapittelet forklarer vi dagens krav til bærekraftsrapportering i Norge. Deretter diskuteres det hvordan reguleringene kan komme til å utvikle seg i fremtiden for norske selskaper.

2.3.1 Dagens krav til bærekraftsrapportering

Internasjonalt har bærekraftsrapportering vanligvis vært frivillig for selskaper (Hahn & Lülfs, 2014). Mangelen på standardisering har ført til at mange selskaper rapporterer etter ulike metoder på bærekraft, og at selskapene selv kan velge hvilket av de frivillige rammeverkene de benytter (Revisorforeningen, u.å.-a). I det følgende skal vi presentere enkelte reguleringer knyttet til rapportering på bærekraft. Reguleringene skal bidra til at selskaper oppnår ambisiøse forpliktelser til bærekraftig utvikling. En av hensiktene med reguleringer er at informasjonen om bærekraft skal ha samme kvalitet som finansiell rapportering (PwC, u.å.-b).

I Norge har regnskapsloven § 3-3 beskrevet kravene til ikke-finansiell rapportering for selskaper. Siden 2013 har regnskapsloven § 3-3c pålagt store foretak å rapportere på hvordan de integrerer samfunnsansvar i deres strategier (Regnskapsloven, 1998, § 3-3c). Regnskapsloven kapittel 3 omfatter krav til innhold i årsregnskap og årsberetning. Det er likevel frivillig for selskaper å praktisere utarbeidelse av en egen bærekraftsrapport. EU direktivet NFRD (Non-Financial Reporting Directive) har senere blitt implementert i norsk lovgivning gjennom regnskapsloven § 3-3c. NFRD gjelder for rapportering på diverse ESG temaer. Kravene tiltrådte for norske selskaper ved regnskapsår påbegynt 01.07.2021 og senere (PwC, u.å.-b). I regnskapsloven § 3-3c foreligger det ingen krav for norske selskaper å rapportere på bærekraft etter spesifikke rammeverk.

Åpenhetsloven og en forsterket likestillingslov er reguleringer som norske myndigheter har påkrevd norske selskaper å hensynta i rapporteringen. Hensikten med åpenhetsloven er at selskaper skal stanse og forebygge negative konsekvenser på arbeidsforhold og menneskerettigheter (Barne- og familiedepartementet, 2022). Åpenhetsloven trådte i kraft fra 1. juli 2022, slik at rapporteringen fra 2021 som vi undersøker i studien ikke vil omfattes direkte av reguleringen. Den forsterkede likestillingsloven trådte i kraft før årsrapporteringen for 2021. Den krever blant annet at norske selskaper som sysselsetter mer enn 50 personer redegjør for arbeidet med mangfold og likestilling i årsberetningen (PwC, 2021).

For børsnoterte selskaper på Oslo Børs har det eksistert veiledninger fra børsen på hvordan selskapene kan rapportere i forhold til bærekraft i mange år. Veiledningene har likevel vært frivillig å følge for virksomhetene, men inneholder prinsipper som kan veilede selskapene til å utarbeide rapportering på bærekraft, og kommunisere med investorer (Deloitte, 2020a).

Oslo Børs ble en del av Euronext konsernet i løpet av 2019. I dag får selskaper som er notert på Oslo Børs veiledninger fra Euronext, hvor det i 2020 kom en ny veiledning for hvordan de børsnoterte selskapene kan rapportere på ESG. Fortsatt vil veiledningen være frivillig å følge for selskaper notert på børsen (Deloitte, 2020a).

Norske myndigheter har gjennom eierskapsmeldingen og statens eierrapport gitt forventninger til selskaper med direkte statlig eierskap i tilknytning til bærekraft. Myndighetene forventer blant annet at selskapene skal være åpne om og rapportere på vesentlig forhold (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022). I tillegg forventes statlige selskaper å være åpne om hvordan de bidrar til bærekraftig utvikling (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022). God rapportering og åpenhet er et ønske fra myndighetene, slik at selskapenes måloppnåelse og oppfølging av statens forventninger kan vurderes (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022). Revisorforeningen (2020) mener derimot at staten må stille krav, og ikke bare forventninger til statlige selskaper for at målet om bærekraftig verdiskaping skal nås. Blant annet pekes det på at staten kan stille krav til bærekraftsrapportering, og til vurderingen av klimarisiko for selskapene (Revisorforeningen, 2020).

2.3.2 Bærekraftsrapportering i fremtiden

Børsnoterte selskaper og mange selskaper med statlig eierskap har gjennom sine størrelser og posisjoner betydelig påvirkning på omgivelsene, og flere interessentgrupper å hensynta. På grunn av oppmerksomheten rundt selskapenes betydning for bærekraftig utvikling kan myndighetene endre rapporteringsreguleringer i fremtiden. Fordelen for selskapene er at de i mange tilfeller får signaler fra myndigheter om reguleringsendringer, og har dermed mulighet til å forberede seg på en eventuell ny rapporteringspraksis.

Mot slutten av 2022 ble bærekraftsdirektivet, CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) vedtatt i EU. Direktivet kan få konsekvenser for hvilke norske selskaper som må rapportere på bærekraft, og når implementeringen av reguleringen inntreffer (PwC, 2022). CSRD vil erstatte NFRD i EU, og det er ventet at regelverket vil bli relativt likt i Norge (PwC, u.å.-b). Reguleringen fra EU kan fungere som et virkemiddel for å standardisere bærekraftsrapporteringen, og være en driver for å forbedre kvaliteten. I forbindelse med vedtaket av CSRD i EU har det blitt utarbeidet forslag til en felles europeisk rapporteringsstandard for bærekraftsrapportering kalt European Sustainability Reporting

Standards (PwC, u.å.-b). I tillegg er antallet norske selskaper som må foreta rapportering på bærekraft forventet å øke, og det vil bli høyere krav til omfang på rapporteringen (PwC, u.å.-b).

Prinsippet pålitelighet innebærer at informasjonen som presenteres i rapporten skal være etterprøvbar, slik at man kan vurdere kvaliteten på informasjonen (Revisorforeningen, u.å.-a). I CSRD vil det bli krav om attesting av informasjonen fra en uavhengig tredjepart (PwC, u.å.-b).

EUs taksonomi er sammen med CSRD et av EUs grep for å oppfylle de grønne ambisjonene i europeisk sammenheng. Taksonomien et klassifiseringssystem for bærekraftige aktiviteter, og implementert i EU fra 2022 (PwC, u.å.-d). For mange norske selskaper trår loven i kraft fra 1. januar 2023 (PwC, u.å.-d). Derfor er ikke reguleringen relevant for rapportering fra 2021. Mange av selskapene i utvalget i denne studien må derfor likevel forberede seg på å gi investorer informasjon om i hvilken grad aktivitetene deres kan anses bærekraftige.

2.4 Teoretiske perspektiver i litteraturen om bærekraftsrapportering

Litteraturen trekker fram at store selskaper i mange tilfeller bare vil utarbeide og publisere bærekraftsrapporter for å oppfylle kravene til det økende antallet av reguleringer omkring rapportering på miljø og sosiale tema (Bini & Bellucci, 2019). I Norge er det krav om rapportering på bærekraft i henhold til regnskapsloven § 3-3c. Historien har likevel vist at mange selskaper rapporterer på bærekraft utover de juridiske kravene de må forholde seg til. Derfor kan man argumentere for at mye av rapporteringen for de store selskapene er frivillig rapportering. I litteraturen om bærekraftsrapportering trekkes blant annet interessenteori, legitimitetsteori, institusjonell teori, og signalteori frem som teoretiske tilnærminger for å forklare frivillig bærekraftsrapportering (Bellucci et al., 2019; Thorne et al., 2014). Teoriene kan altså være med å forklare hvilken informasjon selskaper velger å rapportere.

Freeman og andre definerer et selskaps interessenter som grupper som kan påvirke, eller som blir påvirket av dens aktiviteter (Sandbu, 2011, s. 25). Interessenteori legger til grunn at selskaper styres med hensyn til forventninger og interesser for alle interessentgruppene (Freeman, 1984). Frivillig bærekraftsrapportering er et verktøy selskapene kan benytte for å kommunisere med interessentgruppene. På grunn av at forskjellige interessentgrupper kan ha

ulike interesser har teorien blitt kritisert for at man ikke kan hensynta alle grupper samtidig (Sandbu, 2011). Interessenter med høyere strategisk betydning for selskapet kan derfor ha større sannsynlighet for å få hensyntatt sine forventninger i rapporteringen.

Bærekraftsrapporteringen kan inneholde et overdrevet fokus på positive aspekter for å forbedre selskapers omdømme og legitimitet. Litteratur har hevdet at selskaper kan foreta rapportering utover de juridiske kravene for å i hovedsak formidle gode prestasjoner (Dye, 1985; Lang & Lundholm, 1993). I henhold til legitimitetsteorien kan derfor årsaken til at selskaper rapporterer på bærekraft være for å redusere press fra myndigheter og eksterne interessenter. Legitimitetsteorien kan forklare hvordan frivillig rapportering er utført ut ifra et strategisk perspektiv.

Interesstteori og legitimitetsteori kan forklare hvorfor selskaper med svake bærekraftsprestasjoner kan ha insentiver til å øke omfanget av positiv bærekraftsrapportering. Selskapene vil da rapportere på bærekraftstemaer for å gi omgivelsene inntrykk av at de er ansvarlige (Patten, 1992).

Institusjonell teori har fokus på å forstå hvordan sosial kontekst kan påvirke ledere sitt valg om å rapportere på bærekraft. Valget om å rapportere på bærekraft er avhengig av en rekke faktorer ved selskapet, og lokale forhold hvor selskapet befinner seg (Adams, 2002). Selskapene blir påvirket av andre sosiale institusjoner. Adams (2002) identifiserer faktorer ved selskapet og lokale forhold, som påvirker lederens beslutning om å rapportere. Faktorer ved selskapet kan være størrelse, bransje, eller finansielle prestasjoner. Mens kontekstuelle faktorer kan være tilknyttet landet hvor selskapet ble stiftet, som økonomiske konjunkturer og interessentenes makt, eller sosiale, kulturelle, politiske og juridiske faktorer (Adams, 2002).

Den siste teorien som kan brukes til å forstå praksis i forhold til bærekraftsrapportering er signalteori. Teorien er et nyttig verktøy for å kunne beskrive atferd når det foreligger ulik informasjon mellom to parter (Connelly et al., 2011). For eksempel kan et selskap inneha informasjon som skal signaliseres til en mottaker, og mottakeren må tolke signalet (Connelly et al., 2011). Selskapet kan formidle sine prestasjoner, verdier og mål. Dersom informasjonen er positiv kan det være større sannsynlighet for at selskapet rapporterer da selskapet kan få gevinst (Connelly et al., 2011). Positiv informasjon kan være gode

finansielle, sosiale, eller miljømessige prestasjoner, som kan gi insentiver for selskapet til å rapportere for å unngå informasjonsasymmetri (Clarkson et al., 2011).

Institusjonell teori og signalteori kan bidra til å forklare hvordan selskaper med gode bærekraftsprestasjoner ønsker å foreta frivillig rapportering i større grad enn selskaper med svakere bærekraftsprestasjoner. I studien vår legges det hovedvekt på å gjennomføre empiriske målinger av statlige selskaper og ikke-statlige selskaper. Studien tar sikte på å utvikle hypoteser om eventuelle forskjeller i rapporteringen mellom de to eierskapsstrukturene. I dette delkapittelet har vi presentert et utvalg av teorier, som kan bidra i forståelsen av eventuelle forskjeller som observeres, og i utformingen av hypoteser som kan benyttes i videre forskning.

2.5 Oppsummering

I kapittel 2 har vi redegjort for begrepene bærekraft og bærekraftsrapportering, og beskrevet ulike alternativer for selskaper å rapportere på bærekraft. Teoriene som er gjort rede for kan bidra til å forklare rapporteringspraksis.

I kapittel 2.2.2 forklarte vi rapporteringsprinsippene for innhold og kvalitet for å gi en bedre forståelse for vurderingene vi skal gjøre senere i oppgaven. Rapporteringsprinsippene er hentet fra rammeverkene GRI og TCFD, som gir selskapene to ulike tilnærminger til hva som skal være i hovedfokus i bærekraftsrapporteringen. GRI sine standarder er påvirkningsfokuseret, mens TCFD har fokus på risiko og det finansielle. Når vi vurderer selskapenes rapportering senere i oppgaven gir det å følge ett av rammeverkene ingen garanti for god kvalitet, eller tilstrekkelig innhold. Selv om rammeverkene vil kunne sikre en viss grad av kvalitet og innhold vil også enkelte selskaper i utvalget i studien vår rapportere på bærekraft uten å benytte seg av spesifikke rammeverk. Litteraturen har trukket frem eierskapsstruktur, selskapsstørrelse, og bransjetilhørighet som faktorer som kan påvirke bærekraftsrapporteringen. Faktorene hensyntar vi i utarbeidelsen av utvalget vårt, da vi ønsker å ha et mest mulig sammenlignbart utvalg.

3. Metode

I dette kapitlet vil forskningsmetode, og detaljer rundt utvalget og datainnsamlingen belyses. Den første delen av kapitlet tar for seg studiens forskningsdesign. Senere i kapitlet forklares studiens utvalg og begrensninger tilknyttet dette. Videre blir det redegjort for datainnsamlingen, og i kapittel 3.4 og 3.5 gjennomgås vurderingskriterier og analyseverktøyet som benyttes i studien. Siste del av kapitlet tar for seg forskningskvalitet og etiske hensyn.

3.1 Forskningsdesign

Forskningsdesignet kan forklares som den overordnede planen for hvordan forskeren går frem for å besvare forskningsspørsmålet som studien bygger på, og er en måte å forandre forskningsspørsmålet til et forskningsprosjekt (Saunders et al., 2016). De følgende delkapitlene tar for seg forskningsdesignet som benyttes i vår studie, og vi redegjør for valg av forskningstilnærming, forskningsformål, forskningsmetode, og forskningsstrategi.

3.1.1 Tilnærming til vitenskapelig teori

Problemstillingen i studien kan ha en deduktiv, induktiv, eller abduktiv forskningstilnærming ved utvikling av teori (Saunders et al., 2016). En deduktiv tilnærming benyttes dersom forskningen bygger på allerede eksisterende teori, med en problemstilling som ønsker å teste teorien (Saunders et al., 2016). Forskningstilnærmingen er induktiv dersom problemstillingen og datainnsamlingen dreier seg om å skape ny teori eller bygger på eksisterende teori (Saunders et al., 2016). En abduktiv tilnærming representerer en kombinasjon av deduktiv og induktiv forskningstilnærming (Saunders et al., 2016).

I denne studien benytter vi allerede eksisterende teori for utviklingen av problemstillingen, og følger dermed en deduktiv forskningstilnærming. Problemstillingen ble utviklet i sammenheng med allerede eksisterende teori som er nærmere definert i kapittel 2, hvor vi ønsker å undersøke hva statlige selskaper og ikke-statlige selskaper vektlegger i sin bærekraftsrapportering. Nødvendig datainnhenting og teknikker for dataanalyse ble gjennomført for å kunne teste teorien som danner grunnlaget for problemstillingen. En typisk karakteristikk ved deduktiv tilnærming er at resultatet av forskningen kan generaliseres til resten av populasjonen (Saunders et al., 2016). Grunnet begrensninger i datautvalget er

utvalgsstørrelsen i denne studien relativt liten, noe som kan påvirke i hvilken grad resultatet kan generaliseres til populasjonen utvalget er hentet fra (Saunders et al., 2016).

3.1.2 Forskningsformål

En del av forskningsdesignet handler om å forklare og forstå formålet med studien. Forskningsformål i metodelitteraturen kan deles inn i eksplorerende, deskriptive, forklarende, evaluerende, eller kombinerte formål (Saunders et al., 2016).

Et eksplorativt forskningsformål benyttes dersom en ønsker å avdekke og forstå hendelser innenfor et bestemt tema med åpne spørsmål (Saunders et al., 2016). Eksplorative forskningsformål stiller ofte spørsmål som «hva?» eller «hvordan?» for å besvare problemstillingen (Saunders et al., 2016). En eksplorativ studie er gjerne fleksibel og kan tilpasses endringer som følge av ny informasjon som avdekkes i datainnsamlingen (Saunders et al., 2016). En deskriptiv studie har til formål å skaffe et nøyaktig bilde av personer, situasjoner eller hendelser, og inneholder gjerne spørsmål som «hvem?», «hva?», «hvor?», «når?» og «hvordan?» (Saunders et al., 2016). Deskriptive studier kan være en forlengelse av eksplorerende studier eller forstadiet til forklarende studier (Saunders et al., 2016). Dersom forskningsformålet er deskriptivt, og forsøker å beskrive et fenomen vil det ofte være forstadiet til forklarende studier (Saunders et al., 2016). Forklarende forskningsformål forsøker å finne en kausal årsak-virkning sammenheng mellom ulike variabler, ofte ved å stille spørsmål som inneholder «hvorfor?» eller «hvordan?» (Saunders et al., 2016). Et evaluerende forskningsformål benyttes når en forsøker å finne ut hvor godt noe fungerer, og inneholder gjerne spørsmål som begynner med «hvorfor?» eller «hvordan?» (Saunders et al., 2016). Forskningsformålet kan være kombinert, hvor formålet kombinerer to eller flere av de ovennevnte forskningsformålene (Saunders et al., 2016). Forskningsformålet er ofte kombinert dersom forskningsmetoden som benyttes er en kombinert metode (Saunders et al., 2016) som forklares nærmere i kapittel 3.1.3.

Hensikten med denne studien er å forsøke å kartlegge hva statlige selskaper og ikke-statlige selskaper vektlegger i sin bærekraftsrapportering, samt forsøke å beskrive mulige faktorer som forklarer eventuelle forskjeller i vektleggingen. Størrelsen på utvalget i denne studien er ikke tilstrekkelig stort til å kunne trekke konklusjoner om kausale årsak-virkningssammenhenger, og er derfor ikke en forklarende studie. Studien forsøker å belyse forskjeller ved å beskrive og skaffe innsikt om innholdet og kvaliteten i bærekraftsrapporter

hos utvalget. Formålet med denne studien er dermed kombinert og tar for seg både et eksplorerende og deskriptivt formål, og kan gjerne være forstadiet til en forklarende studie.

3.1.3 Valg av forskningsmetode

Forskningsmetode er en fremgangsmåte som benyttes ved innhenting og analysering av datamateriale. Det går et skille mellom kvantitativ og kvalitativ forskningsmetode, og i enkelte tilfeller vil begge metodene kombineres og danner grunnlaget for en kombinert forskningsmetode (Saunders et al., 2016). Kvantitativ og kvalitativ forskningsmetode skilles ved at kvantitativ metode i hovedsak omhandler bruk av numeriske data og analyseteknikker, mens kvalitativ metode ofte benytter ikke-numeriske data og analyseteknikker (Saunders et al., 2016). Det er flere andre elementer som karakteriserer kvantitativ og kvalitativ metode utover bruk av numerisk eller ikke-numerisk data. Dette redegjøres nærmere i avsnittene nedenfor.

Kvantitativ forskningsmetode har ofte til hensikt å studere forholdet mellom ulike variabler, og benytter gjerne numeriske måleteknikker og tilhørende numeriske analysemetoder, gjerne ved bruk av statistiske og grafiske teknikker (Saunders et al., 2016). Utvalgsstrategien som benyttes ved kvantitativ forskningsmetode er ofte basert på et sannsynlighetsutvalg for å redusere sannsynligheten for bias og øke muligheten for å generalisere funn til resten av populasjonen (Saunders et al., 2016). Typiske forskningsstrategier innen kvantitativ forskningsmetode kan eksempelvis være eksperiment, spørreundersøkelse, strukturert intervju eller strukturert observasjon (Saunders et al., 2016).

Forskning innenfor kvalitativ metode har ofte til hensikt å studere meninger og relasjoner mellom deltakere i et utvalg (Saunders et al., 2016). Det benyttes kvalitative datainnsamlingsteknikker og tilhørende analytiske prosedyrer som benyttes til å utvikle et konseptuelt rammeverk og teoretisk bidrag (Saunders et al., 2016). Datainnsamlingsteknikker er ofte ikke-standardiserte, slik at det kan dukke opp nye spørsmål eller prosedyrer underveis i forskningsprosessen (Saunders et al., 2016). I kvalitativ metode benyttes ofte et strategisk utvalg som utvalgsstrategi, hvor det ikke er like sannsynlig at alle enheter i populasjonen blir valgt (Saunders et al., 2016). Typiske forskningsstrategier som benyttes i kvalitativ metode er eksempelvis case studier, etnografi, Grounded theory, og narrativ forskning (Saunders et al., 2016).

Dersom forskningsmetoden kombinerer kvalitativ og kvantitativ metode kalles dette en kombinert forskningsmetode (Saunders et al., 2016). En kan kombinere kvalitativ og kvantitativ metode på ulike måter, både i datainnsamlingsfasen og analysefasen av forskningen (Saunders et al., 2016).

Denne studien karakteriseres ved å benytte en kombinasjon av både kvalitativ og kvantitativ metode, hvor studien hovedsakelig preges av kvalitativ forskningsmetode som suppleres med noe kvantitativ metode. Utvalgsstrategien, datainnhenting og store deler av analysen karakteriseres av kvalitativ forskningsmetode. Utvalget er hentet ved å benytte et strategisk utvalg, og datainnsamlingen innebærer bruk av tekst, bilder, og annen ikke-numerisk informasjon fra bærekraftsrapporter. Deler av analysen bærer også preg av kvantitative analyseteknikker, hvor data samles inn som kvalitativ informasjon og omdannes til kvantitativ informasjon i form av numeriske verdier, som analyseres for å besvare deler av problemstillingen.

Som en del av kvantitativ analyse gjennomfører vi blant annet Two-Sample Wilcoxon Rank-sum (Mann-Witney) tester. Dette er en ikke-parametrisk statistisk hypotesetest som ikke forutsetter normalfordeling. Teststatistikk fra denne testen kan benyttes til å vurdere om vi finner signifikante forskjeller mellom to uavhengige grupper (Keller, 2017). Det vurderes som hensiktsmessig å kombinere kvalitativ og kvantitativ metode for å besvare problemstillingen som studien bygger på. På denne måten kan vi analysere data som er innhentet kvalitativt ved bruk av statistiske, grafiske og andre kvantitative analyseteknikker.

3.1.4 Forskningsstrategi

Valg av forskningsstrategi er en sentral del av studien, og gjelder den metodiske linken mellom underliggende valg som benyttes for å samle inn og analysere data (Saunders et al., 2016). Formålet med å velge riktig forskningsstrategi er å kunne besvare problemstillingen, og å nå målene for forskningen på en hensiktsmessig måte (Saunders et al., 2016). Enkelte forskningsstrategier er ansett for å være nærmest eksklusivt tilknyttet enten kvantitativ eller kvalitativ forskning, for eksempel eksperimenter og etnografiske studier (Saunders et al., 2016). Andre forskningsstrategier er ansett for å kunne benyttes i studier som benytter en kombinasjon av kvalitativ og kvantitativ forskningsmetode, for eksempel case studie og dokumentanalyse (Saunders et al., 2016).

For å besvare problemstillingen i denne studien vurderer vi dokumentanalyse som den mest hensiktsmessige forskningsstrategien. Økt digitalisering og tilgang til ulike kilder via internett har bidratt til å øke omfanget av studier som kan gjennomføres ved bruk av dokumentanalyse som forskningsstrategi (Saunders et al., 2016). Internett gir brukere tilgang til global data fra databaser tilknyttet universiteter, myndigheter, organisasjoner, og selskaper, i tillegg til media og lignende (Saunders et al., 2016). Datamaterialet som benyttes i vår studie er offentlig publiserte bærekraftsrapporter til selskapene som er inkludert i utvalget. Det store omfanget av offentlig tilgjengelig informasjon og datakilder danner grunnlaget for å designe studiets forskningsstrategi, hvor formålet er å foreta en vurdering av kvalitet og innhold i bærekraftsrapportene til selskapene i utvalget. Data som samles inn ved dokumentanalyse er å anse som sekundære kilder (Saunders et al., 2016), og det er en rekke begrensninger en må hensynta ved denne forskningsstrategien. Datainnsamlingen forklares nærmere i kapittel 3.3 og begrensninger ved studien blir redegjort for i kapittel 3.6 som omhandler forskningskvalitet.

3.2 Utvalg

For å kunne besvare denne studiens problemstilling må vi innhente nødvendig informasjon fra et utvalg av selskaper. Den første delen av dette kapittelet tar for seg utvalgskriteriene som benyttes, og deretter presenteres utvalgsstrategien og det endelige utvalget. Til slutt blir det redegjort for enkelte begrensninger tilknyttet utvalget i kapittel 3.2.4.

3.2.1 Utvalgs-kriterier

Utvalgsstrategien i denne studien bygger på et strategisk utvalg som forklares nærmere i kapittel 3.2.2. Purposive sampling er en innsamlingsteknikk innenfor strategisk utvalg som benyttes i denne studien. Purposive sampling er hensiktsmessig å benytte i studier hvor det er ønskelig at enhetene som utgjør utvalget skal tilpasses forskningsspørsmålet i størst mulig grad (Saunders et al., 2016). Teknikken benyttes ofte i studier med et relativt lite utvalg, og der utvalget ikke kan bli statistisk representativt for populasjonen som utvalget er hentet fra (Saunders et al., 2016). Utvalget i denne studien består av to overordnede grupper, nemlig statlige selskaper og ikke-statlige selskaper. Ved purposive sampling benytter forskeren enkelte forhåndsdefinerte utvalgs-kriterier som gjelder for enhetene i utvalget (Saunders et al., 2016). Vi har definert en rekke felles utvalgs-kriterier som gjelder for begge gruppene, og

for gruppene separat er det definert to kriterier for begge gruppene. I de følgende avsnittene vil vi først redegjøre for kriteriene som gjelder for gruppene separat, og deretter greie ut om de felles utvalgsriteriene.

Grad av direkte statlig eierskap er et kriterium som gjelder for både statlige selskaper og ikke-statlige selskaper, men hvor krav til grad av statlig eierskap er ulikt for begge gruppene. Vi ønsker å påpeke at inndelingen kun gjelder statens direkte eierskap i selskapene. Vi ser altså bort fra eventuelle indirekte statlige eierskap. Det vil eksempelvis ikke anses som statlig eierskap dersom Folketrygdfondet har eierandeler i enkelte selskaper. Årsaken til dette er at vi ønsker å studere effekten av direkte statlig eierskap hos selskapene i utvalget. For statlige selskaper er kriteriet at staten må eie minst 33,3% av aksjene i selskapet. Det motsatte gjelder for ikke-statlige selskaper, hvor kriteriet krever at staten eier mindre enn 33,3% av aksjene for at selskapet skal anses som et selskap uten betydelig statlig eierskap. Disse kriteriene representerer hovedskillet mellom hvordan vi grupperer statlige selskaper og ikke-statlige selskaper. Bakgrunnen for kriteriet om at staten må eie minst 33,3% av aksjene for at selskapene skal identifiseres som statlige selskaper, er at aksjonærer som eier minst 33,3% av aksjene i et selskap har et negativt flertall, og kan blokkere vedtektsendringer (Altinn, 2021b). Aksjeeiere skal i utgangspunktet ha like rettigheter i et selskap, men vedtektene kan inneholde opplysninger som gir unntak til dette (Altinn, 2021b). Vi vurderer at muligheten til å blokkere vedtektsendringer representerer en betydelig innflytelse i selskapet. Dermed dannes grunnlaget for å omtale et selskap som et statlig selskap dersom staten har denne innflytelsen gjennom et eierskap på minst 33,3% av aksjene. Videre er det interessant å sette en grense på minst 33,3% statlig eierskap da det tillater utvalget å inneholde selskaper med ulik grad av statlig eierskap. Når utvalget inneholder selskaper med varierende grad av statlig eierskap kan vi studere om ulik prosentvis eierskap har en betydning for de funnene som presenteres i kapittel 4.

Et annet kriterium for de statlige selskapene er at selskapet organiseres som et aksjeselskap, allmennaksjeselskap, statsaksjeselskap, eller statsforetak. Årsaken til at vi inkluderer krav om spesifikke organisasjonsformer for statlige selskaper, er at ulike organisasjonsformer er underlagt spesifikke lovgivninger i norsk lov. Staten eier en rekke selskaper som defineres som særlovselskaper, dette gjelder for eksempel Aktieselskapet Vinmonopolet (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022). Særlovselskaper er underlagt bestemte lover og eies av staten, altså er alle særlovselskaper underlagt særskilte lovgivninger og bestemmelser sammenlignet med aksjeselskap, allmennaksjeselskap, statsaksjeselskap, og statsforetak (NOU 2004: 7).

Særlovselskapers lovgivning og bestemmelser varierer mellom hvert selskap som driftes i denne organisasjonsformen, og det vurderes derfor av kapasitetsmessige årsaker som hensiktsmessig å ekskludere særlovselskap fra utvalget. Dette er grunnet at det ville vært tidkrevende å undersøke hvorvidt lovgivningen til hvert enkelt særlovselskap kunne påvirket funnene fra studien. Statsforetak er organisert etter loven om statsforetak som deler flere likhetstrekk med aksjeselskap (NOU 2004: 7). Statsforetak skiller seg fra aksjeselskap på enkelte områder. Det er eksempelvis krav om at staten eier selskapet i sin helhet (NOU 2004: 7). Aksjeselskap og allmennaksjeselskap er eksempelvis underlagt ulik lov, mens statsaksjeselskap er underlagt samme lov som aksjeselskaper (Aksjeloven, 1997, §20). Det er mange fellestrekk mellom aksjeselskaper og allmennaksjeselskap, men på enkelte områder er det forskjeller, hvor en av disse er at aksjer omsettes fritt til allmennheten i et allmennaksjeselskap (Altinn, 2021a).

Selskaper som etter norsk lov defineres som store foretak er underlagt Regnskapsloven §3-3c (1998), hvor de er pålagt å rapportere om samfunnsansvar. Alle selskaper organisert som allmennaksjeselskap er etter norsk definisjon å regne som et stort foretak (regnskapsloven, 1998, §1-5). Det vil altså si at noen av de statlige selskapene ikke omfattes av loven da de ikke har organisasjonsformen allmennaksjeselskap, og ikke oppfyller definisjonen som stort foretak etter norsk lov. Regnskapsloven §3-3c (1998) krever at store selskaper rapporterer på en rekke bestemte tema omfattet av samfunnsansvar. Loven inneholder ikke krav om innhold og kvalitet som omfattes av testene i denne studien. At noen selskaper i utvalget er underlagt Regnskapsloven §3-3c (1998) vil kunne bidra til at vi i større grad kan analysere variasjon i rapporteringspraksis mellom selskaper som er underlagt Regnskapsloven §3-3c, og selskaper som ikke er det. Likhetstrekkene i hvordan styring og drift av aksjeselskap, allmennaksjeselskap, statsaksjeselskap, og statsforetak er regulert tyder på at disse organisasjonsformene kan inkluderes i utvalget.

Videre har vi definert et kriterium om at alle ikke-statlige selskaper i utvalget skal være børsnotert. Bakgrunnen for dette kriteriet er at Oslo Børs er underlagt loven om verdipapirhandel, som krever at børsnoterte selskaper opptrer transparent ovenfor allmennheten gjennom opplysnings- og meldeplikter (Verdipapirhandelloven, 2007, §§3 til 7). For de statlige selskapene har staten forventninger til selskapene de har direkte eierskap i, hvor statens eierrapport fra 2021 redegjør for disse. Her vektlegges det at staten har spesifikke forventninger for selskapenes mål og strategier for bærekraftig utvikling (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022). Det vurderes derfor som at både statlige og ikke-

statlige selskaper i utvalget må opptre med en viss grad av transparens i henhold til reguleringer og forventninger. Videre er det slik at alle børsnoterte selskaper i Norge må være registrert under organisasjonsformen allmennaksjeselskap (Altinn, 2021a). Som allerede nevnt i avsnittet ovenfor er lovbestemmelser for allmennaksjeselskap, aksjeselskap, statsaksjeselskap og statsforetak stort sett like, og eventuelle forskjeller inngår ikke som del av vurderingskriteriene i studien. Valg av vurderingskriterier blir redegjort for i kapittel 3.4.

Videre har vi definert en rekke utvalgskriterier som er felles for alle selskapene i utvalget. Disse kriteriene omhandler geografisk lokasjon, selskapets størrelse målt i omsetning, og sektorinndelinger. Tabell 3 nedenfor illustrerer de spesifikke kriteriene som er definert.

Utvalgskriterier	Definisjon av kriterier
Geografisk lokasjon	Selskapets hovedkontor er lokalisert i Norge
Selskapenes størrelse	Selskapet har en omsetning på minimum 1 milliard norske kroner
Sektorinndeling	Selskapet operer innenfor en av følgende sektor: industri, råvareproduksjon eller energi

Tabell 3: Oversikt over definerte kriterier som gjelder for alle selskapene i utvalget.

Det første kriteriet i tabell 3 over dreier seg om lokasjon, og krever at selskapet har sitt hovedkontor i Norge. Årsaken til at vi har inkludert dette kriteriet er fordi vi vil begrense studien til norske selskaper. Ulike land har ulik lovgivning og reguleringer for ordinær selskapsdrift. Det er ønskelig at selskapene i utvalget driver under relativt like lovbestemmelser og reguleringer. På denne måten kan vi forhindre at resultater og funn fra analysen påvirkes av lovbestemmelser og reguleringer, som et selskap er underlagt grunnet geografisk tilhørighet.

Et annet kriterium er at selskapene i utvalget har en omsetning på minimum 1 milliard norske kroner. Omsetning er et av flere mål som kan benyttes til å måle størrelsen på selskaper. Årsaken til at vi valgte 1 milliard som minimumsgrense for omsetning er for å kontrollere for virksomhetsstørrelse i form av omsetning. Norsk lov definerer ikke store foretak etter størrelse på omsetning, men små foretak er i henhold til norsk lov selskaper som blant annet ikke overskrider 70 millioner i omsetning (Regnskapsloven, 1998, §1-6). Vi vurderer at en omsetning på minimum 1 milliard norske kroner er tilstrekkelig for å kunne vurdere selskapene i utvalget som store nok til at størrelsen på selskapene ikke påvirker funnene fra analysen i betydelig grad. Dette underbygges med litteratur fra kapittel 2.1, som forklarer at størrelsen på et selskap kan påvirke bærekraftsrapporteringen til det aktuelle

selskapet. I kapittel 2.1 trekkes det frem at større selskaper gjerne har mer ressurser og kapasitet til å utarbeide bærekraftsrapporter. Dersom det er stor spredning mellom størrelse i omsetning blant selskapene i utvalget, kan funn og resultat være påvirket av denne faktoren. Ved å begrense utvalget til en rekke selskaper som ligger over minimumsbeløpet i omsetning på 1 milliard, reduserer vi risikoen for at størrelse i form av omsetning har en innvirkning på resultatene i analysen.

Det siste kriteriet i tabell 3 krever at selskapene i utvalget opererer innenfor sektorinndelingene industri, råvareproduksjon, eller energi. Det er ønskelig at selskapene i utvalget operer innenfor relativt like utslippstunge bransjer. Vi ser dermed bort fra andre bransjer, som for eksempel finans og telekommunikasjon, som har mindre påvirkning på miljøet. Årsaken til at vi ønsker selskaper i relativt like utslippstunge bransjer kan forklares med teori fra kapittel 2.1, som viser at utslippsintensiteten i selskapet kan påvirke utformingen av bærekraftsrapporten. Dersom utslippsintensitet og bransjetilhørighet har en betydning for hvordan bærekraftsrapporten utformes, er det viktig at selskapene i utvalget operer innenfor relativt like utslippstunge sektorer slik at resultater og funn har mindre risiko for å bli påvirket av hvor utslippstungt et selskap er. Vi kontrollerer dermed for at sektoren som selskapene operer innenfor ikke påvirker funn fra analysen. Selv om selskaper innen finans og telekommunikasjon kan ha vesentlig tredjepartspåvirkning i forhold til utslipp, er en vurdering vi gjør at selskapene i finans og telekommunikasjon kan rapportere på en annen måte enn selskapene som har vesentlige direkte utslipp.

3.2.2 Utvalgsstrategi

Utformingen av problemstillingen som studien bygger på gjør at det blir formålstjenlig å foreta et strategisk utvalg for å velge selskapene som utvalget består av. Ved strategiske utvalg er ofte hovedfokuset den logiske forbindelsen mellom utvalget og forskningsspørsmålet, og ikke hvor mange enheter utvalget består av (Saunders et al., 2016). Studiens problemstilling forsøker å kartlegge hva statlige selskaper og ikke-statlige selskaper vektlegger i sin bærekraftsrapportering. Det er dermed viktig at utvalget som skal danne grunnlaget for å besvare problemstillingen er tilpasset på en hensiktsmessig måte. I de følgende avsnittene blir det redegjort for prosessene som er benyttet ved det strategiske utvalget, først for statlige selskaper, og deretter for ikke-statlige selskaper.

Den norske regjeringen publiserte på sine nettsider en offentlig rapport som gir en oversikt over statens direkte eierskap i 71 norske selskaper i 2021 (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022). Alle de statlige selskapene i utvalget er hentet fra statens eierrapport for 2021. Vi benyttet utvalgskriteriene som ble definert i kapittel 3.2.1, og fjernet alle selskaper hvor staten ikke eide minst 33,3% (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022). Videre fjernet vi selskaper som hadde organisasjonsformene særlovsselskap (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022). De resterende selskapene blant statens eierrapport var dermed kun selskaper med organisasjonsformene aksjeselskap, allmennaksjeselskap, statsaksjeselskap, eller statsforetak, som staten eide mer enn 33,3% av aksjene i. Deretter benyttet vi utvalgskriteriene som definert i tabell 3 som resulterte i et utvalg med statlige selskaper som har hovedkontor i Norge, har en omsetning på minimum 1 milliard norske kroner, og driver sin virksomhet innenfor sektorinndelingen industri, råvareproduksjon eller energi.

Informasjonen om hvor selskapenes hovedkontor er lokalisert fant vi på selskapenes egne hjemmesider. Ved å benytte søkemotoren fra internettsiden til Proff, fant vi omsetningen til hvert selskap under regnskapstall (proff.no, u.å.). Vi benytter regnskapstallene fra konsernregnskapet for å vurdere størrelse på omsetningen, som er selskapets samlede driftsinntekter. For selskaper som rapporterer finansiell informasjon i utenlandsk valuta benytter vi valutakurser hentet fra Norges Bank sin nettside, og den aktuelle valutakursen fra 31.12.2021 (Norges-bank.no, u.å.). Sektorinndelingen for alle selskapene er inspirert fra Oslo Børs sin sektorinndeling på nettsiden Euronext (Euronext.com, u.å.). Oslo Børs benytter ICB standarden for sektorinndeling, hvor sektorene blant annet deles inn i industri, råvareproduksjon og energi (Euronext.com, u.å.). For statlige selskaper som er børsnotert på Oslo Børs finner man opplysning om sektorinndelingen i henhold til ICB standarden under selskapets kursoversikt på nettsiden til Euronext. For de selskapene som ikke er børsnotert plasserte vi de innenfor en av kategoriene industri, råvareproduksjon eller energi ut ifra selskapets driftsformål i henhold til næringskoden i Brønnøysundregisteret (brreg.no, u.å.). Næringskodene som oppgis i Brønnøysundregisteret for alle norske selskaper benytter standard for næringsgruppering, hvor statistisk sentralbyrå har en oversikt over definisjoner av de ulike næringskodene (ssb.no, u.å.). Vi benyttet Statistisk Sentralbyrå sin oversikt over definisjoner av næringskoder for å finne ut hvilken av sektorene industri, råvareproduksjon, eller energi de selskapene som ikke er børsnotert blant de statlige selskapene passet inn i.

Utvalget av statlige selskaper består dermed av ett selskap i energisektoren, to selskaper som operer innen råvareproduksjon, og tolv selskaper innenfor industrisektoren. Vi sitter da igjen med totalt femten statlige selskaper, som utgjør hele populasjonen av statlige selskaper i henhold til de utvalgskriteriene som er definert for utvalget.

Den andre gruppen i utvalget som studien bygger på gjelder ikke-statlige selskaper. For gruppen av ikke-statlige selskaper ønsker vi at de representeres i likt antall som for de statlige selskapene. Det er i tillegg ønskelig at gruppene skal være mest mulig sammenlignbare i henhold til utvalgskriteriene. Det vil si at for de ikke-statlige selskapene vil vi ha et utvalg som består av ett selskap i energisektoren, to selskaper innenfor råvareproduksjon og tolv selskaper innenfor industrisektoren. Den første delen av prosessen for å velge ikke-statlige selskaper er å benytte nettsiden til Euronext, som har en oversikt over Oslo Børs (Euronext.com, u.å.). Vi benytter Euronext sin filtreringsfunksjon for aksjer, hvor vi benytter et filter som viser alle selskaper som er børsnotert på Oslo Børs, og som opererer innenfor sektorene energi, råvareproduksjon, og industri (Euronext, u.å.). Videre fjerner vi alle selskaper som ikke har hovedkontor i Norge, og hvor staten eier minst 33,3% av aksjene, og vi sitter igjen med 77 selskaper.

Neste trinn er å kontrollere for selskapsstørrelse. På samme måte som for statlige selskaper benyttes søkemotoren fra Proff sin nettside for å finne selskapets omsetning (Proff.no, u.å.). Omsetningen vises under selskapets samlede driftsinntekter for konsernregnskapet. Dersom selskapet rapporterer finansiell informasjon i utenlandsk valuta, konverteres dette til norske kroner for valutakursen den 31.12.2021. Valutakurs er hentet fra Norges Bank sin nettside (Norges-Bank, u.å.). For å gå videre med å velge femten selskaper som skulle passe best med utvalget av femten statlige selskaper, ønsket vi at utvalget av ikke-statlige selskaper i størst mulig grad skal være sammenlignbare med de statlige selskapene. Vi sitter altså da igjen med selskaper som opererer innenfor like sektorer, og for å komme frem til det endelige utvalget, sammenligner vi størrelsen blant alle selskapene vi sitter igjen med. Vi velger de ikke-statlige selskapene som er nærmest i omsetning til de statlige selskapene. Vi har dermed et utvalg som består av femten ikke-statlige selskaper, hvor ett selskap operer innenfor energisektoren, to innenfor råvareproduksjon, og tolv innenfor industri.

Det endelige utvalget vi sitter igjen med kan sees i tabell 4 under. Utvalget består dermed av totalt 30 selskaper, hvor femten er selskaper med statlig eierskap og de femten resterende er selskaper uten betydelig statlig eierskap. Selskapene i utvalget er strategisk utvalgt for å

kontrollere for størrelse, næringsvirksomhet, eierskapsstruktur, organisasjonsform, og geografisk lokasjon.

Selskapsnavn	Sektorinndeling	Omsetning (i milliarder kroner)	Statlig eierskap i %
<i>Selskaper med betydelig statlig eierskap</i>			
Equinor ASA	Energi	801,95	67 %
Kongsberg Gruppen ASA	Industri	27,45	50,004 %
Baneservice AS	Industri	1,57	100 %
Mesta AS	Industri	5,35	100 %
Nammo AS	Industri	6,98	50 %
Posten Norge AS	Industri	24,72	100 %
Vygruppen AS	Industri	15,29	100 %
Avinor AS	Industri	9,31	100 %
Norske Tog AS	Industri	1,23	100 %
Nye Veier AS	Industri	6,77	100 %
Mantena AS	Industri	1,63	100 %
Spordrift AS	Industri	2,18	100 %
Bane NOR SF	Industri	14,30	100 %
Norsk Hydro ASA	Råvareproduksjon	153,21	34,26 %
Yara International ASA	Råvareproduksjon	146,48	36,21 %
<i>Selskaper uten betydelig statlig eierskap</i>			
Aker BP ASA	Energi	50,00	0 %
Bewi ASA	Industri	74,75	0 %
AF Gruppen ASA	Industri	27,87	0 %
NRC Group ASA	Industri	5,96	0 %
Kitron ASA	Industri	3,71	0 %
Belships ASA	Industri	5,96	0 %
Wallenius Wilhelmsen ASA	Industri	34,26	0 %
Multiconsult ASA	Industri	4,28	0 %
Akva Group ASA	Industri	3,12	0 %
Veidekke ASA	Industri	37,59	0 %
Hexagon Composites ASA	Industri	3,54	0 %
MPC Container Ships ASA	Industri	3,93	0 %
Tomra Systems ASA	Industri	10,91	0 %
Borregaard ASA	Råvareproduksjon	5,81	0 %
Elkem ASA	Råvareproduksjon	33,72	0 %

Tabell 4: Studiens utvalg av statlige og ikke-statlige selskaper

3.2.3 Begrensninger

Et forskningsspørsmål som krever at studien foretar utvalg vil i mange tilfeller kreve at utvalget skal være representativt for resten av populasjonen som utvalget er hentet fra (Saunders et al., 2016). Denne studien har begrensninger i forhold til hvor mange selskaper utvalget består av, og resultatene fra analysen vil derfor ikke kunne brukes til å generalisere til resten av populasjonen. Studien karakteriseres som en utforskende hypotesegenererende studie, hvor resultater og funn vil vise til mulige indikasjoner om hva statlige selskaper og ikke-statlige selskaper vektlegger i sin bærekraftsrapportering.

Utvalget består som nevnt av totalt 30 selskaper, med femten selskaper innenfor hver gruppe av statlig eierskap og ikke-statlig eierskap. Størrelsen på utvalget skyldes blant annet at antall norske selskaper med direkte statlig eierskap som passet til utvalgskriteriene nærmere definert i kapittel 3.2.1, var begrenset. Videre var det ønskelig at gruppen med ikke-statlige selskaper skulle være mest mulig sammenlignbare med gruppen av statlige selskaper, og vi valgte derfor å inkludere like mange ikke-statlige selskaper som statlige. I tillegg benyttes en manuell datainnsamlingsmetode som forklares nærmere i kapittel 3.3. Av tidsmessige årsaker vurderes det derfor som hensiktsmessig at utvalget er av en mindre størrelse.

3.3 Datainnsamling

Dette delkapittelet tar for seg hvordan vi har gått frem for å samle inn nødvendig data for å kunne besvare problemstillingen. I delkapittel 3.1.4 ble det redegjort for valg av dokumentanalyse som forskningsstrategi. Dokumentanalyse innebærer bruk av sekundærdata, og danner grunnlaget for vår datainnsamling. Data som benyttes i dokumentanalyser kan være av både kvalitativ og kvantitativ art, og gir kilder til data som kan analyseres (Saunders et al., 2016). Dersom dokumentanalyse skal benyttes som en effektiv strategi må dataene som hentes inn være passende til forskningsspørsmålet (Saunders et al., 2016).

For å besvare problemstillingen til denne studien er det behov for dokumentasjon i form av rapporter som innehar rapportering på bærekraft, og som er publisert av de aktuelle selskapene i utvalget. Rapportene er hentet inn for hver av de 30 selskaperes egne hjemmesider. Rapportene danner grunnlaget for de data som er nødvendig for å kunne gjennomføre analyser. Data i rapportene er av både kvantitativ og kvalitativ art, og består av

tall, tekst og grafiske fremstillinger. Informasjonen i rapportene som er relevant for å besvare problemstillingen bør være av kvalitativ art. Vi studerer også numerisk informasjon i rapportene, hvor denne studeres kvalitativt og forklares nærmere i kapittel 3.5. Rapportene inneholder ofte mye informasjon, og ikke all informasjon er relevant for å besvare problemstillingen. Vi ønsker å studere informasjon som sier noe om innholdet og kvaliteten på bærekraftsrapporteringen. For å kunne hente ut data som anses som mest relevant for studien, har vi laget et sett med utvalgte tester hentet fra rammeverkene GRI og TCFD. Testene er utformet på en slik måte at vi får hentet ut informasjon som gir nødvendig informasjon om innholdet og kvaliteten i rapportene.

3.4 Valg av vurderingskriterier

For å kunne vurdere hva statlige selskaper og ikke-statlige selskaper vektlegger i sin bærekraftsrapportering har vi utarbeidet et sett med vurderingskriterier. Vurderingskriteriene tar for seg rapporteringsprinsippene i rammeverkene GRI og TCFD, som blir redegjort for i kapittel 2.2.2. Rapporteringsprinsippene i GRI og TCFD inneholder retningslinjer for hva en rapport med informasjon om bærekraft bør inneholde. Rammeverket GRI inneholder et sett med rapporteringsprinsipper hvor det skilles mellom innhold og kvalitet. I TCFD skilles det ikke mellom innholds- og kvalitetsprinsipper, men i anbefalingene belyses det at rapporteringsprinsippene kan bidra til økt kvalitet i bærekraftsrapporteringen (TCFD, 2017).

Det er ikke et kriterium for utvalget i studien at selskapene må rapportere etter et spesifikt rammeverk for bærekraftsrapportering, og det vurderes derfor som hensiktsmessig å inkludere tester fra både GRI og TCFD i studien. GRI er et påvirkningsbasert rammeverk, og TCFD er et risikofokusert rammeverk. Vi mener derfor at prinsippene i GRI og TCFD danner et godt grunnlag for å vurdere innhold og kvalitet i rapporteringen på bærekraft. De fleste testene i studien er hentet fra prinsipper i GRI, dette begrunnes med at flere av prinsippene i TCFD utfylles av prinsippene i GRI. De enkelte testene som er hentet fra TCFD sitt rammeverk omfatter i hovedsak spesifikke tema som ikke allerede dekkes av GRI sine prinsipper. Testene forklares nærmere i kapittel 3.5 hvor scorekortet presenteres, med alle tilhørende tester.

3.4.1 Innhold og kvalitet

Testene er utformet på en slik måte at vi kan vurdere og sammenligne innhold og kvalitet i rapporteringen på bærekraft hos selskapene i utvalget. Under hvert prinsipp for innhold og kvalitet i GRI er det en rekke tester som kan benyttes for å undersøke om det enkelte selskapet oppfyller kravet for det aktuelle prinsippet (GRI, 2016). Hvert prinsipp i TCFD har flere underpunkter som informerer om hva som skal til for å oppfylle kravet for det aktuelle prinsippet. Vi benytter disse underpunktene som en test for å undersøke om selskapet oppfyller kravet for det aktuelle prinsippet.

3.4.2 Avgrensninger

Det er gjort enkelte avgrensninger ved utarbeidelsen av testene da det er begrensninger i hva som er mulig for oss å teste i denne studien. Blant annet er det enkelte av prinsippene fra GRI og TCFD vi ikke har laget tester av, fordi de allerede dekkes av andre tester, eller at de allerede anses som oppfylt. Prinsippene vi ikke lager tester for gjelder prinsipp 4 og 10 fra GRI, og prinsipp 7 fra TCFD. Prinsipp 7 fra TCFD og 10 fra GRI utfyller hverandre og handler om aktualitet. Aktualitet handler om hvorvidt selskapene rapporterer sine bærekraftsrapporter til rett tid. Dette er ikke noe vi tar stilling til fordi alle selskapene i utvalget har publiserte rapporter for 2021, og vi antar derfor at alle selskapene i studien oppfyller dette prinsippet. Prinsipp 4 fra GRI gjelder kompletthet, og vi anser prinsippet kompletthet som en samlekategori for alle prinsippene som omtales under innholdsprinsippene fra GRI.

Enkelte av testene og underpunktene i GRI og TCFD kan ikke testes grunnet manglende tilgang på nødvendig informasjon, og av kapasitetsmessige begrensninger som følge av at alle bærekraftsrapportene testes manuelt. Som allerede nevnt i kapittel 3.3 om datainnsamling, analyseres ikke hele rapporten, men de delene av den som er nødvendig for å gjennomføre testene. Bærekraftsrapportene som analyseres gjelder for rapporteringsåret 2021, da vi ønsker å teste innhold og kvalitet med nyeste tilgjengelig informasjon, og ikke alle selskapene i utvalget har publiserte rapporter fra 2022 på tidspunktet studien gjennomføres.

3.5 Scorekort beskrivelse

Scorekortet benyttes som et verktøy for å systematisere alle testene i studien. Testene er utarbeidet for å vurdere innhold og kvalitet på bærekraftsrapporteringen for selskapene i utvalget. Scoresystemer med formål om å vurdere innhold og kvalitet på bærekraftsrapporter er en utbredt metode benyttet blant forskere og organisasjoner.

Det er ulike metoder og fremgangsmåter som kan tas i bruk for å utarbeide scoring-systemer til evaluering av bærekraftsrapporter. Et eksempel er en studie gjennomført av Yadava og Sinha som studerer miljømessige, økonomiske, og sosiale tema hos indiske private og offentlige selskaper (Yadava & Sinha, 2015). I denne studien ble det laget tester fra GRI sitt rammeverk fra 2011 og tilhørende prinsipper for rapportering av bærekraft, hvor selskapene i studien kunne score 0 til 3 poeng per test. En annen studie ble gjennomført av Chen, Feldmann og Tang som studerte forholdet mellom rapportering av bedriftens samfunnsansvar (CSR), og finansielle prestasjoner (Chen, Feldmann & Tang, 2015). Denne studien måler kvaliteten på rapportering av sosiale tema ved bruk av et scoresystem som baserer seg på anbefalinger fra GRI 2013. Kvaliteten måles ved et scoresystem hvor selskapene i studien kunne score mellom 1 og 5 på hver test (Chen, Feldmann & Tang, 2015). Utarbeidelse av scorekort kan også basere seg på andre fremgangsmåter, hvor organisasjonen Position Green kan dras frem som eksempel. Position Green er en organisasjon som publiserer en årlig rapport som belyser i hvilken grad selskaper i Skandinavia følger bærekraftstandarder og reguleringer i sin bærekraftsrapportering (Position Green, 2022). Position Green har laget sitt eget scoring-system basert på miljømessige, sosiale, og forretningsetiske forhold (ESG) hvor selskaper kan score mellom 0 og 4 per test (Position Green, 2022).

I vår studie mener vi det er hensiktsmessig å benytte oss av prinsipper og tester, som hentes direkte fra rammeverkene GRI og TCFD i utarbeidelsen av tester til scorekortet. Bakgrunnen for valget er at rammeverkene GRI og TCFD oppgir klare anbefalinger for hva en bærekraftsrapport bør inneholde, og vi kan dermed utarbeide tester som evaluerer i hvilken grad selskapene i utvalget overholder rammeverkene prinsipper. De fleste testene i scorekortet hentes direkte fra GRI sitt rammeverk. I GRI opplyses det at testene under hvert prinsipp kan benyttes som verktøy for å vurdere om selskapet har oppfylt det aktuelle prinsippet (GRI, 2016). Prinsippene fra TCFD er utformet på en slik måte at selskaper skal kunne utarbeide rapporter som er i tråd med anbefalingene (TCFD, 2017). Med bakgrunn i

dette mener vi at testene vi har utarbeidet i vårt scorekort danner et godt grunnlag for å kunne vurdere kvalitet og innhold i bærekraftsrapportene hos studiens utvalg av selskaper.

Vi har laget et system med totalt 23 tester fra GRI og TCFD, hvor selskapene kan score mellom 0 og 2 i score per test. Enkelte av testene representerer et enten/eller resultat, og for disse testene kan selskapet oppnå score 0 eller 2. Andre tester har scoreintervallet 0, 1 og 2. I testene benytter vi score 0 som benevnelse for ikke oppfylt krav, score 1 som benevnelse for delvis oppfylt krav, og score 2 som tilstrekkelig oppnåelse av krav som vist i tabell 5 nedenfor. Ettersom hver test er unik, vil grensene for krav til score tilpasses den enkelte test, og forklares i detalj under hver test i kapittel 3.5.1.

Score	0	1	2
Beskrivelse	Oppfyller ikke krav	Oppfyller delvis krav	Oppfyller krav

Tabell 5: Visuell presentasjon av scorer som kan oppnås i testene.

Testene som presenterer et enten/eller utfall hvor scoren er 0 eller 2, krever en relativt liten grad av subjektiv vurdering. Testene som inneholder score 0, 1 og 2 krever en viss grad av subjektiv vurdering. I enkelte tester benyttes søkeord for å gjennomføre testen. Ved treff på ord vil vi da studere informasjonen i forbindelse med det aktuelle ordet. En svakhet ved å foreta ordsøk i rapporten kan være at søkefunksjonen ikke fanger opp de aktuelle søkeordene. Vi reduserer risikoen for å overse informasjon ved å foreta en visuell gjennomgang av rapporten som helhet, for å kunne fange opp eventuell informasjon som ikke kommer frem i ordsøket.

3.5.1 Presentasjon av tester

I dette delkapittelet presenteres alle de 23 testene som utføres for å vurdere selskapene, og senere analysere data. Første del tar for seg innholdsprinsipper, mens andre del tar for seg kvalitetsprinsipper. Det er totalt 11 tester som er utarbeidet for å vurdere hvordan selskapene i utvalget vektlegger innholdsprinsippene. De 11 testene for innhold tar for seg prinsippene om inkludering av interessenter, bærekraftskontekst, og vesentlighet. De 12 testene som er utarbeidet for å vurdere hvordan selskapene vektlegger kvalitet tar for seg prinsippene om nøyaktighet, balanse, klarhet, sammenlignbarhet, og pålitelighet. Alle prinsippene som er inkludert i dette scorekortet er hentet fra GRI sitt rammeverk. I enkelte tilfeller henter vi

tester fra prinsippene i rammeverket TCFD. Bak hver test står det i parentes om testen er hentet fra GRI eller TCFD. Ordet «rapporten» benyttes for bærekraftsrapporten.

Innhold

Inkludering av interessenter

Test 1: Rapporten inneholder beskrivelser av interessenter som selskapet er ansvarlig overfor (GRI, 2016).

Test 1	
Søker på "stakeholder(s)/interessent(er)" i rapporten, og undersøker hvorvidt selskapet identifiserer aktuelle interessenter.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten inneholder ingen informasjon om interessenter</i>
2	<i>Rapporten identifiserer aktuelle interessenter</i>

Tabell 6: Test 1 for innholdsprinsippet om inkludering av interessenter.

Test 2: Rapporten identifiserer prosesser som benyttes for å involvere interessenter, og presenterer utfall av prosessene (GRI, 2016).

Test 2	
Benytter søkeord "stakeholder(s)/interessent(er)", samt søker opp identifiserte interessenter til det aktuelle selskapet fra test 1. Vi undersøker om rapporten identifiserer prosesser som benyttes for å engasjere og involvere interessentene, og om det informeres om utfall av prosessene.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Det foreligger hverken informasjon om prosesser som er brukt, eller beskrivelse av utfall i rapporten</i>
1	<i>Rapporten inneholder informasjon om prosesser som benyttes for å involvere interessenter, men ikke utfall til prosessene</i>
2	<i>Rapporten beskriver prosesser som er benyttet for å involvere interessentene, og presenterer utfallet av prosessene</i>

Tabell 7: Test 2 for innholdsprinsippet om inkludering av interessenter.

Bærekraftskontekst

Test 1: Selskapet presenterer dens forståelse for konseptet bærekraftig utvikling gjennom objektiv og tilgjengelig informasjon i rapporten (GRI, 2016).

Test 1	
Undersøker om rapporten inneholder informasjon om selskapets objektive forståelse for bærekraftig utvikling, for eksempel dersom rapporten definerer FNs bærekraftsmål og bærekraftig utvikling. Vi søker på “SDG/sustainable development (goals)/bærekraftig utvikling/bærekraftsmål”	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten inneholder ingen informasjon om selskapets forståelse for konseptet bærekraftig utvikling.</i>
2	<i>Rapporten presenterer selskapets forståelse for konseptet bærekraftig utvikling.</i>

Tabell 8: Test 1 for innholdsprinsippet om bærekraftskontekst

Test 2: Rapporten presenterer selskapets prestasjoner i henhold til bærekraftsmålene, som selskapet påvirker gjennom sin forretningsmodell (GRI, 2016).

Test 2	
Vi undersøker om rapporten inneholder informasjon om selskapets prestasjoner i form av påvirkning og bidrag til aktuelle bærekraftsmål, positive og/eller negative.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Det foreligger ingen informasjon om selskapets prestasjoner tilknyttet bærekraftsmål som er inkludert i rapporten, eller at selskapet ikke har identifisert relevante bærekraftsmål.</i>
1	<i>Det foreligger informasjon om selskapets prestasjoner tilknyttet enkelte bærekraftsmål som er identifisert i rapporten.</i>
2	<i>Det foreligger informasjon om selskapets prestasjoner når det gjelder alle bærekraftsmål som er identifisert i rapporten.</i>

Tabell 9: Test 2 for innholdsprinsippet om bærekraftskontekst.

Test 3: Rapporten beskriver hvordan økonomiske, miljømessige, og/eller sosiale tema relaterer seg til selskapets langsiktige strategi, risiko, muligheter, og mål, inkludert i verdikjeden (GRI, 2016).

Test 3	
Undersøker om rapporten inneholder informasjon om hvordan selskapet inkluderer økonomiske, miljømessige, og/eller sosiale tema i sine fremtidsplaner innen strategi, risiko, muligheter og mål. Benytter søkeord “strategy/strategi”, “risk/risiko”, “opportunities/muligheter”, “long-term/langsiktig”, og “value chain/verdikjede”.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten inneholder ingen informasjon om hvordan økonomiske, miljømessige og/eller sosiale tema relaterer seg til selskapets langsiktige strategi, risiko, muligheter og mål.</i>
1	<i>Rapporten inneholder informasjon om hvordan økonomiske, miljømessige og/eller sosiale tema relaterer seg til selskapets langsiktige strategi, risiko, muligheter og mål, men ikke for verdikjeden.</i>
2	<i>Rapporten inneholder informasjon om hvordan økonomiske, miljømessige og/eller sosiale tema relaterer seg til selskapets langsiktige strategi, risiko, muligheter og mål, også inkludert for verdikjeden.</i>

Tabell 10: Test 3 for innholdsprinsippet om bærekraftskontekst.

Test 4: Om rapporten inneholder en oversikt over selskapets styring, strategi, og prosesser for å håndtere klimarelaterte risikoer og muligheter (TCFD, 2017).

Test 4	
Benytter søkeord “risk/risiko” for å avdekke om rapporten presenterer styring, strategi, og prosesser for å håndtere klimarelaterte risikoer og muligheter, for eksempel scenario- eller hva-hvis analyser.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten inneholder ingen styring, strategi eller prosesser for å håndtere klimarelatert risiko og/eller muligheter.</i>
1	<i>Rapporten inneholder noe informasjon om klimarelatert risiko, men i liten grad om styring, strategi og prosesser for å håndtere risiko og/eller muligheter.</i>
2	<i>Rapporten inneholder tilstrekkelig informasjon om styring, strategi og prosesser for å håndtere klimarelatert risiko og/eller muligheter.</i>

Tabell 11: Test 4 for innholdsprinsippet om bærekraftskontekst.

Vesentlighet

Test 1 er inspirert av prinsippet “vesentlighet” fra GRI for å kunne studere økonomiske, sosiale og miljømessige påvirkninger på selskapet. TCFD skiller som allerede nevnt ikke mellom innholds- og kvalitetsprinsipper, og vi tolker prinsippet «relevant informasjon» som et innholdsprinsipp. Test 2 er inspirert av “relevant informasjon” prinsippet fra TCFD for å kunne studere finansiell risiko. Utformingen av test 1 og test 2 under vesentlighetsprinsippet

er utarbeidet for å kunne studere dobbel vesentlighet. Test 1 undersøker om informasjon om hvordan selskapet påvirker omgivelsene blir rapportert, og test 2 dekker hvorvidt selskapet informerer om hvordan omgivelsene påvirker selskapet.

Test 1: Rapporten forklarer hvordan selskapets aktiviteter har en påvirkning på vesentlige økonomiske, sosiale og miljømessige temaer (GRI, 2016).

Test 1	
Benytter søkeord “material(ity)/vesentlighet” og “impact/påvirkning” for å undersøke om selskapet har avdekket hvordan dens aktiviteter påvirker økonomiske, sosiale og miljømessige temaer, for eksempel ved bruk av en vesentlighetsanalyse.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten inneholder ingen informasjon om hvordan selskapets aktiviteter påvirker økonomiske, sosiale og miljømessige temaer.</i>
2	<i>Rapporten informerer om hvordan selskapets aktiviteter påvirker økonomiske, sosiale og miljømessige temaer.</i>

Tabell 12: Test 1 for innholdsprinsippet om vesentlighet.

Test 2: Rapporten informerer om (potensielle) klimarelaterte risikoer og muligheter for selskapets finansielle prestasjon og utvikling (TCFD, 2017).

Test 2	
Vi benytter søkeord “material(ity)/vesentlig(het)”, og “impact/påvirkning” for å undersøke om selskapet har utarbeidet og rapportert, for eksempel en vesentlighetsanalyse, som avdekker hvordan bærekrafttemaer påvirker den finansielle prestasjon og utvikling hos selskapet.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten informerer ikke om hvordan bærekrafttemaer påvirker den finansielle prestasjonen og utviklingen hos selskapet</i>
2	<i>Rapporten viser hvordan bærekrafttemaer påvirker finansiell prestasjon og utvikling for selskapet.</i>

Tabell 13: Test 2 for innholdsprinsippet om vesentlighet.

Test 3: Rapporten presenterer hvordan selskapet prioriterer de vesentlige temaene (GRI, 2016).

Test 3	
Benytter søkeord “material(ity)/vesentlig(het)”, “priority/prioritet”, og undersøker om rapporten presenterer en prioritering av vesentlige tema.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten inneholder ingen klar oversikt over hvordan selskapet prioriterer vesentlige temaer.</i>
2	<i>Rapporten har i form av tekst, graf(er), eller bilder forklart hvordan selskapet prioriterer de vesentlige temaene.</i>

Tabell 14: Test 3 for innholdsprinsippet om vesentlighet.

Test 4: Ved identifisering av vesentlige temaer inneholder rapporten informasjon om interessentenes interesser og forventninger til selskapet, og hvordan de er hensyntatt (GRI, 2016).

Test 4	
Undersøker om selskapet tar hensyn til interessentenes interesser og forventninger ved utarbeidelse av vesentlige temaer i rapporten. Benytter søkeord “stakeholder(s)/interessent(er)” for å gjennomføre testen.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten inneholder ikke informasjon hvorvidt interessentenes interesser og forventninger er hensyntatt ved utarbeidelse av vesentlige temaer.</i>
2	<i>I rapporten fremkommer det at selskapet hensyntar interessentenes forventninger og interesser ved utarbeidelse av vesentlige temaer.</i>

Tabell 15: Test 4 for innholdsprinsippet om vesentlighet.

Test 5: Rapporten identifiserer og hensyntar potensielle konsekvenser for selskapet relatert til dens påvirkning på økonomi, miljø og/eller samfunnet ved identifisering av vesentlige temaer (GRI, 2016).

Test 5	
Søker på “material(ity)/vesentlig(het)”, “consequence(s)/konsekvens(er)”, “reputation/omdømme” og “risk/risiko” for å undersøke om rapporten inneholder informasjon om konsekvenser for selskapet tilknyttet vesentlige tema. Konsekvenser kan for eksempel være risiko knyttet til selskapets forretningsmodell eller omdømme.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten inneholder ingen informasjon om konsekvenser for selskapet relatert til vesentlige tema.</i>
1	<i>Rapporten inneholder informasjon om konsekvenser for selskapet relatert til vesentlige tema, men ikke hvordan selskapet hensyntar disse.</i>
2	<i>Rapporten inneholder informasjon om konsekvenser for selskapet relatert til vesentlige tema, og beskriver hvordan selskapet hensyntar konsekvensene.</i>

Tabell 16: Test 5 for innholdsprinsippet om vesentlighet.

Kvalitet

Nøyaktighet

Som tidligere nevnt skiller ikke TCFD mellom innholds- og kvalitetsprinsipper, men vi tolker det slik at “spesifikk og fullstendighetsprinsippet” er et kvalitetsprinsipp. Dette begrunnes med at prinsippet i stor grad utfyller anbefalingene i nøyaktighetsprinsippet i GRI. Test 2 er inspirert av det nevnte prinsippet fra TCFD.

Test 1: Rapporten viser til data som har blitt brukt i målinger (GRI, 2016).

Test 1	
Leter vi etter grafiske fremstillinger som tar for seg målinger i rapporten, og vurderer om rapporten viser til data som har blitt benyttet i målingene. Dette kan for eksempel være data benyttet til å måle sykefravær. Benytter også søkeordene “measure(ments)”, “mål(inger)” og “data”.	
Score	Beskrivelse
0	<i>I rapporten vises det ikke til data som benyttes i målingene.</i>
2	<i>Rapporten viser til data som har blitt brukt i målinger.</i>

Tabell 17: Test 1 for kvalitetsprinsippet om nøyaktighet.

Test 2: Rapporten forklarer hvilke data som har blitt estimert, samt antakelser og teknikker benyttet for estimeringen, eller hvor informasjonen kan bli funnet (GRI, 2016).

Test 2	
Benytter søkeord “estimate(s)/estimat(er)”, “estimering(er)”, og “calculation(s)/beregning(er)”, og undersøker om rapporten viser teknikker/antakelser i beregninger av estimater, eksempelvis for utslipp av klimagasser.	
Score	Beskrivelse
0	<i>I rapporten foreligger det ingen informasjon om hvilke antakelser/teknikker som er benyttet i beregningen av data.</i>
2	<i>Rapporten viser til antakelser/teknikker som er benyttet i beregningen av data.</i>

Tabell 18: Test 2 for kvalitetsprinsippet om nøyaktighet.

Balanse

Prinsippet «klar, balansert og forståelig» fra TCFD tolkes som et kvalitetsprinsipp, da det har flere fellestrekk med anbefalingene i «balanse» prinsippet fra GRI. Test 3 er inspirert av TCFD, som spesifiserer at bærekraftsrapporten bør inneholde en balanse i bruk av kvalitativ og kvantitativ informasjon (TCFD, 2017).

Test 1: Rapporten gir oversikt over både fordelaktige og ufordelaktige temaer og resultater (GRI, 2016).

Test 1	
Benytter søkeordet “impact/påvirkning” og undersøker om rapporten inneholder kvalitative eller kvantitative beskrivelser av fordelaktige og ufordelaktige temaer og resultater, for eksempel ved bruk av KPI'er. Testen er en skjønnsmessig vurdering der vi ser om rapporten inneholder ufordelaktige resultater og temaer i tilstrekkelig grad i tillegg til relevante fordelaktige prestasjoner.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten presenterer bare ufordelaktige, eller fordelaktige prestasjoner og temaer.</i>
1	<i>Rapporten presenterer i noen grad både fordelaktige og ufordelaktige prestasjoner og temaer.</i>
2	<i>Rapporten inneholder en tilstrekkelig grad av både fordelaktige og ufordelaktige resultater og temaer.</i>

Tabell 19: Test 1 for kvalitetsprinsippet om balanse.

Test 2: Informasjonen i rapporten gir leseren oversikt over selskapets prestasjoner over tid, hvor både gode og dårlige trender fremkommer (GRI, 2016).

Test 2	
<p>Leter etter grafer, tabeller og numeriske fremstillinger som viser utvikling over tid. Poengsummen påvirkes ikke av antall år som benyttes i fremstillingene. Selskapene får derfor ikke høyere poengsum jo flere år som oppgis i rapporten. I utgangspunktet er det positivt å vise utvikling over en lengre periode, men vi ønsker å ta hensyn til selskaper som av ulike årsaker ikke har hatt mulighet til å samle relevant data tidligere.</p>	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten inneholder i liten grad både gode og dårlige trender.</i>
1	<i>Rapporten inneholder delvis både gode og dårlige trender.</i>
2	<i>Rapporten inneholder en tilstrekkelig grad av både positive og negative trender.</i>

Tabell 20: Test 2 for kvalitetsprinsippet om kvalitet.

Test 3: Vektleggingen av de ulike temaene i rapporten gjenspeiler hvordan selskapet har prioritert de gjeldende temaene (GRI, 2016).

Test 3	
<p>I sammenheng med “Test 3” under prinsippet “Vesentlighet” undersøker vi om selskapet vektlegger de vesentlige temaene i rapporten etter relativ prioritering. Vi undersøker om tema med høyere prioritering er grundigere beskrevet, er av større omfang, eller at det på en annen måte kommer tydelig frem at selskapet vektlegger prioriterte tema.</p>	
Score	Beskrivelse
0	<i>Vesentlige tema er ikke vektlagt etter prioritering i rapporten, eller at det ikke foreligger en prioritering av vesentlige tema.</i>
2	<i>Vesentlige tema som har høyest prioritering vektlegges i større grad enn øvrige vesentlige tema i rapporten.</i>

Tabell 21: Test 3 for kvalitetsprinsippet om balanse.

Test 4: Rapporten har en tilstrekkelig balanse mellom kvalitative og kvantitative data, og benytter tekst, tall og grafisk fremstilling på en passende måte (TCFD, 2017).

Test 4	
<p>Testen er skjønnsmessig vurdering hvor vi vurderer bærekraftrapporten i sin helhet, og vurderer overordnet hvordan rapporten har en passende balanse i bruk av kvalitativ og kvantitativ data i form av tekst, tall og grafisk illustrasjon. Vi antar at bærekraftrapportene i studien har en overvekt av tekst, og det vil derfor i vurderingen være forventet at det er mer tekst enn grafisk visualisering og bruk av tall. Vi vurderer om det er en forholdsvis fin balanse i bruk av tekst, tabeller og andre visuelle fremstillinger i rapporten.</p>	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten mangler en balansert bruk av tekst, grafiske fremstillinger og tall.</i>
1	<i>Rapporten har en delvis balansert bruk av tekst, grafiske fremstillinger og tall.</i>
2	<i>Rapporten har en tilstrekkelig balanse mellom grafiske fremstillinger, tekst og tall.</i>

Tabell 22: Test 4 for kvalitetsprinsippet om balanse.

Klarhet

Blant testene under prinsippet om «klarhet» har vi inkludert test 2 fra TCFD som gjelder prinsippet om «forståelighet». Dette er grunnet at anbefalingene i «forståelighet» prinsippet i stor grad utfyller anbefalingene for «klarhet» prinsippet i GRI.

Test 1: Rapporten har lett tilgjengelig informasjon, er enkel å navigere seg gjennom, og har et oversiktlig innhold (GRI, 2016).

Test 1	
<p>I denne testen vurderes tilgjengelighet av informasjon i rapporten. Med tilgjengelighet av informasjon menes det hvor god struktur rapporten har, og i hvilken grad brukeren kan navigere seg gjennom rapporten. Vi ser om rapporten inneholder innholdsfortegnelse, annen oversikt over innhold og overskrifter. Overskrifter i rapporten bør hjelpe leseren til å sortere og finne relevant informasjon.</p>	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten har ingen innholdsfortegnelse eller annen oversikt over innhold, og det er vanskelig å sortere eller finne relevant informasjon ut fra overskriftene som benyttes.</i>
1	<i>Rapporten har innholdsfortegnelse, eller annen oversikt over innhold, samt overskrifter. Leseren må i noen grad legge ned en innsats for å finne relevant informasjon.</i>
2	<i>Rapporten har innholdsfortegnelse, eller annen oversikt over innhold og passende overskrifter, slik at leseren enkelt kan finne informasjonen uten å måtte legge ned en urimelig stor innsats.</i>

Tabell 23: Test 1 for kvalitetsprinsippet om klarhet.

Test 2: Rapporten forklarer begreper (TCFD, 2017).

Test 2	
Uttrykk og begreper defineres og forklares for å gi leseren en forståelse av rapporteringen. Vi undersøker om rapporten inneholder ordliste, fotnoter eller annen oversikt som forklarer begreper tydelig.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten mangler begrepsforklaring i form av ordliste, fotnoter, eller annen oversikt over begrepsforklaringer.</i>
2	<i>Rapporten inneholder ordliste, fotnoter eller annen oversikt over begrepsforklaringer.</i>

Tabell 24: Test 2 for kvalitetsprinsippet om klarhet.

Test 3: Informasjonen i rapporten er tilgjengelig for interessenter, inkludert de med spesielle behov, for eksempel språk (GRI, 2016).

Test 3	
Undersøker om rapporten er tilgjengelig på engelsk. Vi anser det som nødvendig for utenlandske interessenter at rapporten er tilgjengelig på engelsk språk, for at de skal kunne vurdere selskapenes prestasjoner.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten er kun tilgjengelig på norsk.</i>
2	<i>Rapporten er tilgjengelig på engelsk.</i>

Tabell 25: Test 3 for kvalitetsprinsippet om klarhet.

Sammenlignbarhet

Test 2 er hentet fra sammenlignbarhetsprinsippet i TCFD. Test 2 undersøker hvordan selskapet legger til rette for sammenligning mot andre aktører både innenfor samme bransje, men også på tvers av bransjer.

Test 1: Informasjonen som blir gitt i rapporten sammenlignes over tid (GRI, 2016).

Test 1	
Undersøker om informasjonen som fremkommer i rapporten sammenlignes med tidligere år. Testen gjennomføres ved å benytte søkeord “compare(d)/sammenligne(t)”, og undersøker om sammenligninger forklares med grafiske fremstillinger, kvantitative målinger, eller tekst.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Informasjonen i rapporten sammenlignes i liten grad med tidligere perioder.</i>
1	<i>Informasjonen i rapporten sammenlignes med tidligere perioder, men forklaringene på sammenligningene fremstår mangelfulle.</i>
2	<i>Informasjonen som blir gitt i rapporten blir sammenlignet med tidligere perioder, og inneholder tilstrekkelige forklaringer.</i>

Tabell 26: Test 1 for kvalitetsprinsippet om sammenlignbarhet.

Test 2: Rapporten legger til rette for sammenligning mellom selskaper i samme industri, og/eller mellom selskaper i forskjellig industri (TCFD, 2017).

Test 2	
Undersøker om rapporten legger til rette for sammenligning av prestasjoner, strategi, aktiviteter og risiko mot andre selskaper. Benytter søkeord som “industri/bransje”, “benchmark”, “industry average/bransjesnitt”, og “industry/sector”.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten gir ingen informasjon om sammenligning med andre aktører.</i>
1	<i>Selskapet sammenligner seg delvis med andre aktører i rapporten.</i>
2	<i>Rapporten beskriver og sammenligner selskapet med andre aktører i tilstrekkelig grad gjennom tekst og/eller tall.</i>

Tabell 27: Test 2 for kvalitetsprinsippet om sammenlignbarhet.

Pålitelighet

Test 1: Om rapporten er attestert av en ekstern uavhengig tredjepart (GRI, 2016).

Test 1	
Undersøker om rapporten er attestert av en ekstern uavhengig tredjepart for å underbygge argumentet om pålitelighet. Benytter søkeord “assurance”/”attest” for å undersøke om rapporten er attestert. Vi undersøker om det opplyses om attestasjon i innledningen eller slutten av rapporten, for eksempel i en attestasjonsuttalelse.	
Score	Beskrivelse
0	<i>Rapporten er ikke attestert av en ekstern uavhengig tredjepart.</i>
2	<i>Rapporten er attestert av en ekstern uavhengig tredjepart.</i>

Tabell 28: Test 1 for kvalitetsprinsippet om pålitelighet.

3.6 Forskningskvalitet

Det stilles ulike krav til forskningskvalitet avhengig av om studien følger kvantitativ eller kvalitativ metode. Ved kvantitativ forskningsmetode stilles det krav til validitet og reliabilitet, mens for kvalitativ forskningsmetode stilles det krav til pålitelighet, troverdighet, overførbarhet og bekreftbarhet (Saunders et al., 2016). Denne studien benytter en kombinasjon av kvantitativ og kvalitativ metode, hvor studien hovedsakelig karakteriseres av kvalitativ metode som suppleres med noe kvantitativ analyse. Det vurderes derfor som hensiktsmessig å fokusere på kravene som stilles til forskningskvalitet for kvalitativ metode.

Pålitelighet (reliabilitet)

Pålitelighet innen kvalitativ forskning kan sees opp mot reliabilitetskravet innenfor kvantitativ forskning (Johannessen, et al., 2021). Siden kvalitative studier ofte karakteriseres av forskerens subjektive tolkninger, begrenser det muligheten for at studien kan dupliseres (Johannessen, et al., 2021). For å styrke påliteligheten i kvalitative studier kan forskeren være åpen og detaljert i beskrivelser av hele forskningsprosessen (Johannessen, et al., 2021). Påliteligheten i denne studien styrkes ved at vi inkluderer grundige, og detaljerte beskrivelser av alle beslutninger, strategier, fortolkninger, og forutsetninger som oppgaven bygger på.

Troverdighet (intern validitet)

Troverdighet er et annet krav innenfor kvalitativ forskning, og kan knyttes opp mot det kvantitative kravet intern validitet (Johannessen, et al., 2021). I kvalitative studier handler troverdighet om hvorvidt fenomenet som studeres og analyseres representerer virkeligheten og formålet med studien (Johannessen, et al., 2021). Det er dermed viktig at fortolkninger og vurderinger som blir foretatt underveis representerer virkeligheten, og at funnene fra studien dermed kan sies å representere fenomenet i virkeligheten. Troverdigheten til denne studien påvirkes på flere måter, spesielt når det gjelder subjektive tolkninger, men også når det gjelder fremgangsmåten som studien bygger på. Subjektive tolkninger er mest fremtredende ved utarbeidelse og bruk av testene forklart i kapittel 3.5.1. Ved utarbeidelse av testene måtte vi vurdere hvilke tester som representerer enten/eller utfall, med tilhørende scorer 0 og 2, mens tester som krever større grad av subjektive vurderinger inneholder scoreintervallet 0, 1 og 2. Subjektive vurderinger forekommer også når testene tas i bruk, da vi må vurdere hvordan den enkelte bærekraftsrapporten oppfyller kravene for de aktuelle scorene i testen.

For å styrke studiens troverdighet når det gjelder subjektive vurderinger har vi foretatt pilot-testing, og separat testing av bærekraftsrapportene i utvalget. Pilot-testingen ble gjennomført ved å ta i bruk testene i scorekortet på to selskaper som ikke er en del av utvalget, men som er i samme populasjon som den ikke-statlige gruppen i utvalget, henholdsvis Norske Skog ASA og DNO ASA. Vi gjennomførte pilot-testingen hver for oss på begge selskapene, og sammenlignet resultatene i etterkant. På enkelte tester hadde vi tildelt ulike scorere, noe som tydet på at vi hadde ulik tolkning av testen og scorene i testen. Vi gjennomførte justeringer i språktone på aktuelle tester, og score beskrivelser for å redusere risikoen for at subjektive vurderinger ville påvirke resultatene.

Etter at vi hadde foretatt nødvendige justeringer kunne testene tas i bruk på alle selskapene i utvalget. Vi benyttet en fremgangsmetode hvor vi gjennomførte testene på alle selskapene i utvalget hver for oss, og deretter sammenlignet resultatene. Scorekortet inneholder 23 tester, og med 30 selskaper i utvalget utgjør dette totalt 690 separate testinger. Ved gjennomgang av resultatene fant vi at vi hadde tildelt lik score på 86% av alle de 690 testene. Vi hadde tildelt ulik score på 14% av testene i utvalget, hvor disse ble nøye gjennomgått i fellesskap. Gjennom diskusjon ble det tydelig at blant testene hvor vi hadde tildelt ulike score, skyldtes det hovedsakelig informasjon i bærekraftsrapporten som var oversett, eller at vi hadde ulik oppfatning av hvilken score som skulle gis. For sistnevnte årsak gjaldt dette i hovedsak for tester med scoreintervallet 0, 1, og 2. Subjektive vurderinger fører til at vi kan ha ulik oppfatning av hva som skal til for at selskapet skal oppnå en bestemt score på en bestemt test.

Det bør også nevnes at enkelte bærekraftsrapporter er svært lange, og at vi av tidshensyn ikke kan gjennomgå alle rapporter i detalj. Når vi gjennomfører en test tildeles en score i henhold til den informasjonen vi finner. En konsekvens av dette er at informasjon i bærekraftsrapporten som er relevant for en spesifikk test kan bli oversett. Vi reduserer denne risikoen ved å benytte relevante søkeord på enkelte tester som allerede nevnt i kapittel 3.5. I tillegg til dette var flere av bærekraftsrapportene utarbeidet på en slik måte at informasjon som var relevant for enkelte tester befant seg flere steder i bærekraftsrapporten. Oppsummert kan derfor tidsbegrensningene være en av årsakene til at vi tildelte ulike scorere på enkelte av testene, da mer tid ville gitt mulighet til en grundigere gjennomgang av bærekraftsrapportene i sin helhet. Likevel mener vi at 86% sammenfallende resultater av de 690 testene tyder på at testene og tilhørende scorere er utformet på en slik måte at subjektive tolkninger i mindre grad påvirker resultatene, og dermed styrker oppgavens troverdighet.

Studiens troverdighet kan også styrkes ved å vektlegge at fremgangsmetodene som studien bygger på representerer en anerkjent måte å gå frem på i denne type studier. Utviklingen av scorekort og tilhørende tester for evaluering av bærekraftsrapporter er en metode som er mye brukt i forskning og av organisasjoner. I kapittel 3.5 redegjøres det for flere eksempler på hvordan scorekort og tester benyttes i denne type studie. I tillegg er testene hentet fra rammeverkene GRI og TCFD, og i kapittel 3.5 redegjøres det for at rammeverkene kan benyttes til å utarbeide en bærekraftsrapport som er i henhold til prinsippene. Dette styrker troverdigheten til studien, da testene er utarbeidet i henhold til offentlige prinsipper for bærekraftsrapportering.

Overførbarhet (ekstern validitet)

Overførbarhet er også et krav for forskningskvaliteten i kvalitative studier. Overførbarhet kan knyttes opp mot det kvantitative kravet ekstern validitet (Johannessen, et al., 2021). Ekstern validitet handler om i hvilken grad funn fra studien kan generaliseres til resten av populasjonen (Johannessen, et al., 2021). I kvalitative studier er det mindre vanlig at resultater generaliseres, men heller at funnene fra studien er overførbare. Overførbarhet dreier seg om at funn og resultater fra studien overføres, eksempelvis kunnskap om et fenomen.

Overførbarheten styrkes ved å inkludere tilstrekkelige beskrivelser slik at leseren kan bedømme om funnene kan overføres til andre kontekster (Johannessen, et al., 2021). Grunnet at utvalgets størrelse i denne studien er begrenset, kan vi ikke påstå at utvalget er representativt for resten av populasjonen. Selv om funnene ikke blir representative, kan de bidra til å skape nye hypoteser i feltet gjennom overføring av kunnskap. Dette er grunnet at denne studien karakteriseres som en utforskende hypotesegenerende studie. Selv om funnene fra denne studien ikke kan generaliseres, vil vi påstå at grad av overførbarhet styrkes gjennom vår transparente fremgangsmetode, og grundige beskrivelser.

Bekreftbarhet (objektivitet)

Bekreftbarhet kan knyttes opp mot det kvantitative kravet om objektivitet (Johannessen, et al., 2021). Bekreftbarhet og objektivitet handler om at forskeren skal være upartisk og nøytral gjennom forskningsprosessen (Johannessen, et al., 2021). For å sikre bekreftbarhet kan man være tydelig i beskrivelser og beslutninger som er foretatt gjennom forskningsprosjektet (Johannessen, et al., 2021). Det er viktig at forskeren er selvkritisk og

transparent når det gjelder skjevheter, eller andre avvik i studien (Johannessen, et al., 2021). For å styrke bekreftbarhet kan forskeren legge vekt på at tidligere litteratur støtter opp om metoder og valg som er benyttet (Johannessen, et al., 2021).

I denne studien har vi vært opptatt av å være objektive og nøytrale gjennom hele forskningsprosessen, og i størst mulig grad har vi forsøkt å unngå bruk av subjektive tolkninger. Det vil ikke være mulig at studien er fullstendig fri for subjektive tolkninger, men det at testene som studien bygger på er hentet fra anerkjente rammeverk for bærekraftsrapportering reduserer grad av subjektiv tolkning. I de tilfeller hvor vi har vært nødt til å foreta subjektive tolkninger og vurderinger ønsker vi å gjøre det på en så objektiv måte som mulig, og vi er transparente når det gjelder alle forutsetningene som de subjektive tolkningene bygger på. Rapportene i denne studien studeres ved hjelp av offentlige prinsipper for innhold og kvalitet, og vi kan anta at andre ville kommet frem til lignende resultater som oss.

3.7 Etiske hensyn

Etikk i forskning relaterer seg til forskerens opptreden i alle fasene ved utarbeidelsen av forskningsprosjektet, hvor en hensyntar rettighetene til de som forskes på, eller de som påvirkes av forskningen (Saunders et al., 2016). Vårt forskningsprosjekt tar som nevnt for seg innsamling og analysing av data fra nettsider med offentlig tilgjengelig informasjon. Vi har et etisk ansvar når det gjelder å opptre med integritet og objektivitet i studien. Med dette menes det at arbeidet presenteres med åpenhet, pålitelighet og nøyaktighet, og at data og resultater ikke presenteres feilaktig (Saunders et al., 2016).

4. Resultater og analyse

Som en del av denne studien tas det sikte på å blant annet avdekke hva statlige selskaper og ikke-statlige selskaper vektlegger i sin bærekraftsrapportering. Med vektlegging menes det hvilken informasjon selskapene legger vekt på å inkludere i rapporteringen på bærekraft. En lav score på testene er en indikasjon på at selskapet ikke vektlegger det bestemte temaet omfattet av testen. Samtidig gir en høyere score en indikasjon på at selskapet vektlegger det bestemte temaet i større grad.

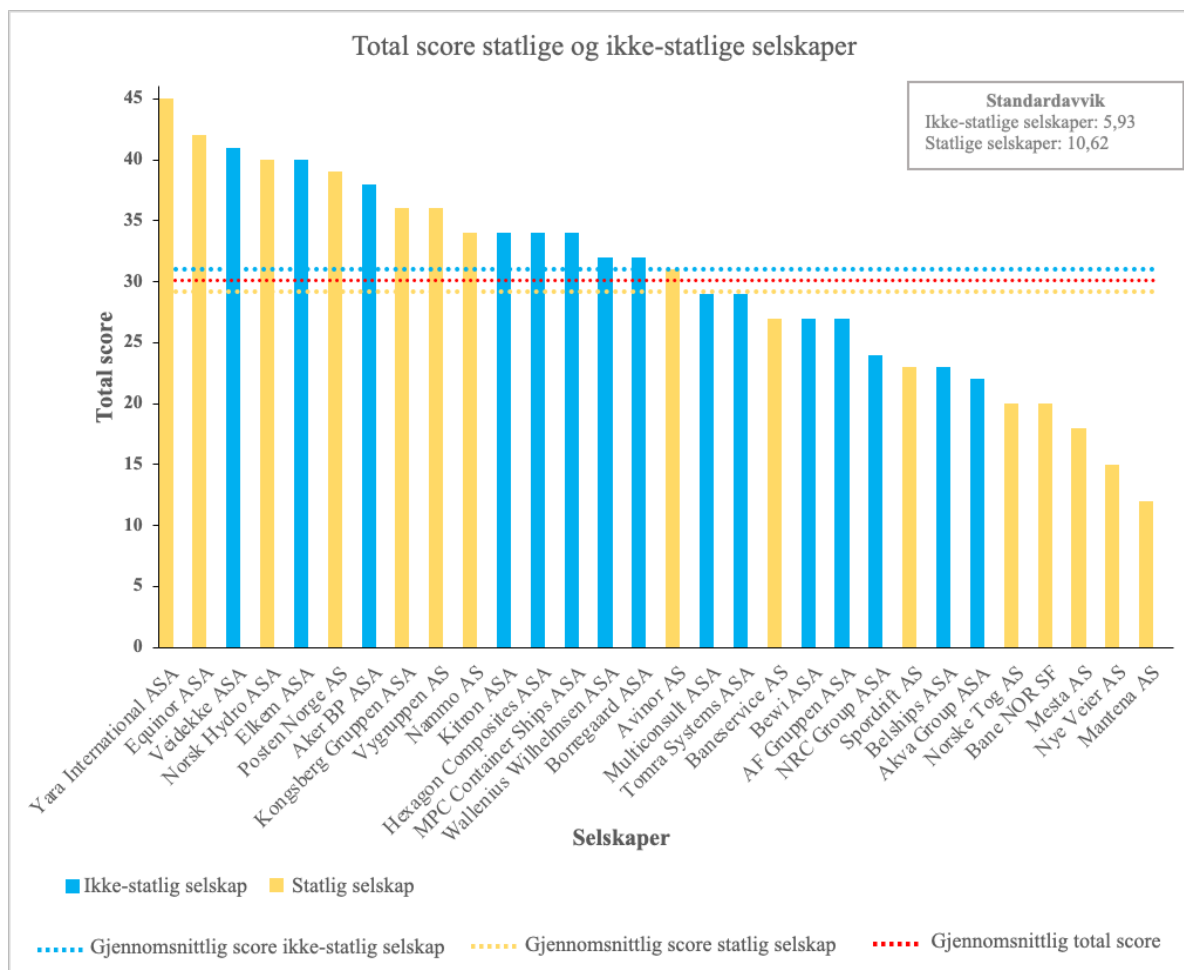
I det følgende vil vi presentere analyse og funn. Kapittel 4.1 tar i hovedsak for seg den første delen av problemstillingen, som søker etter å belyse hva statlige selskaper og selskaper uten betydelig statlig eierskap vektlegger i sin bærekraftsrapportering. I kapittel 4.2 presenteres analyse og funn som forsøker å avdekke mulige forklaringer på eventuelle forskjeller i bærekraftsrapporteringen, som er den andre delen av studiens problemstilling.

4.1 Selskapenes vektlegging i bærekraftsrapporteringen

Scorekortet består av 23 tester for innhold og kvalitet, hvor maksimal score er 46 poeng. Vedlegg 1 og 2 viser scorekortet i sin helhet i tabellform, med tilhørende poengsum per test for hvert selskap.

4.1.1 Innledende analyse og funn

Hvert selskap har oppnådd en total score fra alle testene i studiens scorekort. Resultatene fra disse testene illustreres i figur 1 nedenfor. Figuren er sortert med fallende kurve, hvor selskapene med den høyeste scoren ligger lengst til venstre, og selskapene med den laveste scoren ligger lengst til høyre.

Figur 1: Utvalgets totale scorere med fallende kurve.

Figuren over viser at det er store variasjoner i total oppnådd score blant selskapene i utvalget generelt. Dette er i tråd med hva Norges Bank (2020) hevder om at det er store variasjoner i detaljer og kvaliteten av den bærekraftsinformasjonen som rapporteres. Vi finner at standardavviket blant de statlige selskapene er 10,62, og at den gjennomsnittlige totale scoren er 29,20. Når det gjelder de ikke-statlige selskapene er standardavviket 5,93, og gjennomsnittlig total score i denne gruppen er 31,07. Disse funnene tyder på at det er større spredning i hva statlige selskaper vektlegger i sin bærekraftsrapportering. Medianen er et annet mål på sentraltendens. Medianverdien er 32 for ikke-statlige selskaper og 31 for statlige selskaper.

Selv om antall observasjoner er relativt begrenset, er det interessant å gjennomføre en ikke-parametrisk test som undersøker om forskjellene vi finner mellom statlige selskaper og ikke-statlige selskaper er signifikant. Vi benytter en Two-sample Wilcoxon rank-sum (Mann-Whitney) test, som ikke forutsetter normalfordeling. Testen måler hvorvidt medianverdiene mellom statlige selskaper og ikke-statlige selskaper er signifikant forskjellig, og illustreres i

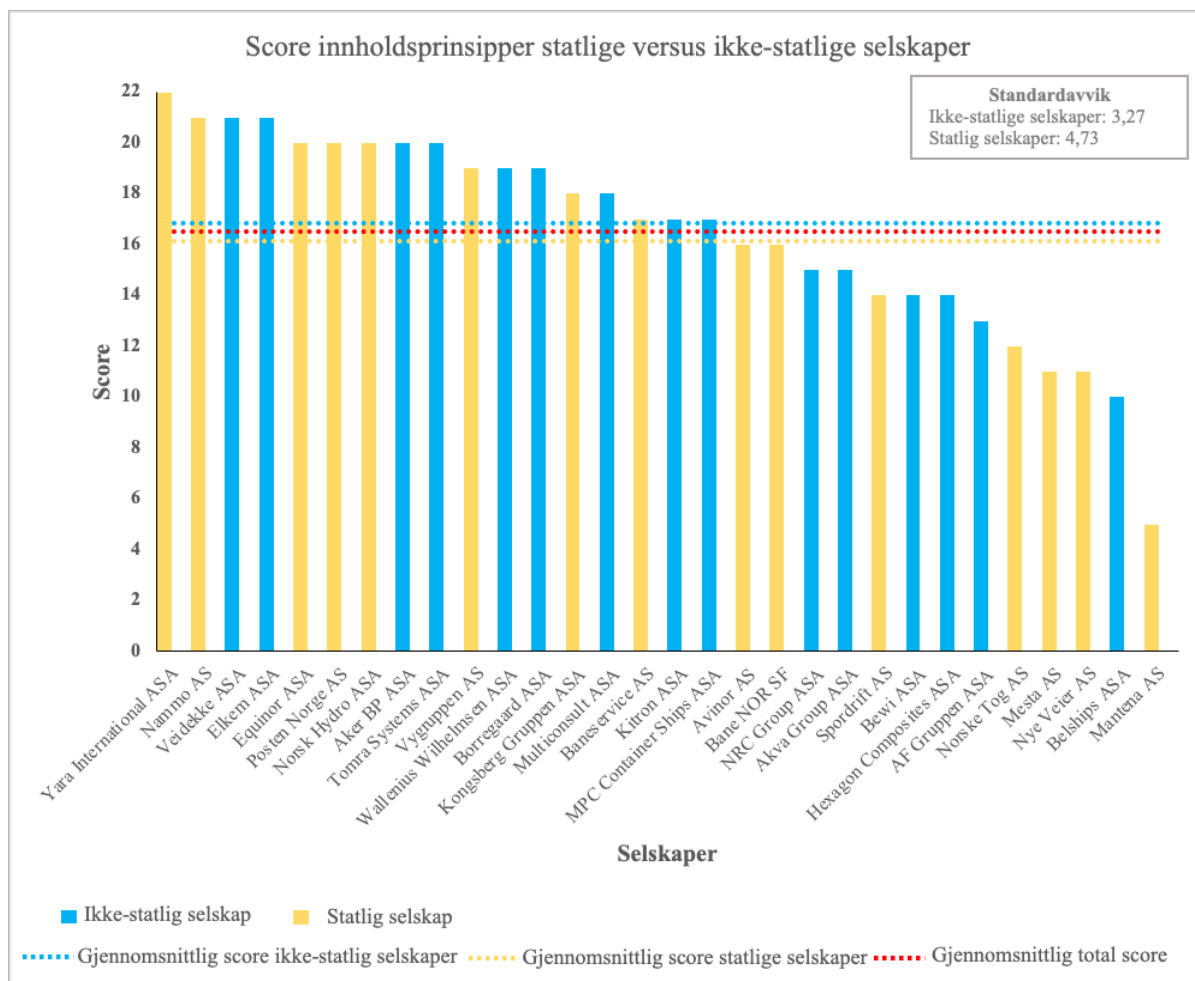
tabell 29 nedenfor. En positiv z-verdi antyder at verdiene blant gruppen med ikke-statlige selskaper typisk er større sammenlignet med statlige selskaper. P-verdien er 0,7083 og representerer sannsynligheten for å observere z-verdien under nullhypotesen. Her finner vi at p-verdien er større enn 0,05, og vi kan derfor akseptere nullhypotesen. Derfor er det ikke tilstrekkelig bevis for at det foreligger en signifikant forskjell mellom de to gruppene.

Two-sample Wilcoxon rank-sum (Mann-Whitney) test				
Eierskap	Antall observasjoner	Median	Sum av rang	Forventet sum av rang
Ikke-statlige selskap	15	32	241,5	232,5
Statlig eide selskap	15	31	223,5	232,5
Teststatistikk				
z-verdi			0,374	
p-verdi			0,7083	

Tabell 29: Two-sample Wilcoxon rank-sum test output for total score. Ikke-statlige og statlige selskaper.

Funnene viser at gruppene med statlige og ikke-statlige selskaper har relativt lik sentraltendens med manglende signifikante forskjeller i total oppnådd score. Selv om overordnet score ikke viser signifikante forskjeller, er det interessant å studere eventuelle forskjeller innad innholds- og kvalitetsprinsippene.

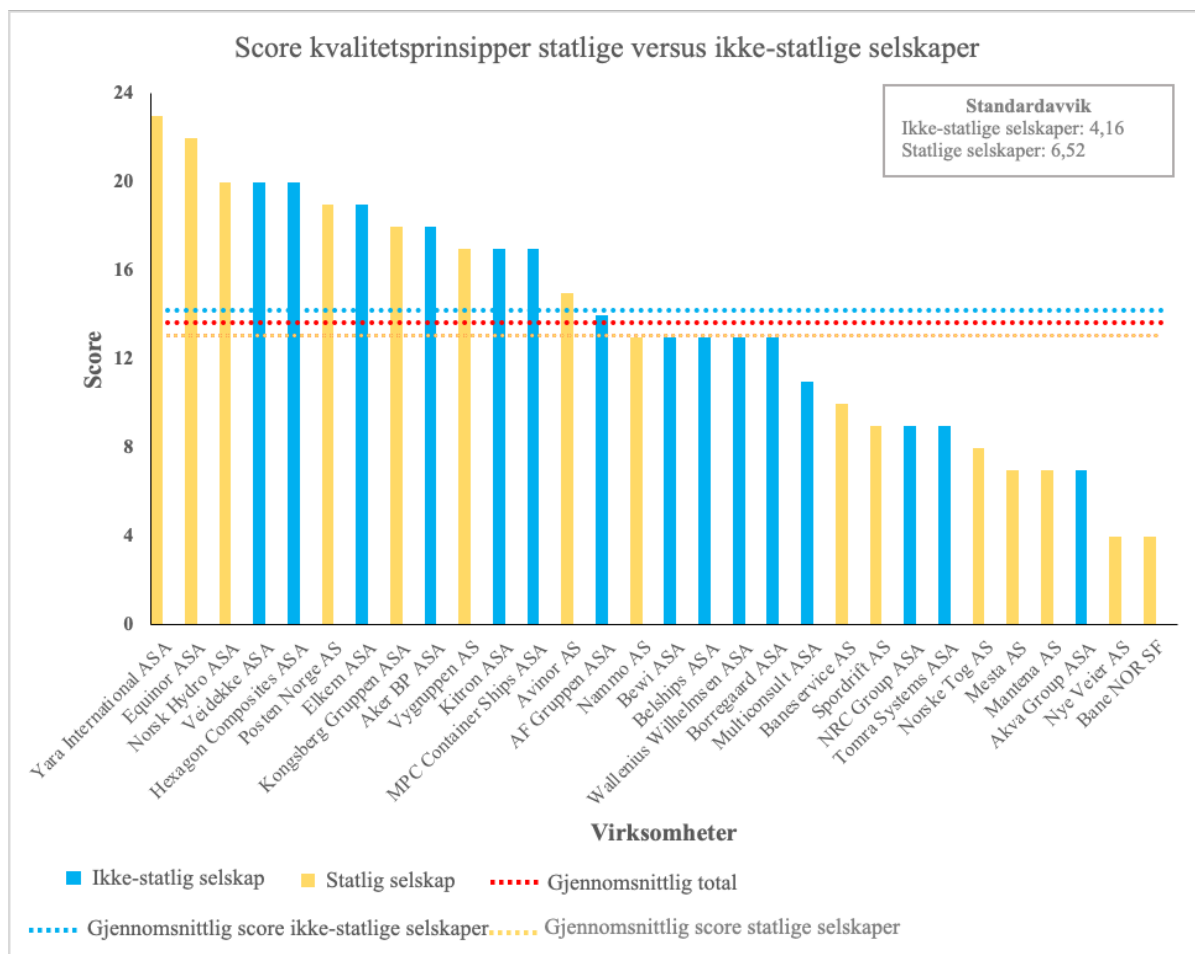
Figur 2 nedenfor viser den totale oppnådde scoren innenfor innholdsprinsippene for hvert enkelt selskap. Det er totalt 11 tester som vurderer om selskapene oppfyller kravene til innholdsprinsippene, og den maksimale scoren innenfor innholdsprinsippene er 22. Figuren er sortert slik at selskapene med høyeste score innen innhold ligger lengst til venstre, og selskapene med laveste score ligger lengst til høyre.

Figur 2: Utvalgets totale scorer for innholdsprinsippene med fallende kurve.

Fra figur 2 over finner vi at gjennomsnittlig score for statlige selskaper er 16,13, mens for ikke-statlige selskaper er gjennomsnittlig score 16,87. Standardavviket for total score innen innholdsprinsippene blant de statlige selskapene er 4,73, mens standardavviket for de ikke-statlige selskapene er 3,27. Blant de statlige selskapene er det altså en større variasjon i oppnådde scorer. Dette i motsetning til de ikke-statlige selskapene hvor det er mindre spredning i dataen, og scorene varierer mindre rundt gjennomsnittsverdien på 16,87.

Figur 3 nedenfor illustrerer alle selskapenes totale oppnådde score innen kvalitetsprinsippene. Det er totalt 12 tester innenfor kvalitetsprinsippene, slik at maksimal oppnåelige score innenfor kvalitet er 24. På samme måte som for figurene ovenfor er det sortert slik at selskapene med høyeste score ligger lengst til venstre, og selskaper med laveste score ligger lengst til høyre.

Figur 3: Utvalgets totale scorere for kvalitetsprinsippene med fallende kurve.

Sammenlignet med funnene fra innholdsprinsippene i figur 2 ser vi i figur 3 over at det er større variasjoner mellom scorene for kvalitetsprinsippene. Dette gjelder både for de statlige og for de ikke-statlige selskapene i utvalget vårt. Den gjennomsnittlige scoren til statlige selskaper innenfor kvalitetsprinsippene er 13,07, og standardavviket i denne gruppen er 6,52. For ikke-statlige selskaper er den gjennomsnittlige scoren 14,20, og standardavviket er 4,16. Vi finner altså at det er større variasjon i total oppnådd score blant de statlige selskapene, sammenlignet med de ikke-statlige.

Tabell 30 nedenfor illustrerer oppsummerende funn fra dette delkapitlet. Vi finner at de statlige selskapene og de ikke-statlige selskapene oppnår relativt like scorere, både for innholdsprinsippene og for kvalitetsprinsippene. Vi ser at gruppen med statlige selskaper har stor variasjon i total oppnådd score for begge prinsippene.

Eierskap	Prosentvis gjennomsnittlig score	
	Innhold	Kvalitet
Statlige selskaper	73 %	54 %
Ikke-statlige selskaper	77 %	59 %

Tabell 30: Oppsummerende innledende funn.

Felles for alle selskapene finner vi at total gjennomsnittlig score for kvalitetsprinsippene er lavere sammenlignet med total gjennomsnittlig score for innholdsprinsippene, som illustrert i tabell 30 over. Dette kan samsvare med PwCs globale ESG undersøkelse fra 2021, hvor bare en av tre respondenter mente at rapportert ESG informasjon hadde tilstrekkelig kvalitet (Pwc, u.å.-a). Funnene fra dette delkapittelet viser at det er lite forskjeller i hvilken grad statlige og ikke-statlige selskaper vektlegger innhold og kvalitet. Likevel finner vi at det er variasjoner i total score blant selskapene i utvalget. I de følgende delkapitlene vil vi gå nærmere i detalj rundt innholds- og kvalitetsprinsippene.

4.1.2 Forskjeller i vektlegging av innhold

Testene i scorekortet som omhandler innhold omfattes av innholdsprinsippene: inkludering av interessenter, bærekraftskontekst, og vesentlighet. Funnene fra kapittel 4.1.1 viser at det er stor variasjon i total oppnådd score blant de statlige selskapene. Derfor er det interessant å analysere hvordan ulik prosentvis grad av direkte statlig eierskap har en betydning for scorene til selskapene i utvalget. For å undersøke dette deler vi statlig eierskap inn i tre kategorier som vist i tabell 31 nedenfor.

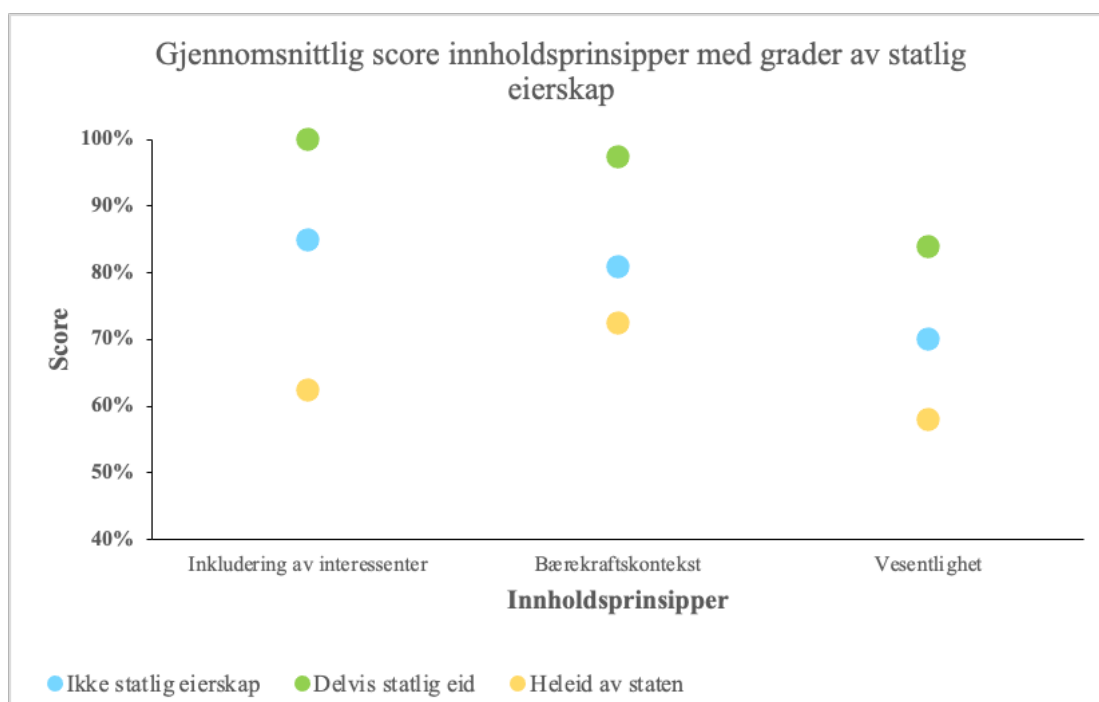
Kategori	Prosentvis statlig eierskap
Ikke-statlig	0-33,2%
Delvis statlig eid	33,3-99%
Heleid av staten	100 %

Tabell 31: Kategorisering av tre grupper med ulik grad av statlig eierskap.

De ikke-statlige selskapene i tabell 31 over utgjør den gruppen av 15 selskaper som i kapittel 3.2.2 defineres som ikke-statlige selskaper i utvalget. Vi ønsker å påpeke at ingen selskaper i utvalget har mellom 1-33,2% direkte statlig eierskap, og dermed utgjør kategorien ikke-statlige selskaper kun selskaper som er 0% direkte statlig eid. Gruppen av selskaper som er delvis statlig eid utgjør 5 selskaper, og den gruppen av selskaper som er heleid av staten utgjør 10 selskaper. Gruppene av selskaper som er delvis statlig eid og heleid av staten utgjør

dermed subgrupper av den delen av utvalget som omfatter statlige selskaper som er nærmere forklart i kapittel 3.2.2.

I figur 4 nedenfor illustreres den gjennomsnittlige scoren innenfor alle innholdsprinsippene, for de tre eierskapskategoriene. Y-aksen viser prosentvis score hvor 100% utgjør score 4 for prinsippet om inkludering av interessenter, 8 for bærekraftskontekst og 10 for vesentlighet som er de maksimale scorene blant de tre innholdsprinsippene. Y-aksen er skalert i intervallet 40-100% da alle verdiene i figuren befinner seg i dette intervallet.

Figur 4: Prosentvis grad av statlig eierskap og gjennomsnittlig score innholdsprinsipper.

Av figuren over finner vi at det er store forskjeller i gjennomsnittlig score på innholdsprinsippene hos selskaper som er delvis statlig eid og heleid av staten. Videre ser vi at selskaper som er delvis statlig eid i gjennomsnitt scorer høyere enn de to andre gruppene med eierskap, og at selskaper som er heleid av staten har den laveste gjennomsnittlige scoren. Dette kan være en indikasjon på at de forventningene angående bærekraft som staten legger til grunn i statens eierrapport (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022), ikke er tilstrekkelig for å påvirke selskaper som er heleid av staten til å utarbeide bærekraftsrapporter som vektlegger innhold i tilstrekkelig grad. Det er viktig å påpeke at gruppen med selskaper som er delvis statlig eid kun inneholder 5 selskaper, som gjør at resultatene kan preges av unike karakteristikk fra selskapene i denne gruppen. Vi kan derfor ikke generalisere resultater knyttet til denne subgruppen av statlige selskaper. Det er

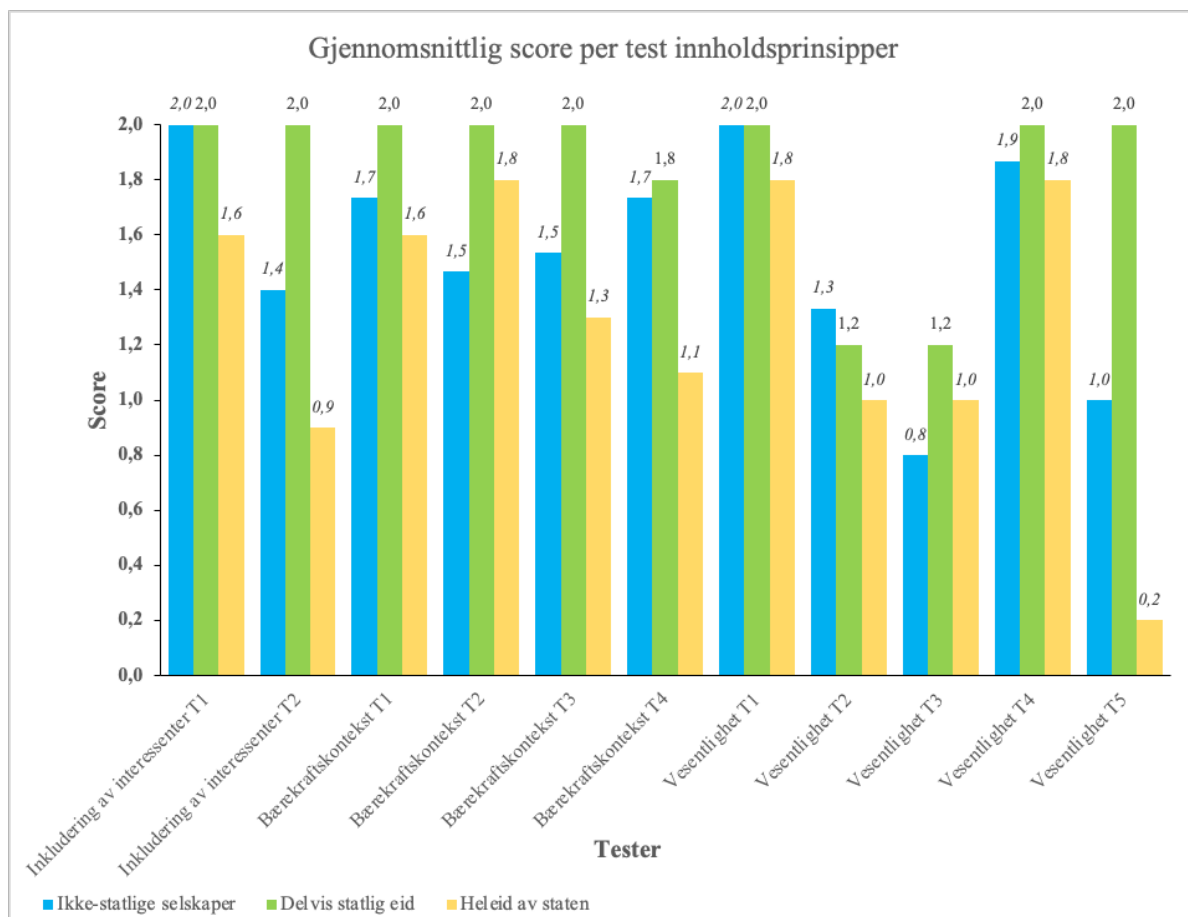
likevel et interessant funn som kan bidra til å forstå kilden til variasjonen i scorene blant de statlige selskapene i utvalget. Funnene fra figuren ovenfor anses som særlig interessante, og derfor vil kommende analyser inneholde alle tre kategoriene for eierskap, hvor selskaper som er delvis statlig eid og heleid av staten utgjør subgrupper i utvalget blant statlige selskaper.

Ved å dele statlig selskaper i to subgrupper vil vi oppnå en mer presis representasjon av tendenser blant selskapene i utvalget som er statlig eid. En Two-sample Wilcoxon rank-sum (Mann-Whitney) test illustrert i tabell 32 nedenfor viser at forskjellen i medianverdiene til selskaper som er heleid og deleid av staten er statistisk signifikant. Den positive z-verdien indikerer at delvis statlig eide selskaper typisk har en høyere score sammenlignet med selskaper som er heleid av staten. P-verdien er under signifikansnivået på 0,05, og ifølge testen kan vi dermed forkaste nullhypotesen, og konkludere med at forskjellene mellom selskaper heleid av staten og delvis statlig eide selskaper er statistisk signifikant. Likevel er det viktig å påpeke at antall observasjoner er få, og at resultatene fra en slik test ikke kan benyttes til generalisering. Det er likevel interessant å gjennomføre testen for å få en oppfatning av den reelle forskjellen vi observerer mellom gruppene i dette utvalget. Wilcoxon testen legger til grunn median som mål på sentraltendens i gruppene. De relative gjennomsnittene for selskapene som er del- og heleide av staten er tilnærmet lik medianen. Gjennomsnittsverdiene for total oppnådd score for selskaper som er deleid av staten er 20,20, og for selskaper som er heleid av staten er gjennomsnittlig score 14,10.

Two-sample Wilcoxon rank-sum (Mann-Whitney) test				
Eierskap	Antall observasjoner	Median	Sum av rang	Forventet sum av rang
Delvis statlig eid	5	20	62	40
Heleid av staten	10	15	58	80
Teststatistikk				
z-verdi		2,709		
p-verdi		0,0067		

Tabell 32: Two-sample Wilcoxon rank-sum test output for innholdsprinsipper.

Ved å studere hvordan selskapene i utvalget scorer på samtlige tester for innholdsprinsippene kan vi analysere hvor variasjonen i scoringen stammer fra. Figur 5 nedenfor viser hvordan selskapene i utvalget scorer på hver enkelt test fra innholdsprinsippene i scorekortet. Y-aksen er skalert med intervallet 0 til 2, hvor 2 er det maksimale et selskap kan score per test. Summene som vises over søylene i diagrammet representerer den gjennomsnittlige scoren for selskapene på den enkelte testen.

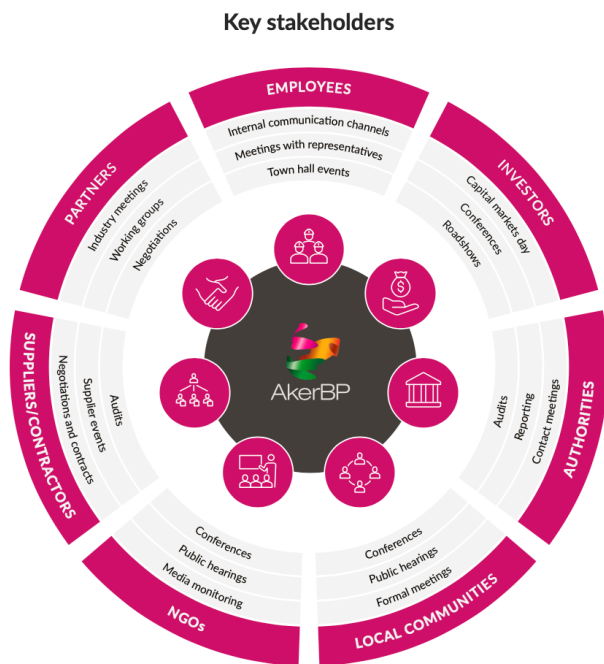

Figur 5: Gjennomsnittlig score per test for innholdsprinsippene med ulike grader av statlig eierskap: «T» indikerer «Test».

Figur 5 viser at det er variasjon i selskaperes scorer på de ulike testene. Resten av dette delkapittelet tar for seg hvert enkelt innholdsprinsipp og redegjør for funnene fra figuren ovenfor.

Inkludering av interessenter

Testene som omfattes av prinsippet om inkludering av interessenter vurderer i hvilken grad selskapene inkluderer og engasjerer relevante interessenter i bærekraftsrapporten (GRI, 2016). Test 1 vurderer om bærekraftsrapporten identifiserer selskapets aktuelle interessenter, hvor Aker BP er et eksempel på et selskap som fikk 2 i score på denne testen. Figuren nedenfor illustrerer hvordan Aker BP har valgt å identifisere aktuelle interessenter i sin bærekraftsrapport (Aker BP ASA, u.å.).

Figur 6: Utdrag fra Aker BP sin bærekraftsrapport fra 2021: Identifisering av interessenter (Aker BP ASA, u.å.).

Test 2 innenfor prinsippet om inkludering av interessenter dreier seg om hvorvidt rapporten informerer om prosesser selskapet benytter for å engasjere interessentene, samt utfallet av disse prosessene.

Resultatene fra testene illustrert i figur 5 indikerer at selskaper som er heleid av staten i mindre grad vektlegger inkludering av interessenter i sine bærekraftsrapporter. Dette gjelder særlig for test 1 hvor selskaper som er heleid av staten i gjennomsnitt scorer 0,4 poeng lavere sammenlignet med selskapene i de to andre eierkategoriene. Vi finner at selskaper som er ikke-statlig og delvis statlig eid i større grad vektlegger inkludering av interessenter i sin bærekraftsrapportering. Bini og Bellucci (2019) trekker frem at det i løpet av de siste årene har vært en økt villighet hos selskaper til å rapportere på tema som hensyntar investorenes og andre interessenters behov og forventninger. Dette kan muligens ha en sammenheng med resultatene fra figur 5 ovenfor, hvor vi ser at ikke-statlige og delvis statlig eide selskaper scorer høyere på prinsippet som omfatter inkludering av interessenter.

Et fellestrekk ved selskapene i utvalget som er ikke-statlig og delvis statlig eid, er at de er børsnoterte, med unntak av ett selskap i gruppen som er delvis statlig eid. En mulig forklaring på den høyere scoren hos disse gruppene på prinsippet om inkludering av interessenter kan være at selskapene i større grad tar stilling til investorens forventninger i

bærekraftsrapporteringen. Aksjonærer er en type investor, og hos børsnoterte selskaper omsettes aksjer fritt til allmennheten, hvor aksjonærer ofte representerer en viktig interessent. Likevel er ofte aksjonærer bare en av flere aktuelle interessenter, dette kan illustreres i utdraget fra Aker BP sin bærekraftsrapport over, som viser en oversikt over Aker BP sine aktuelle interessenter. Her ser vi at investorer er en av syv grupper med viktige interessenter. Det kan dermed være flere andre forklaringer på hvorfor selskaper som er heleid av staten oppnår en betydelig lavere score på prinsippet om inkludering av interessenter. Funnene kan også være en indikasjon på at bærekraftsrapportering hos ikke-statlige og delvis statlig eide selskaper i større grad drives av interessentteori. Interessentteori bygger på at selskapet skal styres med hensyn til forventningene og interessene til interessentgruppene (Freeman, 1984).

Bærekraftskontekst

Scorekortet inneholder fire tester som vurderer innholdsprinsippet om bærekraftskontekst, og resultatene fra disse vises i figur 5. Disse testene vurderer i hvilken grad selskapets bærekraftsrapport presenterer selskapets prestasjoner innen bærekraft i en bredere sammenheng (GRI, 2016). Test 1 måler hvorvidt bærekraftsrapporten informerer om selskapets forståelse for konseptet bærekraftig utvikling. For denne testen scorer selskaper som er ikke-statlig og heleid av staten relativt likt, med en gjennomsnittlig differanse på 0,1 i score.

Test 2 omfatter hvorvidt bærekraftsrapporten inneholder informasjon om selskapets prestasjoner innenfor FNs bærekraftsmål. På test 2 scorer selskaper som er heleid av staten i gjennomsnitt høyere sammenlignet med ikke-statlige selskaper, og selskaper som er delvis statlig eid har høyeste gjennomsnittlige score. Resultatene fra test 2 kan være en indikasjon på at selskaper som er hel- og deleid av staten er mer opptatt av at bærekraftsrapporten skal inneholde informasjon om globale målsettinger for bærekraft. Dette samsvarer med statens forventninger til selskaper de har eierskap i, hvor det i statens eierrapport fra 2021 opplyses at staten blant annet forventer at selskapene de har eierskap i skal identifisere muligheter og risiko knyttet til FNs bærekraftsmål (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022). Institusjonell teori kan også bidra til å forklare hvorfor flere av selskapene som er hel- og deleid av staten scorer høyere på test 2. Ifølge institusjonell teori kan valg om rapportering av bærekraft påvirkes av flere elementer, eksempelvis reguleringer, politikk og kultur (Adams, 2002). Statens forventninger kan dermed ha bidratt til at flere av de hel- og deleide statlige

selskapene rapporterer om prestasjoner innen FNs bærekraftsmål. Det at flere selskaper velger å rapportere på dette temaet kan også påvirke andre selskaper i samme gruppe til å gjøre det samme, som følge av institusjonelle påvirkninger.

Figuren nedenfor illustrerer et utdrag fra Equinor ASA sin bærekraftsrapport fra 2021, og er et godt eksempel på hvordan et selskap kan presentere sine prestasjoner i henhold til FNs bærekraftsmål. Til venstre i figuren refereres det til aktuelle bærekraftsmål, og til høyre vises Equinor sine prestasjoner i henhold til bærekraftsmålene (Equinor ASA, u.å.).

Selected SDGs	Impact on SDGs
Climate action (13) Affordable and clean energy (7)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Providing energy with significantly lower operational emissions than the industry average ▪ Emitting GHG emissions from operations, supply chain and use of our products ▪ Investing in renewable energy and low carbon solutions such as CCS and hydrogen, to lower the GHG intensity of energy provided (scope 1, 2 and 3) ▪ Working with suppliers to reduce emissions from supply chain, and maritime operations in particular ▪ Promoting policies that advance the goals of the Paris Agreement
Life below water (14)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aiming to have a net positive impact for biodiversity and nature ▪ Risk of potential spills and pollution of air, water and ground ▪ Potential noise impacts on marine life
Quality education (4) Decent work and economic growth (8)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Providing safe working environment while preventing safety incidents ▪ Exposure to human rights risks related to our activities and supply chain ▪ Promoting respect for human rights related to our operations and in our supply chain ▪ Economic impact through taxes, jobs, supply chain and local content ▪ Promoting diversity and inclusion in our workforce
Partnerships for the goals (17)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Supporting initiatives to promote transparency and anti-corruption ▪ Transparent reporting of payments to governments

Figur 7: Utdrag fra Equinor ASA sin bærekraftsrapport fra 2021: Prestasjoner innen utvalgte bærekraftsmål (Equinor ASA, u.å.).

Test 3 dreier seg om hvorvidt bærekraftsrapporten beskriver hvordan økonomiske, miljømessige, og/eller sosiale tema relaterer seg til selskapets fremtidige planer. På denne testen scorer selskaper som er heleid av staten lavest. De ikke-statlige selskapene oppnår en gjennomsnittlig score på 1,5, og selskaper som er delvis statlig eid har den høyeste gjennomsnittlige scoren på 2.

Test 4 innenfor bærekraftskontekst dreier seg om hvorvidt bærekraftsrapporten inneholder informasjon om selskapets styring, strategi og prosesser for å håndtere klimarelaterte risikoer og muligheter. På test 4 scorer selskaper som er heleid av staten langt lavere sammenlignet med selskaper som er ikke-statlig og delvis statlig eid. Utvalgsriteriene i denne studien har sikret at selskapene som danner utvalget driver sin virksomhet i relativt like utslippstunge sektorer. Dette kan tyde på at de står ovenfor mange av de samme potensielle klimarisikoene. I tillegg til dette påpeker revisorforeningen (u.å.-b) at klimarisiko er relevant for de fleste selskaper, og at det bør håndteres og forstås. Derfor er det interessant at resultatene fra test 4 om bærekraftskontekst viser at selskaper som er heleid av staten i betydelig mindre grad vektlegger klimarisiko og muligheter i vårt utvalg. Det tydeliggjøres i statens eierrapport for 2021 at staten forventer at statlige selskaper skal rapportere om klimarisiko. Likevel kan resultatene fra test 3 og 4 være en indikasjon på at selskapene som er heleid av staten i mindre grad følger opp om disse forventningene, noe som igjen kan indikere at statens forventninger ikke er tilstrekkelig for å påvirke selskapenes bærekraftsrapportering.

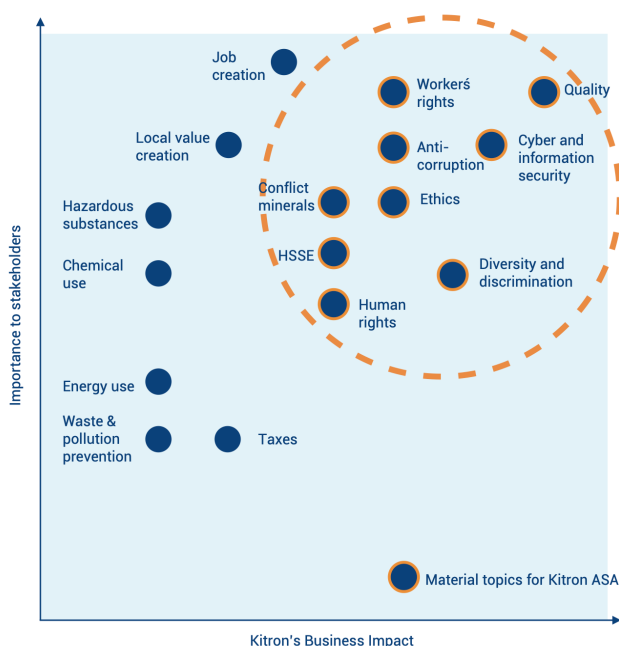
Vesentlighet

Det siste innholdsprinsippet fra studiens scorekort gjelder vesentlighetsprinsippet, og resultatene fra disse testene illustreres i figur 5. Vesentlighet innen bærekraftsrapportering omhandler bærekrafttemaer som anses som vesentlige for det enkelte selskapet, og som derfor bør rapporteres på (GRI, 2016). Revisorforeningen (u.å.-a) påpeker at vesentlighet er et viktig prinsipp som sikrer at innholdet som rapporteres er vesentlig for interessentene. Et vesentlig tema kan eksempelvis være en virksomhets klimagassutslipp, men hva som anses som vesentlige tema varierer mellom selskapene.

Test 1 innenfor vesentlighetsprinsippet omhandler den ene siden av vesentlighet, som identifiserer hvordan selskapets aktiviteter påvirker bærekraftstemaer, altså miljø- og sosial vesentlighet. Test 2 omfatter den andre siden av vesentlighet, altså hvordan bærekraftstemaer kan påvirke selskapet gjennom klimarisiko, eksempelvis klimaendringer, altså finansiell vesentlighet. Dersom et selskap i utvalget får 2 i score på både test 1 og 2, vil det kunne indikere at selskapet rapporterer på dobbel vesentlighet, ved å hensynta både finansiell vesentlighet og miljø- og sosial vesentlighet (Jørgensen et al., 2021). Resultater fra test 1 og 2 viser at delvis statlig eide og ikke-statlige selskaper oppnår en noe høyere gjennomsnittlig score sammenlignet med selskaper som er heleid av staten. Likevel observerer vi et mønster,

hvor alle gruppene i gjennomsnitt scorer høyere på test 1 sammenlignet med test 2. Samlet sett indikerer funnene på at det er større forekomst av rapportering av miljø- og sosial vesentlighet, og at det er mindre vanlig for selskaper å rapportere dobbel vesentlighet. Dette gjelder særlig for selskapene i vårt utvalg som er heleid av staten. Det at selskaper som er heleid av staten scorer lavere på test 2, kan være en indikasjon på at de ikke følger opp om statens forventninger innenfor temaet om klimarisiko. Ifølge statens eierreport for 2021 forventer staten at statlige selskaper skal rapportere på klimarisiko dersom dette har en vesentlig innvirkning på finansiell utvikling og risiko (Nærings- og fiskeridepartementet, 2022). Resultatet er i tråd med Revisorforeningen (2020) sitt utsagn om at det ikke er tilstrekkelig at staten legger frem forventninger til selskaper de har eierskap i.

Figuren nedenfor viser til et utdrag fra Kitron ASA sin bærekraftsrapport fra 2021, og illustrerer hvordan selskapet identifiserer vesentlige tema i henhold til test 1 gjennom en vesentlighetsanalyse (Kitron ASA, u.å.). Dette utdraget illustrerer en typisk score 2 for test 1. Vesentlighetsanalysen som vist i figuren nedenfor er en metode flere selskaper benytter for å identifisere bærekrafttemaer som er mest vesentlig for selskapet.

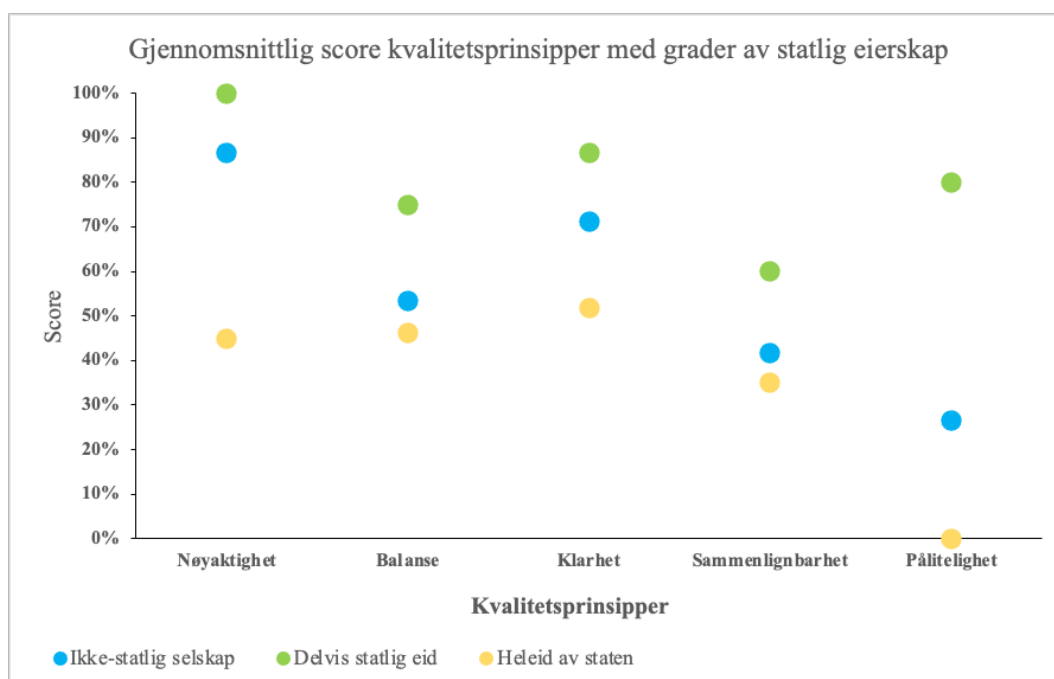
Figur 8: Utdrag fra Kitron ASA sin bærekraftsrapport fra 2021: Vesentlighetsanalyse (Kitron ASA, u.å.).

På testene 3, 4 og 5 innenfor vesentlighetsprinsippet scorer gruppene med ulik grad av statlig eierskap relativt likt, med unntak av test 5 hvor delvis statlig eide selskaper scorer høyere sammenlignet med de andre gruppene. Når det gjelder test 3 scorer selskaper som er del- og

heleid av staten høyere sammenlignet med selskaper som er ikke-statlig. Test 3 vurderer om bærekraftsrapporten rangerer vesentlige tema etter relativ prioritering. Test 4 omhandler hvorvidt interessentenes interesser er ivaretatt ved identifisering av vesentlige tema, og test 5 omfatter hvorvidt potensielle konsekvenser for selskapet er identifisert ved utarbeidelse av vesentlige tema. Resultatene fra testene 3, 4 og 5 innenfor vesentlighet indikerer at hel- og deleide statlige selskaper i større grad vektlegger å presentere en relativ prioritering av vesentlige tema, sammenlignet med ikke-statlige selskaper. Gruppene vektlegger i omtrent like stor grad inkludering av interessenters interesser, og selskaper som er delvis statlig eid vektlegger i betydelig større grad identifisering av potensielle konsekvenser for selskapet ved utarbeidelse av vesentlige tema, sammenlignet med de andre to gruppene.

4.1.3 Forskjeller i vektlegging av kvalitet

Den andre delen av scorekortet omhandler kvalitet. Her måler vi hvordan selskapene scorer innenfor kvalitetsprinsippene nøyaktighet, balanse, klarhet, sammenlignbarhet og pålitelighet. På samme måte som for innholdsprinsippene ønsker vi å undersøke om grad av statlig eierskap har en innvirkning på hvordan selskapene i utvalget scorer innenfor kvalitetsprinsippene, illustrert i figur 9 nedenfor. Y-aksen representerer prosentvis score innenfor kvalitetsprinsippene, hvor 100% utgjør score 4 for nøyaktighet, 8 for balanse, 6 for klarhet, 4 for sammenlignbarhet og 2 for pålitelighet.

Figur 9: Prosentvis grad av statlig eierskap og gjennomsnittlig score kvalitetsprinsipper.

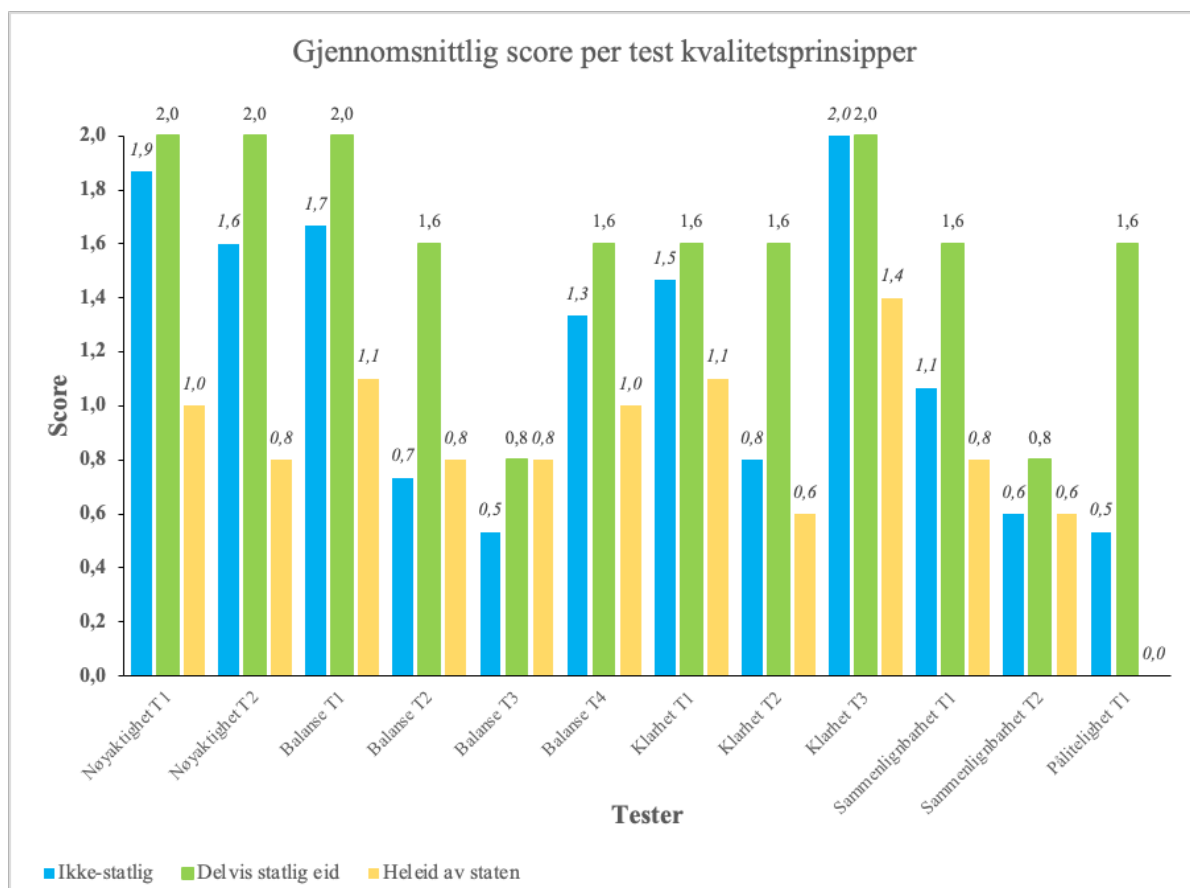
Ifølge figur 9 scorer selskaper i gruppen med delvis statlig eierskap i gjennomsnitt høyest innenfor alle kvalitetsprinsippene, mens gruppen med selskaper som er heleid av staten scorer lavest på alle kvalitetsprinsippene. Ved å dele statlige selskaper inn i to subgrupper, kan vi oppnå en mer presis beskrivelse av tendensene i gruppen av statlige selskaper helhetlig. Som tidligere nevnt inneholder gruppen med delvis statlig eierskap kun fem selskaper, og resultatene for denne subgruppen kan dermed være preget av spesielle egenskaper. Det er likevel interessant at selskapene som er delvis statlig eid og ikke-statlig scorer høyest av de tre gruppene innenfor alle kvalitetsprinsippene, og at selskaper som er heleid av staten har den laveste gjennomsnittlige scoren.

Vi gjennomfører en ikke-parametrisk test for å vurdere om forskjellene i gjennomsnittlig score mellom selskaper som er hel- og deleid av staten er signifikante. Det er viktig å påpeke at det er relativt få observasjoner blant selskapene som er hel- og deleid av staten, og at vi ikke har til hensikt å generalisere resultatene fra testen. Det er likevel interessant å se om forskjellen er signifikant i gruppene fra denne studiens utvalg. Tabell 33 nedenfor illustrerer resultatene fra en Two-sample Wilcoxon rank-sum (Mann-Whitney) test utført for å avdekke om forskjeller i medianverdiene mellom delvis statlig eide selskaper og selskaper som er heleid av staten anses som signifikante for kvalitetsprinsippene. For kvalitetsprinsippene er gjennomsnittsverdien og medianverdien relativt like mål på sentraltendens, hvor gjennomsnittlig score for selskaper som er heleid av staten er 10, og for virksomheter som er delvis statlig eid er gjennomsnittlig score 19,20. Medianverdien for selskaper som er heleid av staten er 8,5, og for virksomheter som er delvis statlig eid er medianverdien 20. Z-verdien er positiv, og indikerer at gruppen med delvis statlig eide selskaper oftere har høyere scorer sammenlignet med gruppen som er heleid av staten. P-verdien på 0,01 er lavere enn signifikansnivået på 0,05, og testen indikerer dermed at vi kan forkaste nullhypotesen, og konkludere med at forskjellene vi finner i kvalitetsscoren blant delvis statlig eide selskaper og selskaper heleid av staten er statistisk signifikant.

Two-sample Wilcoxon rank-sum (Mann-Whitney) test				
Eierskap	Antall observasjoner	Median	Sum av rang	Forventet sum av rang
Delvis statlig eid	5	20	61	40
Heleid av staten	10	8,5	59	80
Teststatistikk				
z-verdi			2,577	
p-verdi			0,01	

Tabell 33: Two-sample Wilcoxon rank-sum test output for kvalitetsprinsipper.

For å kunne forklare forskjellene i scoringen mellom selskaper som er hel- og deleid av staten, og ikke-statlige selskaper grundigere, kan vi analysere resultater fra samtlige tester omfattet av kvalitetsprinsippene. Dette illustreres i figuren nedenfor som viser resultatene fra hver enkelt av de 12 testene innenfor kvalitetsprinsippene.

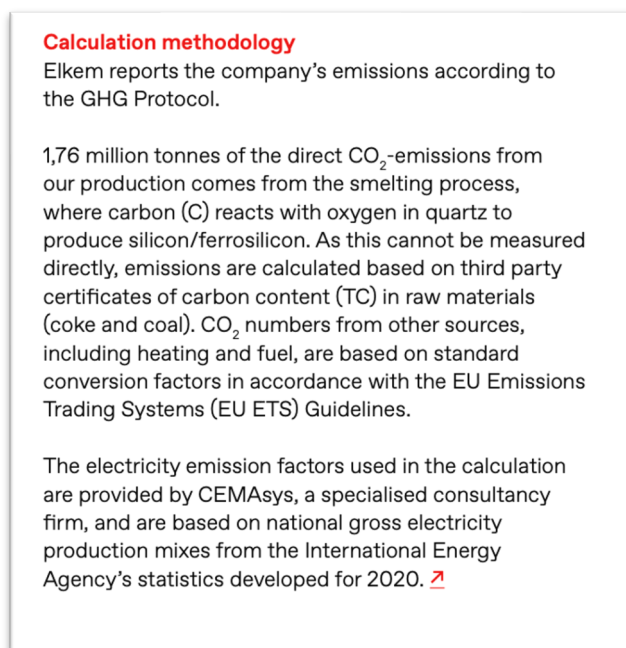
Figur 10: Gjennomsnittlig score per test for innholdsprinsippene med ulike grader av statlig eierskap.

Figur 10 over viser at selskaper med delvis statlig eierskap har de høyeste scorene innenfor alle kvalitetsprinsippene. Vi ser også at selskaper som er heleid av staten har laveste score på alle kvalitetsprinsippene, med unntak av test 2 og 3 innenfor balanseprinsippet, hvor ikke-statlige selskaper har laveste score. I resten av dette delkapittelet redegjøres det for resultater fra alle kvalitetsprinsippene og tilhørende tester.

Nøyaktighet

Det første kvalitetsprinsippet er nøyaktighet, og dreier seg om at bærekraftsinformasjonen som rapporteres skal preges av nøyaktighet i den grad at interessenter skal kunne vurdere selskapets prestasjoner (GRI, 2016). For nøyaktighetsprinsippet har vi inkludert to tester,

hvor selskaper som er ikke-statlig og delvis statlig eid har høyere score sammenlignet med selskaper som er heleid av staten. Testene vurderer om bærekraftsrapportene viser til data som benyttes i målinger, og hvorvidt rapporten inneholder informasjon om antakelser og forutsetninger som er gjort i forbindelse med estimeringer. Figuren nedenfor er et utdrag fra Elkem ASA sin integrerte årsrapport som viser til de antakelser og forutsetninger som er foretatt i forbindelse med estimering av selskapets klimagassutslipp (Elkem ASA, u.å.). Figuren illustrerer en typisk score 2 på test 2 innenfor nøyaktighetsprinsippet.

Figur 11: Utdrag fra Elkem ASA sin integrerte årsrapport fra 2021 (Elkem ASA, u.å.).

Resultatene fra nøyaktighetsprinsippet indikerer at ikke-statlige og delvis statlig eide selskaper i større grad vektlegger å presentere informasjon i bærekraftsrapporten som kan bidra til at interessenter kan foreta en vurdering av selskapets prestasjoner. Dette kan muligens ha en sammenheng med funn fra delkapittel 4.1.2 hvor vi fant at den samme gruppen av selskaper i gjennomsnitt scorer høyere på innholdsprinsippet om inkludering av interessenter. Dersom ikke-statlige og delvis statlig eide selskaper i større grad vektlegger inkludering av interessenter kan det mulig være naturlig at de også i større grad rapporterer informasjon som er nyttig for interessentene i form av nøyaktige mål og estimeringer. Videre har Deloitte (2020b) uttalt at markedsutviklingen og økte reguleringer fører til at nøyaktighet i bærekraftsrapportering blir stadig viktigere. Våre funn indikerer at denne påstanden i større grad omfatter selskaper som er ikke-statlig og delvis statlig eid, da selskaper som er heleid av staten i betydelig mindre grad vektlegger nøyaktighet i sin bærekraftsrapportering.

Balanse

Det neste kvalitetsprinsippet i scorekortet gjelder balanseprinsippet, og resultatene fra testene innenfor dette prinsippet illustreres i figur 10. Balanseprinsippet dreier seg om at rapportert informasjon skal være balansert i form av at selskapet rapporterer både positive og negative prestasjoner (GRI, 2016).

På test 1 og 4 innenfor balanse scorer selskaper som er ikke-statlig og delvis statlig eid høyere sammenlignet med selskaper som er heleid av staten. Test 1 dreier seg om hvorvidt bærekraftsrapporten inneholder både fordelaktige og ufordelaktige tema for virksomheten, og test 4 vurderer om bærekraftsrapporten inneholder en balansert bruk av kvalitativ og kvantitativ informasjon. De fleste testene omfattes av balanseprinsippet utgjør tester hvor vi foretar en helhetlig og subjektiv vurdering av informasjonen i bærekraftsrapporten, og det er derfor vanskelig å vise til et konkret eksempel på hvordan vi vurderer testene. Likevel har vi i figuren nedenfor lagt ved et utdrag fra den integrerte års- og bærekraftsrapporten til Kongsberg Gruppen ASA, som viser et eksempel på hvordan et selskap kan presentere både fordelaktige og ufordelaktige tema fra test 1.

Indikatorer for 2021	Status	Kommentarer	Mål og indikatorer for 2022 og fremover
Oppnå stor grad av tilfredshet i medarbeiderundersøkelse for verdier og kultur.	• Oppnådd	• Vi oppnådde at 80 prosent av respondentene i undersøkelsen svarte at de er tilfredse med arbeidssituasjonen. Dette er 13 prosent over sammenlignbar undersøkelse. Alle enheter analyserer undersøkelsen på avdelingsnivå og iverksetter relevante tiltak.	• Målsetting opprettholdes som årlig indikator.
Økning av andel kvinner - av total arbeidsstyrke til minimum 21 prosent - av kvinner i ledende stillinger på nivå 1-3	• Oppnådd	• Vi oppnådde en økning fra 2020 for kvinneandel av total arbeidsstyrke med 0,3 prosent, til 20,4 prosent. • For kvinner i ledende stillinger oppnådde vi 25 prosent, hvor målet var minimum 23 prosent. Vi erkjenner at det er utfordringer i rekrutteringsbasen til teknologiske, maritime og forsvarsrelaterte yrker.	• Øke andel kvinner av total arbeidsstyrke til minimum 21 prosent. • 100 prosent likelønn for kvinner og menn i sammenlignbare jobber.
Antall rapporterte skader/millioner arbeidede timer (TRI-verdi) maksimum 1,5	• Ikke oppnådd	• Antall fraværsskader har økt i 2021 (TRI-verdi 2,2). Majoriteten av skadene er av lav konsekvens, og alle hendelser har blitt gransket og korrigerende tiltak har blitt iverksatt.	• Antall rapporterte skader/millioner arbeidede timer (TRI-verdi) skal ikke overstige 1,5.

Figur 12: Utdrag fra års- og bærekraftsrapporten til Kongsberg Gruppen ASA (Kongsberg Gruppen ASA, u.å.).

Resultatene fra testene omfattet av innholdsprinsippet vesentlighet indikerer at selskaper som er ikke-statlig og delvis statlig eid i større grad vektlegger rapportering av dobbel vesentlighet. Dette kan muligens ha en sammenheng med resultatene fra test 1 fra balanseprinsippet, hvor den samme gruppen scorer høyere sammenlignet med selskaper som er heleid av staten. Vesentlige tema gjelder i mange tilfeller ufordelaktige tema for virksomheten, eksempelvis selskapets klimagassutslipp og avfallshåndtering. Det kan derfor være en mulig sammenheng at selskaper som er ikke-statlig og delvis statlig eid scorer høyere på test 1 innenfor balanseprinsippet om ufordelaktige tema, begrunnet med at de også scorer høyere på testene om rapportering av vesentlige tema.

Test 2 vurderer om bærekraftsrapporten inneholder selskapets prestasjoner over tid med gode og dårlige trender. Del- og heleide statlige selskaper scorer høyere sammenlignet med selskaper som er ikke-statlig på test 2, noe som indikerer at hel- og deleide statlige selskaper i større grad vektlegger å inkludere trender i bærekraftsrapporten. Test 3 dreier seg om hvorvidt de vesentlige temaene i bærekraftsrapporten er vektlagt etter relativ prioritering. Det er naturlig at hel- og deleide statlige selskaper scorer høyere på test 3 da de også scoret høyere på test 3 innenfor innholdsprinsippet vesentlighet som vist i delkapittel 4.1.2. Dette skyldes at selskaper som fikk 0 i score på test 3 innenfor vesentlighetsprinsippet også vil få 0 i score på test 3 innenfor balanseprinsippet. Dette er begrunnet med at dersom selskapet ikke prioriterer vesentlige tema, så kan vi heller ikke vurdere om de vesentlige temaene vektlegges etter relativ prioritering.

Oppsummert observerer vi at selskapene i utvalget har en tendens til å oppnå lavere score på balanseprinsippet sammenlignet med enkelte andre kvalitetsprinsipper. Ifølge balanseprinsippet i GRI (2016) skal selskapene rapportere informasjon som inkluderer både positive og negative forhold ved selskapets prestasjoner. I tillegg peker Hahn og Lülfs (2014) på at bærekraftsrapporten skal gi et fullstendig og klart bilde av selskapets prestasjoner, hvor de argumenterer for at det frivillige aspektet ved bærekraftsrapportering kan føre til at selskaper villede interessenter, for eksempel gjennom grønnvasking. De lavere scorene på balanseprinsippet kan være en indikasjon på at selskapene i utvalget unnlater å presentere alle aspekter ved selskapets prestasjoner. Videre opplyser Christensen et al (2021) at negative handlinger kan skjules gjennom positiv rapportering, noe en lav score på balanseprinsippet kan indikere. De relativt lave scorene som vi finner på balanseprinsippet er i tråd med Diouf og Boiral (2017) sine funn om at selskaper ikke

rapporterer tilstrekkelig om negative aspekter ved virksomheten, og at man dermed oppnår redusert kvalitet på balanseprinsippet.

Alle selskapene i utvalget driver sin virksomhet innenfor sektorer som har en reell påvirkning på klima og miljø. Det at vi finner manglende vektlegging av ufordelaktige prestasjoner kan være en mulig indikasjon på at selskapenes frivillige bærekraftsrapportering kan forklares gjennom legitimitetsteori. Legitimitetsteorien legger blant annet til grunn at selskaper påvirkes til frivillig bærekraftsrapportering fra et strategisk perspektiv. I litteraturen blir det påpekt at legitimitetsteorien kan drive selskaper til å rapportere utover juridiske krav for å formidle gode prestasjoner hovedsakelig (Dye, 1985; Lang & Lundholm, 1993). På den annen side peker litteratur på at selskaper i utslippstunge sektorer har et betydelig behov for å øke kredibilitet hos interessentene (Boiral et al., 2019), og at selskaper tilhørende slike sektorer i større grad rapporterer om miljømessige utfordringer (Gamerschlag et al., 2011). De to sistnevnte utsagnene strider imot resultatene fra våre tester, hvor vi finner at selv om selskapene driver sin virksomhet i utslippstunge bransjer, rapporterer de ikke godt nok om ufordelaktige tema.

Klarhet

Det tredje prinsippet som vurderer kvalitet omfattes av klarhetsprinsippet. Dette prinsippet dreier seg om at informasjonen i bærekraftsrapporten også bør være tilgjengelig og forståelig for brukerne (GRI, 2016). Figur 10 viser at selskaper som er ikke-statlig og delvis statlig eid scorer høyere sammenlignet med selskaper som er heleid av staten på alle testene for klarhetsprinsippet. Test 1 vurderer om bærekraftsrapporten er enkel for brukerne å navigere seg gjennom, eksempelvis ved hjelp av overskrifter og innholdsfortegnelse. Test 2 vurderer om begreper som benyttes i rapporten forklares tydelig, eksempelvis ved bruk av ordlister eller begrepsforklaringer i noter. Test 3 dreier seg om hvorvidt bærekraftsrapporten eksisterer på engelsk, slik at den er tilgjengelig for flere lesere og dermed flere interessenter. Figuren nedenfor illustrerer et utdrag fra Equinor ASA sin bærekraftsrapport fra 2021 som viser at selskapets bærekraftsrapport inneholder en ordliste i henhold til test 2 (Equinor ASA, u.å.).

Definitions and abbreviations	
Announced Pledges (APS)	IEA scenario which includes all recent major national announcements of 2030 targets and longer term net zero and other pledges, regardless of whether these have been anchored in implementing legislation or in updated NDCs.
Area of high biodiversity value	Comprises "Key biodiversity areas" included in the World Database on Key Biodiversity Areas managed by International Union for Conservation of Nature (IUCN) and Particularly Valuable and Sensitive Areas ("Særlig verdifulle og sårbare områder") on the Norwegian Continental Shelf.
BoD	Board of Directors.
BoD SSEC	Board of Directors' Safety, Sustainability and Ethics Committee.
boe	Barrel of oil equivalent.
Capex	Capital expenditure.
CCS	Carbon capture and storage.
CCUS	Carbon capture, utilisation and storage.
CCSA	The CCSA is the trade association promoting the commercial deployment of Carbon Capture, Utilisation and Storage (CCUS).
Carbon dioxide (CO ₂) emissions	CO ₂ released to the atmosphere as a result of our processes and activities, including CO ₂ emissions from energy generation, heat production, flaring (including well testing/well work-over), and remaining emissions from carbon capture and treatment plants. Separate data compiled for Equinor operated activities and equity basis.
Carbon dioxide (CO ₂) emission reductions	The total estimated quantity of CO ₂ emissions achieved by implementing a specific measure compared to the expected emissions at an installation without the measure (or best available technology for greenfield developments).
Carbon dioxide (CO ₂) equivalents	Carbon dioxide equivalent is a quantity that describes, for a given mixture and amount of greenhouse gas, the amount of CO ₂ that would have the same global warming potential.

Figur 13: Utdrag fra Equinor ASA sin bærekraftsrapport fra 2021: Ordforklaringer i form av ordliste (Equinor ASA, u.å.).

Resultatene fra testene omfattet av klarhetsprinsippet kan ha en mulig sammenheng med funn fra innholdsprinsippet om inkludering av interessenter. Resultatene fra testene omfattet av inkluderinger av interessenter indikerte at selskaper som er ikke-statlig og delvis statlig eid i større grad vektlegger inkludering av interessenter. Da denne gruppen med selskaper i større grad vektlegger aktuelle interessenter, kan det også være mulig at disse selskapene inkluderer interessentene ved å gjøre bærekraftsrapporten enkel å navigere gjennom, inneholder ordforklaringer, og er tilgjengelig på engelsk i større grad.

Sammenlignbarhet

Det neste kvalitetsprinsippet handler om sammenlignbarhet, og omfatter hvorvidt informasjonen i bærekraftsrapporten kan sammenlignes med tidligere perioder, samt om selskapenes prestasjoner sammenlignes med andre aktører (GRI, 2016). Test 1 dreier seg om informasjonen i rapporten sammenlignes over tid, og her scorer selskaper som er delvis statlig eid høyere sammenlignet med de andre gruppene, og selskaper som er heleid av staten har laveste gjennomsnittlige score.

Resultatene fra test 2 om sammenlignbarhet viser at alle selskapene i utvalget scorer relativt lavt, hvor selskaper som er ikke-statlig og heleid av staten scorer likt med 0,6 i gjennomsnitt, og selskaper som er delvis statlig eid scorer i gjennomsnitt 0,8 poeng. Test 2 dreier seg om hvorvidt selskapets prestasjoner sammenlignes med andre aktører, og utdraget fra Veidekke ASA sin integrerte årsrapport fra 2021 illustrerer et eksempel på hvordan en bærekraftsrapport kan inneholde sammenligninger med andre aktører (Veidekke ASA, u.å.).

Fra medarbeiderundersøkelsen, resultat indekser (bransjebenchmark fra Brilliant i parentes)					
Engasjement	Over bransjebenchmark	Over bransjebenchmark	82 (76)		81 (77)
Teameffektivitet	Over bransjebenchmark	Over bransjebenchmark	75 (76)		74 (73)
Ledelse	Over bransjebenchmark	Over bransjebenchmark	74 (76)		75 (74)
Psykososialt arbeidsmiljø	Over bransjebenchmark	Over bransjebenchmark	75 (73)		75 (71)
Anbefaling til andre (net promoter score)	Over bransjebenchmark	Over bransjebenchmark	30 (8)		28 (11)

Figur 14: Utdrag fra Veidekke ASA sin års- og bærekraftsrapport: Sammenligning med andre aktører (Veidekke ASA, u.å.).

Resultatene fra testene omfattet av sammenlignbarhet indikerer at hverken ikke-statlige selskaper eller selskaper som er heleid av staten vektlegger sammenlignbarhet i stor grad. Dette er i tråd med PwC (u.å.-a) sin globale ESG undersøkelse fra 2021, som finner at sammenlignbar informasjon bør forbedres. Likevel finner vi at selskaper som er delvis statlig eid har relativt høy score på test 1 innenfor sammenlignbarhet, noe som indikerer at denne gruppen med selskaper i større grad vektlegger å sammenligne prestasjoner over tid. En mulig forklaring på at ikke-statlige selskaper og selskaper som er heleid av staten i mindre grad vektlegger sammenlignbarhet, kan være at fokuset på bærekraft i samfunnet har økt de siste årene, og at ikke alle selskaper har rapportert bærekraftsinformasjon over lengre perioder. Dette kan påvirke i hvilken grad selskapene har mulighet til å sammenligne prestasjoner over tid. I tillegg uttaler PwC (u.å.-b) at dagens bærekraftsrapportering er inkonsistent og mangelfull, noe som gjør det vanskelig for interessenter å hente ut sammenlignbar informasjon fra selskapenes rapporter. Det vurderes som at mangelen på et felles standardisert rammeverk for bærekraftsrapportering kan føre til at prinsippet om sammenlignbarhet er vanskelig å oppfylle. Innføring av et standardisert rammeverk for rapportering kan muligens føre til at det blir enklere for selskaper å rapportere informasjon som er sammenlignbar med andre aktører, grunnet at selskapene da måtte ha forholdt seg til samme rapporteringsprinsipper.

Pålitelighet

Det siste kvalitetsprinsippet dreier seg om pålitelighet, og inneholder en test som undersøker om bærekraftsrapporten er attestert av en uavhengig ekstern tredjepart, eksempelvis av et revisjonsfirma. På dette prinsippet scorer selskaper med delvis statlig eierskap langt høyere sammenlignet med de andre to gruppene. De ikke-statlige selskapene scorer i gjennomsnitt 0,5 på testen om pålitelighet. Gruppen av selskaper som er heleid av staten har en gjennomsnittlig score på 0 for denne testen. De ikke-statlige selskapene og selskapene som

er heleid av staten har likt antall bærekraftsrapporter som er attestert, nemlig 4. Siden gruppen av selskaper som er delvis statlig eid inneholder fem selskaper, oppnår disse naturligvis høyere gjennomsnittlig score. Som tidligere nevnt er bærekraftsrapportering i stor grad frivillig i Norge, og det er derfor ikke et krav om at rapportert informasjon skal attesteres. Litteratur har hevdet at attestasjon av bærekraftsrapporter kan bidra til å øke rapportens pålitelighet (Junior et al., 2014), da informasjonen som er rapportert er verifisert av en uavhengig ekstern tredjepart. I tillegg peker litteraturen på at det er nødvendig at informasjonen i bærekraftsrapporten er troverdig for aktuelle interessenter, og at bærekraftsrapportering ennå ikke har nådd det samme nivået av troverdighet som finansiell rapportering (Diouf & Boiral, 2017). Resultatene fra testen viser at ingen av selskapene som er heleid av staten har attesterte bærekraftsrapporter, mens blant selskapene som er delvis statlig eid og ikke-statlig er flere attestert. Dette kan være en indikasjon på at selskaper som er delvis statlig og ikke-statlig må leve opp til forventninger fra både staten og allmennheten, og at det derfor er et større insentiv for å attestere den informasjonen som rapporteres om bærekraft for å øke rapportens troverdighet. Ut ifra den institusjonelle teorien kan mangelen på attestasjon blant selskapene som er heleid av staten muligens skyldes at det ikke foreligger kultur, eller krav, om å foreta attestasjonen som kan føre til at selskapene velger å ikke attestere rapportene.

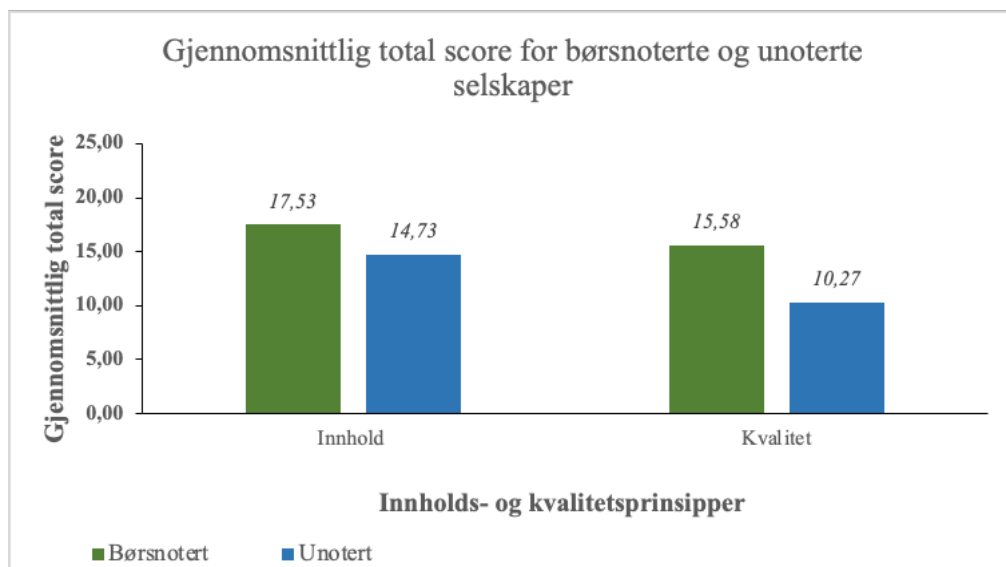
4.2 Mulige forklaringer på forskjeller

Del 2 av studiens problemstilling forsøker å svare på hva som kan være mulige forklaringer på eventuelle forskjeller i hva statlige og ikke-statlige selskaper vektlegger i sin bærekraftsrapportering. Dette delkapitlet tar for seg mulige forklaringer på forskjeller som ikke er grundig redegjort for i delkapitlene ovenfor. Vi vil se på noteringsstatus, størrelse på virksomheten, departementets rolle, bruk av bærekraftsrammeverk, og lengde på rapporter.

4.2.1 Noteringsstatus

Mange av selskapene i utvalget er børsnoterte selskaper. Dette gjelder for alle de ikke-statlige selskapene, og fire av de statlige selskapene. Fire av de statlige selskapene som er børsnotert befinner seg i gruppen som er delvis statlig eid, hvor alle i denne gruppen, med unntak av ett selskap er børsnoterte. Det er dermed totalt 19 børsnoterte selskaper i utvalget, og 11 som er unoterte. Det er interessant å studere hvorvidt noteringsstatusen på selskapene i

utvalget kan være av mulig betydning for forskjeller i vektleggingen i bærekraftsrapporteringen. Figuren nedenfor viser total gjennomsnittlig score innenfor innholds- og kvalitetsprinsippene, og skiller mellom børsnoterte og unoterte selskaper. Y-aksen viser til scoresummen, hvor 22 er maksimal score for innholdsprinsippene, og 24 er maksimal score for kvalitetsprinsippene.

Figur 15: Gjennomsnittlig scorer for børsnoterte og unoterte selskaper i utvalget.

I figur 15 observerer vi en forskjell mellom scoringen til selskaper som er børsnoterte versus unotert, hvor børsnoterte selskaper i gjennomsnitt scorer høyere for både innholds- og kvalitetsprinsippene. Disse funnene indikerer på at en mulig forklaring på forskjeller i vektleggingen i bærekraftsrapporteringen mellom del- og heleide statlige og ikke-statlige selskaper kan skyldes noteringsstatus. Dette kan underbygges med at blant de ti selskapene som er heleid av staten, så er ingen av disse børsnoterte, og utgjør i tillegg gruppen som har laveste gjennomsnittlige scorer i utvalget.

Det kan være flere mulige forklaringer på hvorfor selskaper som er børsnotert har høyere gjennomsnittlig score innenfor innholds- og kvalitetsprinsippene. Børsnoterte selskaper omsetter aksjer fritt til allmennheten, og driftes som allmennaksjeselskap som er underlagt reguleringer som krever at de opptrer transparent ovenfor allmennheten. I tillegg til dette er allmennaksjeselskap definert som store foretak og underlagt lovbestemmelser om rapportering av tema innenfor samfunnsansvar (Regnskapsloven, 1998, §3-3c). Disse selskapene har også et betydelig antall aksjonærer som eier deler av virksomheten, og som utgjør en stor gruppe av interessenter. Ifølge Amel-Zadeh og Serafeim (2018) motiveres

investorer til å ta i bruk bærekraftsinformasjon publisert av selskapet dersom det er relevant for investeringsprestasjoner. Dette kan indikere at børsnoterte selskaper i større grad vektlegger innholds- og kvalitetsprinsippene i bærekraftsrapportering for å tilfredsstille interesser og forventninger hos investorene som er en viktig interessentgruppe, og som kan forstås med utgangspunkt i interessenteori. Videre finner Christensen et al (2021) at når det eksisterer høy grad av informasjonsasymmetri er rapportering av bærekraft mer utbredt. Børsnoterte selskaper er underlagt reguleringer som krever en transparent opptreden, og man kan derfor argumentere for lavere grad av informasjonsasymmetri. På den annen side kan selskaper som er heleid av staten være pålagt politisk innsyn og kontroll, som også argumenterer for lavere informasjonsasymmetri. Det er vanskelig å si hvorvidt selskaper som er børsnoterte eller heleid av staten preges mer eller mindre av informasjonsasymmetri, og hvilken direkte effekt det har på resultatene fra denne studien.

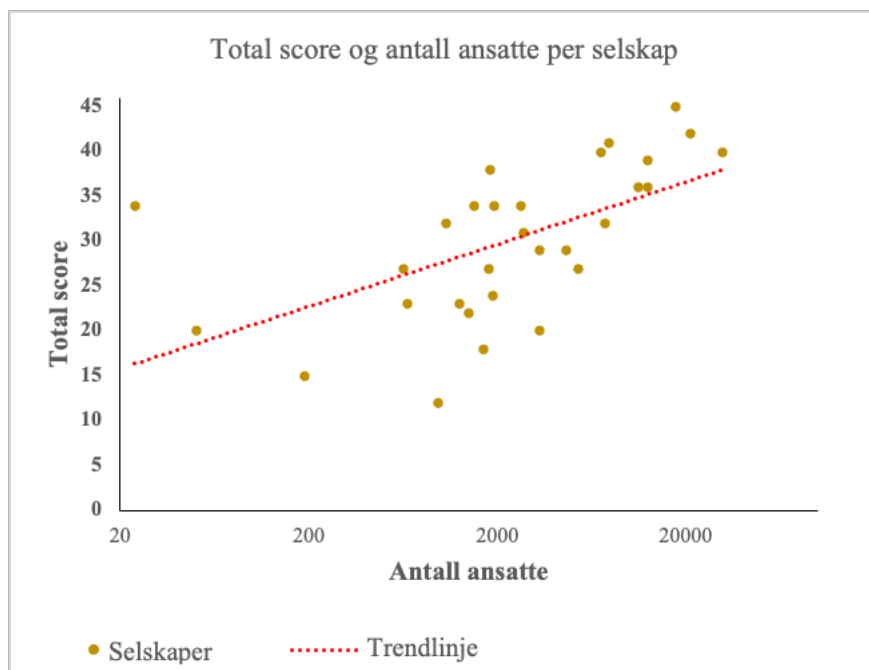
Andre mulige årsaker til at selskaper som er børsnotert har høyere gjennomsnittlig score sammenlignet med unoterte selskaper kan være at børsnoterte selskaper må tilpasse seg konkurrenter, overholde reguleringer og innfri forventningene til interessenter (Christensen et al., 2021; Gallo & Christensen, 2011; Hahn & Kühnen, 2013). Videre er alle børsnoterte selskaper i utvalget listet på Oslo Børs gjennom Euronext. Euronext tilbyr frivillige veiledninger til børsnoterte selskaper angående hvordan de skal rapportere på bærekraft (Deloitte, 2020a). De fleste selskapene i utvalget som ikke er børsnotert tilhører gruppen med selskaper som er heleid av staten, og denne gruppen har lavere gjennomsnittlig score sammenlignet med de andre gruppene. Dette kan være en indikasjon på at forventningene fra staten ikke gir ønsket effekt, mens veiledninger fra Euronext og andre forhold knyttet til børsnoterte selskaper har større påvirkningskraft.

4.2.2 Størrelse på selskaper

Blant utvalgskriteriene nærmere definert i kapittel 3.2 er det ene kriteriet at selskapene i utvalget må være av en viss størrelse i form av omsetning. Dette er for å kontrollere for at størrelsen på selskapene i utvalget ikke skal påvirke resultater og funn fra studien. Likevel er det interessant å gjennomføre analyser som ser på sammenhengen mellom størrelsen til et selskap målt i antall ansatte og omsetning, og scoren på bærekraftsrapporteringen.

Figur 16 nedenfor viser et punkt diagram som illustrerer antall ansatte i selskapene, og total score på testene i scorekortet. Vi fant antall ansatte fra hvert selskap i selskapenes respektive

årsrapporter og bærekraftsrapporter. Y-aksen viser til total score, og X-aksen viser til antall ansatte på logaritmisk form, og strekker seg fra 20 til over 20.000 ansatte. X-aksen er på logaritmisk form grunnet at det er stor spredning mellom datapunktene, og ved å benytte logaritmisk form blir spredningen komprimert slik at man enklere kan se om det foreligger en sammenheng mellom gjennomsnittlig score og virksomhetsstørrelse. Den røde linjen representerer en trendlinje som illustrerer et mønster mellom antall ansatte og total score i scorekortet.

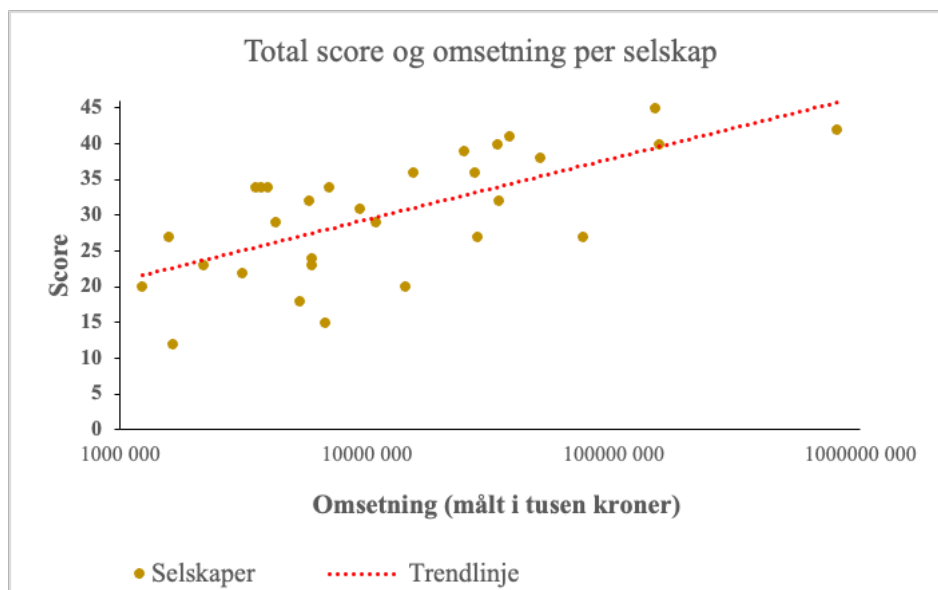

Figur 16: Total gjennomsnittlig score og selskapsstørrelse målt i antall ansatte.

Figuren over tyder på at det er en positiv sammenheng mellom antall ansatte og total score i scorekortet, hvor vi finner at jo flere ansatte et selskap har, jo høyere score. De fem selskapene i utvalget som har flest ansatte er alle statlige selskaper, hvor tre er delvis statlig eid og to er heleid av staten. Blant de fem selskapene med færrest antall ansatte finner vi at to er ikke-statlig og tre er heleid av staten. Vi ønsker å se hvordan antall ansatte kan påvirke total oppnådd score på innholds- og kvalitetsprinsippene. Vi beregner gjennomsnittlig prosentvis oppnådd score for prinsippene, hvor 100% utgjør 22 for innholdsprinsippene og 24 for kvalitetsprinsippene. Vi finner at de fem selskapene med flest antall ansatte har en gjennomsnittlig score på innholdsprinsippene på 92%, og gjennomsnittlig score på kvalitetsprinsippene er 84%. Videre finner vi at blant de fem selskapene som har færrest antall ansatte, at gjennomsnittlig score for innholdsprinsipper er 61%, og 43% for kvalitetsprinsippene. Funnene indikerer at størrelse på selskapet målt i antall ansatte kan

være en mulig forklaring på forskjeller i hva selskapene vektlegger i sin bærekraftsrapportering.

Et annet mål på størrelse er selskapets omsetning. Figuren nedenfor illustrerer sammenhengen mellom størrelse på selskapet målt i omsetning og total score i scorekortet. Total score presenteres langs Y-aksen, og X-aksen viser til omsetning på logaritmisk form målt i tusen kroner, og punktene i diagrammet viser til selskapene i utvalget. Vi har valgt logaritmisk form for X-aksen grunnet at det var en betydelig spredning mellom selskapenes omsetninger. Ved å benytte logaritmisk form på X-aksen minimeres spredningen slik at det er enklere å observere eventuelle mønstre. Trendlinjen i figuren nedenfor tyder på at det eksisterer en sammenheng mellom økende omsetning og total oppnådd score. Det er flere selskaper i figur 17 nedenfor som ligger lengst til venstre langs X-aksen med laveste omsetning som likevel scorer relativt høyt på scorekortet. Likevel kan trendlinjen tyde på at det er en viss positiv sammenheng mellom total oppnådd score og høyere omsetning.

Figur 17: Oversikt over total omsetning og score per selskap.

Blant de fem selskapene som har den høyeste omsetningen i utvalget, er tre delvis statlig eid og to er ikke-statlige selskaper, og alle er børsnotert. Blant de fem selskapene med lavest omsetning, finner vi at fire er heleid av staten og ett er ikke-statlig. Vi kan beregne total gjennomsnittlig score for innholds- og kvalitetsprinsippene for de fem største og minste selskapene målt i omsetning. Vi ser på prosentvis gjennomsnittlig score, hvor 100% utgjør 22 for innholdsprinsippene og 24 for kvalitetsprinsippene. Blant de fem største selskapene målt i omsetning finner vi at gjennomsnittlig score for innholdsprinsippene er 87%, og 80%

for kvalitetsprinsippene. Når det gjelder de fem minste selskapene målt i omsetning finner vi gjennomsnittlig score på innholdsprinsipper på 57%, og for kvalitetsprinsippene er gjennomsnittlig score 34,2%.

Resultatene fra figur 16 og 17 ovenfor indikerer at selskaper som er større målt i omsetning og antall ansatte, har en sammenheng med høyere total oppnådd score. Dette kan underbygges av litteratur om bærekraftsrapportering som viser at større selskaper rapporterer bedre og mer omfangsrikt sammenlignet med mindre selskaper (Hahn & Kühnen, 2013). Dette kan videre forklares gjennom at større selskaper potensielt har mer ressurser til å kunne utarbeide grundigere og mer omfattende bærekraftsrapporter, og at de større selskapene er av større offentlig interesse (Christensen et al., 2021; Hahn & Kühnen, 2013; Thorne et al., 2014, Wickert et al., 2016).

Tidligere funn fra kapittel 4.1 viste at selskaper som er heleid av staten har den laveste gjennomsnittlige scoren innenfor både innholds- og kvalitetsprinsippene, og at selskaper som er delvis statlig eid har den høyeste gjennomsnittlige scoren. For å undersøke om størrelse på selskap målt i omsetning og antall ansatte kan bidra til å forklare funnene fra kapittel 4.1, kan vi måle sentraltendensen i størrelse hos ikke-statlige selskaper og selskaper som er hel- og deleid av staten. Både median og gjennomsnitt kan benyttes for å måle sentraltendensen i gruppene. Vi finner store forskjeller i median- og gjennomsnittsverdi på størrelse. De aktuelle størrelsene vises i tabell 34 nedenfor. Vi velger dermed å benytte medianen som mål på sentraltendens i omsetning og antall ansatte i de ulike gruppene med statlig eierskap fra 2021. Årsaken til at vi velger å benytte median som mål på tendens i gruppen istedenfor gjennomsnitt, kan begrunnes med at gruppene har en rekke ekstreme verdier (både høye og lave) når det gjelder omsetning og antall ansatte. Median er et mål som i mindre grad er sensitiv for ekstreme verdier sammenlignet med gjennomsnittet, og vi anser derfor median som et bedre egnet mål for denne undersøkelsen.

Eierskap	Median av omsetning (i tusen kroner)	Gjennomsnittlig omsetning (i tusen kroner)	Median av antall ansatte	Gjennomsnitt av antall ansatte
<i>Ikke-statlig</i>	5 964 807	20 360 504	1 893	3 191
<i>Delvis statlig eid</i>	146 482 560	227 214 153	17 800	16 795
<i>Heleid av staten</i>	6 066 852	8 234 871	1 482	3 590

Tabell 34: Medianverdier og gjennomsnittsverdier av omsetning og antall ansatte fordelt på grader av statlig eierskap.

I figur 16 ser vi et mønster som tyder på at det er en positiv sammenheng mellom høyere score og høyere omsetning. Det er uklart om størrelse målt i omsetning kan forklare forskjellene vi fant i kapittel 4.1. Dette er grunnet at selskaper som er heleid av staten i gjennomsnitt oppnår lavere score på innholds- og kvalitetsprinsippene sammenlignet mot de to andre gruppene. Ifølge medianverdien på omsetning har selskaper som er heleid av staten høyere omsetning sammenlignet med de ikke-statlige selskapene. Resultatene fra denne analysen tyder dermed på at størrelse målt i omsetning ikke kan bidra til å forklare forskjellene vi fant i kapittel 4.1.

4.2.3 Departementenes rolle

Staten utøver sitt eierskap i selskaper ved at forvaltningen av eierskapet er delegert til et bestemt departement som selskapet hører sammen med (NOU 2004: 7). I vårt utvalg er ni av de statlige selskapene underlagt forvaltning av Nærings- og Fiskeridepartementet, og seks er underlagt forvaltning av Samferdselsdepartementet (Nærings- og Fiskeridepartementet, 2022). Det er interessant å undersøke hvorvidt vi finner indikasjoner på sammenhenger mellom departementets rolle og total oppnådd score innenfor innholds- og kvalitetsprinsippene.

Departement	Gjennomsnittlig score innhold	Gjennomsnittlig score kvalitet
Nærings- og fiskeridepartementet	78 %	64 %
Samferdselsdepartementet	67 %	40 %
Ingen	77 %	59 %

Tabell 35: Departement som forvalter selskapenes eierskap og total gjennomsnittlig score.

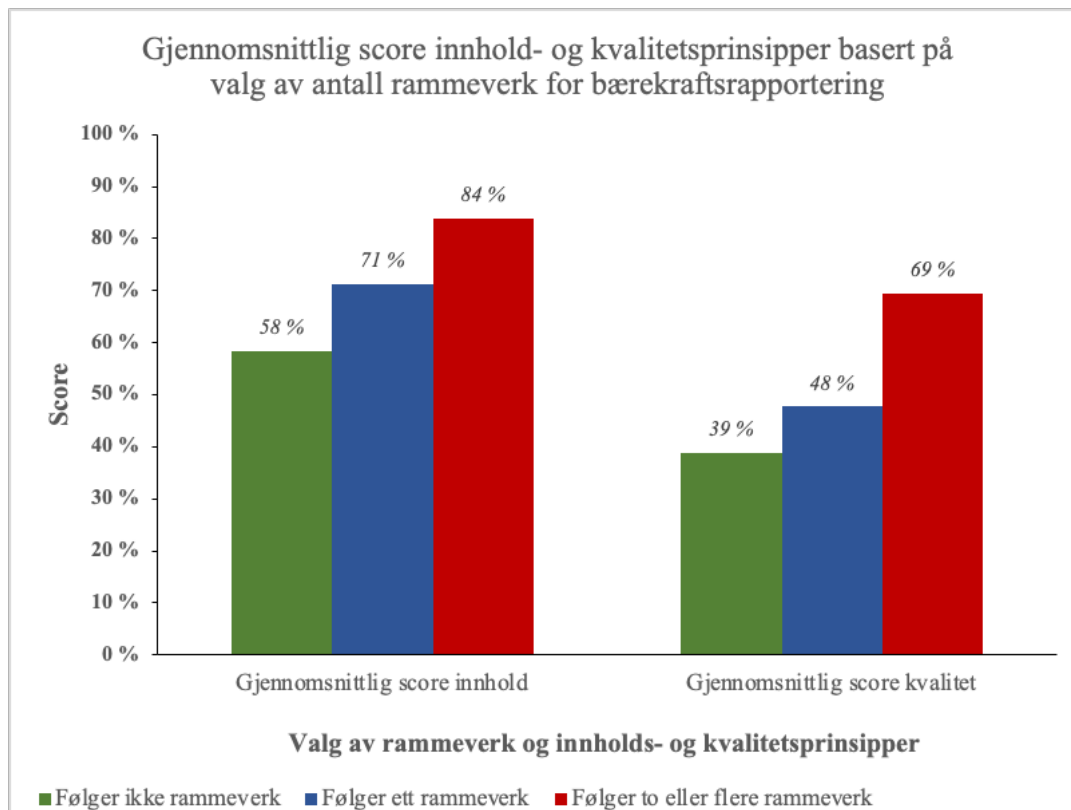
Av tabell 35 over fremkommer det at de selskapene med den laveste gjennomsnittlige scoren både for innholdsprinsippene og kvalitetsprinsippene får eierskapet forvaltet av Samferdselsdepartementet. Vi beregner gjennomsnittlig score hvor 100% utgjør 22 for innholdsprinsippene og 24 for kvalitetsprinsippene. Videre finner vi at alle de seks selskapene som er forvaltet av Samferdselsdepartementet også er heleid av staten. Funnene kan dermed indikere at hvilket departement som forvalter eierskapet til selskapene i utvalget kan bidra til å forklare hvorfor selskaper som er heleid av staten har en lavere total gjennomsnittlig score sammenlignet med selskaper som er ikke-statlig og delvis statlig eid. Det er fire selskaper som er heleid av staten som også forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet. Disse fire selskapene gjelder Posten Norge AS, Baneservice AS, Mesta AS, og Mantena AS. Blant disse fire selskapene har Posten Norge AS og Baneservice AS

relativt høye totale scorer på 39 og 27, mens Mesta AS og Mantena AS har lavere totale scorer på 18 og 12.

Institusjonell teori legger til grunn at frivillig bærekraftsrapportering kan oppstå dersom selskaper påvirkes til det gjennom institusjonelle faktorer (Adams, 2002). Dette kan blant annet være faktorer som er knyttet til lokale forhold, størrelse på virksomhet, politikk, og påvirkning fra interessenter (Adams, 2002). Det kan eksempelvis være institusjonelle faktorer knyttet til Nærings- og Fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet som påvirker hvordan selskapene velger å rapportere bærekraftsinformasjon. Et eksempel på en slik institusjonell faktor kan være forskjeller i kultur hos de respektive departementene.

4.2.4 Rammeverk for rapportering av bærekraftsinformasjon

I dette delkapitlet analyserer vi sammenhengen mellom det å følge rammeverk for rapportering av bærekraftsinformasjon, og total oppnådd score. I bærekraftsrapportene til alle selskapene opplyses det om hvilke rammeverk som benyttes for utarbeidelse av rapporten. Mye brukte rammeverk for rapportering av bærekraftsinformasjon er eksempelvis GRI, SASB, og TCFD. For å undersøke om det eksisterer en sammenheng mellom rapportering av bærekraftsinformasjon i henhold til rammeverk og total oppnådd score innenfor innholds- og kvalitetsprinsippene, har vi utarbeidet figur 18 som vist nedenfor. I figuren skilles det mellom selskaper som ikke følger noen rammeverk for bærekraftsrapportering, selskaper som kun følger ett rammeverk for bærekraftsrapportering, og selskaper som følger to eller flere rammeverk for bærekraftsrapportering.

Figur 18: Gjennomsnittlig score innholds- og kvalitetsprinsipper for selskaper basert på antall rammeverk for rapportering.

Resultatene fra figur 18 over indikerer at selskaper som rapporterer bærekraftsinformasjon ved å følge to eller flere rammeverk oppnår en høyere total score, sammenlignet med selskaper som ikke følger noen rammeverk, og selskaper som følger kun ett rammeverk for bærekraftsrapportering. Dette gjelder både for innholdsprinsippene og for kvalitetsprinsippene. Alle selskaper som rapporterer etter ett rammeverk, rapporterer i henhold til GRI, med unntak av ett selskap. Litteratur peker på at det å kun rapportere i henhold til GRI ikke er tilstrekkelig for å sikre god kvalitet i bærekraftsrapporteringen (Diouf & Boiral, 2017), noe som muligens kan bidra til å forklare årsaken til at selskaper som kun rapporterer etter GRI oppnår lavere gjennomsnittlig score. En annen mulig årsak til forskjellene i total oppnådd score illustrert i figur 18 kan eksempelvis være at selskaper som rapporterer etter flere rammeverk følger et større utvalg av rapporteringsprinsipper. En naturlig konsekvens av å følge flere rammeverk kan dermed være at bærekraftsrapporten inneholder et større omfang av bærekraftsinformasjon. Tabell 36 nedenfor illustrerer de tre gruppene med ulike grader av statlig eierskap, og hvor mange av selskapene i hver gruppe som følger et bestemt antall rammeverk for bærekraftsrapportering.

Eierskap	Ingen rammeverk	Ett rammeverk	To eller flere rammeverk
Ikke-statlig	2	4	9
Delvis statlig eid	0	0	5
Heleid av staten	4	5	1

Tabell 36: Grader av statlig eierskap og antall selskaper i gruppen som rapporterer etter et bestemt antall bærekraftsrammeverk.

Av tabell 36 over fremkommer det at alle selskapene som er delvis statlig eid følger to eller flere rammeverk for bærekraftsrapportering. Videre ser vi at blant selskapene som i størst grad kun følger ett eller ingen rammeverk for bærekraftsrapportering er heleid av staten. Det er kun ett av selskapene som er heleid av staten som følger to eller flere rammeverk for bærekraftsrapportering. Dette gjelder Posten Norge AS, som riktignok har en relativt høy total score på 39.

Videre finner vi også en sammenheng mellom selskapsstørrelse målt i omsetning, og hvorvidt selskapene følger ingen, ett, eller to eller flere rammeverk for bærekraftsrapportering. Av tabell 37 nedenfor kommer det tydelig frem at selskaper i utvalget som velger å rapportere etter to eller flere rammeverk for bærekraft, også har høyere gjennomsnittlig omsetning. De selskapene som ikke følger noen rammeverk for bærekraftsrapportering har i gjennomsnitt en mye lavere omsetning sammenlignet med selskapene som følger to eller flere rammeverk.

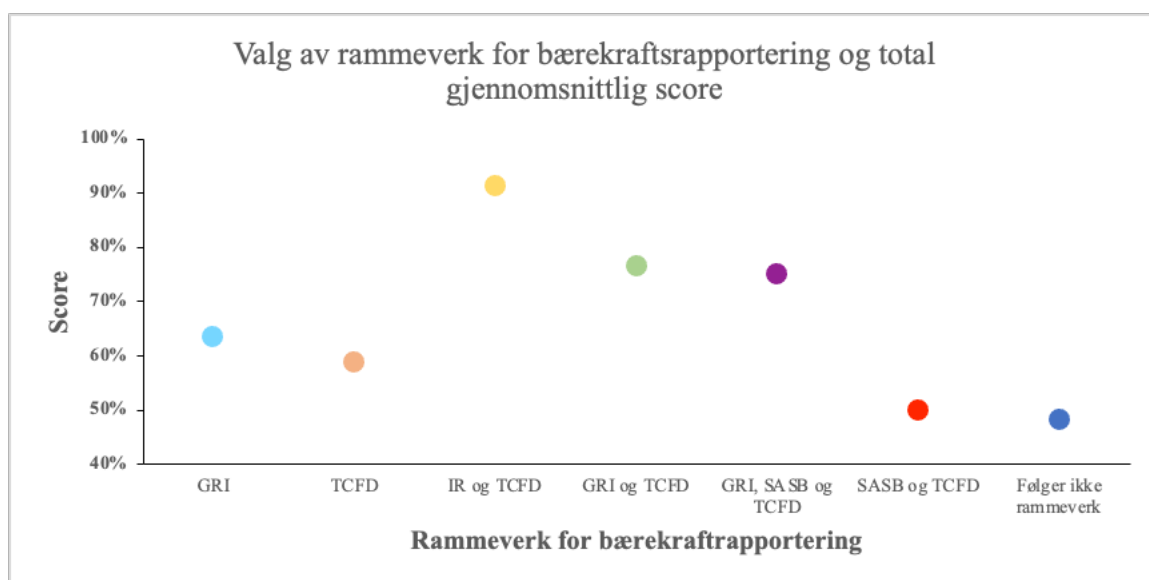
Valg av antall rammeverk	Gjennomsnittlig omsetning (i tusen kroner)
Ingen rammeverk	2 768 885
Ett rammeverk	10 495 229
To eller flere rammeverk	94 183 777

Tabell 37: Valg av antall rammeverk for bærekraftsrapportering og gjennomsnittlig omsetning.

Vi antar at det sannsynligvis vil eksistere en viss positiv sammenheng mellom scorene til selskapene i utvalget, og rammeverkene som testene i scorekortet er hentet fra. Dette er begrunnet med at de fleste testene i studiens scorekort er hentet fra rammeverket GRI, i tillegg til enkelte supplerende tester fra TCFD. Alle selskapene som følger kun ett rammeverk for bærekraftsrapportering, rapporterer etter GRI, med unntak av et selskap som kun følger TCFD. Siden de fleste testene i scorekortet er utarbeidet i henhold til GRI, kunne det antas at selskaper som kun rapporterer etter GRI også ville oppnådd en høyere score enn hva de har gjort. Likevel finner vi at selskaper som kun følger ett rammeverk for

bærekraftsrapportering oppnår en relativt lavere score sammenlignet med selskaper som følger to eller flere rammeverk. Dette kan tyde på at vårt valg av rammeverk for utarbeidelse av tester ikke alene kan forklare total oppnådd score blant selskapene. I tillegg til dette er det flere av selskapene som følger to eller flere rammeverk for bærekraftsrapportering, som blant annet rapporterer etter SASB og integrert rapportering (IR), og som likevel oppnår høy score.

Den gjennomsnittlige totale scoren for innholds- og kvalitetsprinsipper basert på valg av rammeverk for bærekraftsrapportering illustreres i figur 19 under. Figuren er skalert i intervallet 40-100% for å tydelig illustrere forskjellene, samt at alle verdiene i figuren befinner seg i dette intervallet. KPMG (2022) gjennomførte en global undersøkelse om bærekraftsrapportering, hvor de fant at GRI og TCFD er blant de mest brukte rammeverkene for bærekraftsrapportering blant selskapene som var inkludert i undersøkelsen. Vi finner at 19 av selskapene i vår studie benytter kun GRI, kun TCFD, eller en kombinasjon av begge. Resterende selskaper bruker en kombinasjon av integrert rapportering (IR) og TCFD, GRI, SASB, og TCFD, eller følger ingen rammeverk overhode. Vi ser altså at funnene i KPMGs globale undersøkelse om mest brukte rammeverk er i tråd med de mest brukte rammeverkene fra vår studie.

Figur 19: Valg av rammeverk for bærekraftsrapportering og gjennomsnittlig score for innholds- og kvalitetsprinsippene.

Fra figur 19 observerer vi at det å følge ingen eller bare ett rammeverk for bærekraftsrapportering kan ha en sammenheng med lavere total scoreoppnåelse. I følge GRI

(2016) er et av formålene til standarden å forbedre kvalitet og sammenlignbarhet i bærekraftsrapporteringen. Scorene som vist i figur 19 over indikerer at GRI alene ikke bidrar til høyere kvalitet, noe som underbygges av Diouf og Boiral (2017). Dette kan dermed forklare hvorfor selskaper som er heleid av staten oppnår en gjennomsnittlig lavere total score sammenlignet med de andre gruppene, da denne gruppen i større grad følger ingen eller kun ett rammeverk for rapportering. I tillegg til dette fant vi at selskaper som er delvis statlig eid har høyeste totale gjennomsnittlige score, og alle selskapene i denne gruppen følger to eller flere rammeverk for bærekraftsrapportering. Revisorforeningen (u.å.-a) påpeker at mangelen på standardisering av rapportering på bærekraft har ført til at mange selskaper rapporterer etter ulike metoder, og at de fritt kan velge mellom hvilke rammeverk som kan benyttes. Dette underbygges av funnene fra figurene ovenfor hvor vi observerer en stor variasjon mellom hva selskapene i utvalget velger å rapportere på.

TCFD er et rammeverk som tilbyr anbefalinger om hvordan selskaper kan rapportere på klimarisiko og muligheter, hvor hensikten er at selskapene skal kunne gi nyttig informasjon til aktører i finansmarkedene om klimarisiko (TCFD, u.å.-a). Blant selskapene i utvalget i denne studien er det totalt 16 selskaper som benytter kun TCFD eller en kombinasjon av TCFD med andre rammeverk. Det er interessant å studere hvorvidt det å bruke TCFD som rammeverk for bærekraftsrapportering har en effekt på rapportering av klimarisiko. Det er to tester i score-kortet som omfatter temaet klimarisiko, nemlig test 4 for bærekraftskontekst, og test 2 under vesentlighet. Tabell 38 nedenfor illustrerer gjennomsnittlig score på disse to testene hos selskaper som benytter kun TCFD eller en kombinasjon med TCFD, og selskaper som ikke bruker TCFD som rammeverk.

Rammeverk	Test 4 bærekraftskontekst	Test 2 vesentlighet
TCFD/kombinasjon av TCFD	88 %	69 %
Andre rammeverk	69 %	63 %
Ingen rammeverk	58 %	33 %

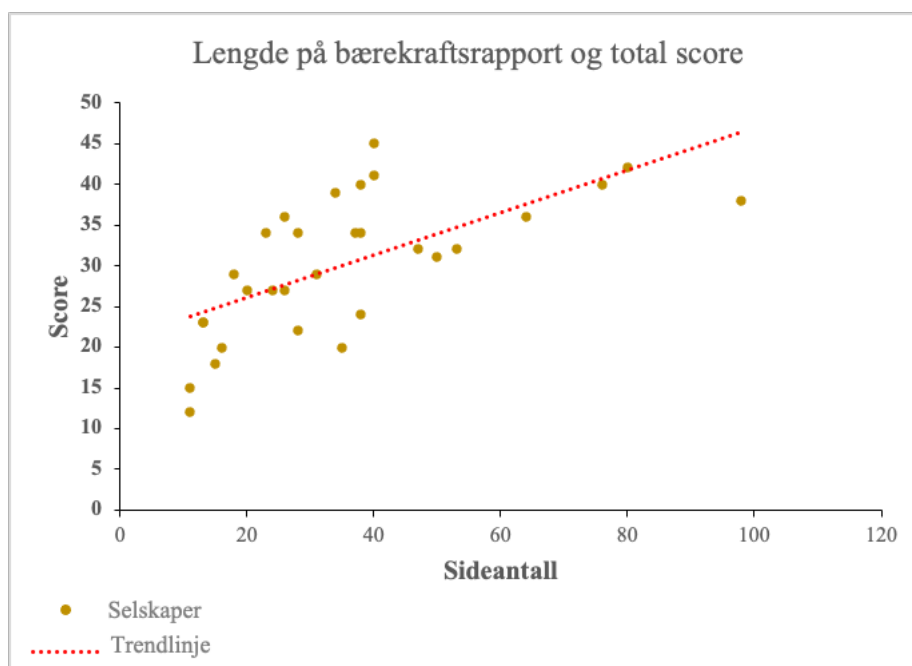
Tabell 38: Gjennomsnittlig score test 4 «Bærekraftskontekst» og test 2 «Vesentlighet» basert på ulike rammeverk for rapportering.

Resultatene fra tabell 38 over viser at selskaper som inkluderer TCFD som en del av sine rammeverk for bærekraftsrapportering i gjennomsnitt oppnår høyere score på tester som omfatter temaet klimarisiko. Dette kan være en indikasjon på at TCFD sine anbefalinger om effektiv rapportering på klimarelatert risiko har en effekt. Videre finner vi at selskaper som ikke følger noen rammeverk for bærekraftsrapportering oppnår i gjennomsnitt nesten 40

prosentpoeng lavere score på begge testene sammenlignet med selskaper som følger TCFD, eller med en kombinasjon av TCFD og andre rammeverk. Selskaper som følger andre rammeverk, henholdsvis kun GRI blant selskapene i dette utvalget, oppnår noe lavere gjennomsnittlig score sammenlignet med selskaper som følger TCFD sine anbefalinger.

4.2.5 Lengde på bærekraftsrapporter

Lengden på bærekraftsrapportene i utvalget varierer i form av sideantall, og det er interessant å studere hvorvidt lengden på bærekraftsrapportene har noen sammenheng med den totale gjennomsnittlige scoren. Enkelte selskaper har bærekraftsrapportene integrert i årsrapporten, og for disse selskapene har vi regnet ut at sideantallet på bærekraftsrapporten omfattes av den delen av den integrerte årsrapporten som omhandler bærekraftsinformasjon.

Figur 20: Total score og lengde i form av sideantall på bærekraftsrapporten.

Av figur 20 over fremkommer det at selskaper som har bærekraftsrapporter på over 40 sider også generelt har relativt høy score. Videre finner vi at det er større variasjon i scoreoppnåelsen blant selskapene som har mellom 20 og 40 sider lange bærekraftsrapporter. Likevel finner vi at de fleste selskapene med bærekraftsrapporter på under 20 sider har en relativt lav score. Vi finner at det er syv selskaper som har under 20 sider lange rapporter, og hvor fem av disse er selskaper som er heleid av staten. De fem selskapene som har lavest sideantall i bærekraftsrapportene er alle heleid av staten, med unntak av ett som er ikke-statlig. Blant de fem selskapene med lengst sideantall i bærekraftsrapportene, er to av disse

delvis statlig eide selskaper, og tre er ikke-statlige selskap. Vi finner at blant den gjennomsnittlige scoren for innholdsprinsippene blant de fem selskapene som har lavest sideantall er 46%, og for kvalitetsprinsippene er den 33%. Blant de fem selskapene som har lengst sideantall på bærekraftsrapportene er gjennomsnittlig score for innholdsprinsippene 89%, og 75% for kvalitetsprinsippene. 100% i score utgjør 22 for innholdsprinsippene og 24 for kvalitetsprinsippene. Disse funnene indikerer at sideantall kan ha en viss sammenheng total oppnådd score, hovedsakelig viser figur 20 at et sideantall på under 20 sider kan ha en sammenheng med en lavere total score for innholdsprinsippene og kvalitetsprinsippene.

4.3 Oppsummering av funn fra analysen

I dette delkapittelet vil vi kort redegjøre for funnene fra analysen i form av to oppsummerende tabeller. Analysen fra kapittel 4.1 trekker frem resultater fra testene i studiens scorekort, og redegjør for forskjeller i hva statlige og ikke-statlige selskaper vektlegger i bærekraftsrapporteringen. Tabellen nedenfor illustrerer en oppsummering av vesentlige funn som ble avdekket i kapittel 4.1. Tabellen er utarbeidet med de tre gruppene av ulik grad av statlig eierskap. Ved å inkludere de tre kategoriene for eierskap i tabellen nedenfor illustreres en mer presis fremstilling av forskjellene i hva statlige og ikke-statlige selskaper vektlegger i sin bærekraftsrapportering.

	Eierskapsstruktur			
	Ikke-statlig	Delvis statlig eid	Heleid av staten	
<i>Innholdsprinsipper</i>	<i>Gjennomsnittlig score i %</i>			<i>Kommentar</i>
Inkludering av interessenter	85 %	100 %	63 %	Ikke-statlige og delvis statlig eide selskaper vektlegger i større grad å identifisere og inkludere interessenter.
Bærekraftskontekst	81 %	98 %	73 %	Variasjoner viser at selskaper som er hel- og deleid av staten i større grad vektlegger FNs bærekraftsmål. Ikke-statlige selskaper vektlegger bærekraftemaer unike for selskapet.
Vesentlighet	70 %	84 %	58 %	Ikke-statlige og delvis statlig eide selskaper rapporterer i større grad på dobbel vesentlighet. Selskaper som er heleid av staten vektlegger vesentlighet i mindre grad.
<i>Kvalitetsprinsipper</i>	<i>Gjennomsnittlig score i %</i>			<i>Kommentar</i>
Nøyaktighet	87 %	100 %	45 %	Ikke-statlige og delvis statlig eide selskaper vektlegger i større grad å vise til data fra målinger og antakelser benyttet i estimeringer.
Balanse	53 %	75 %	46 %	Delvis statlig eide selskaper vektlegger i større grad å vise positive og negative trender, samt inneholder en god balanse i bruk av kvalitativ og kvantitativ informasjon. Her scorer ikke-statlige og selskaper som er heleid av staten relativt lavt.
Klarhet	71 %	87 %	52 %	Bærekraftrapportene til ikke-statlige og delvis statlig eide selskaper er i større grad enkel å navigere seg gjennom, inneholder ordliste, og flere publiserer rapporten på engelsk
Sammenlignbarhet	42 %	60 %	35 %	Alle grupper med ulik grad av statlig eierskap vektlegger sammenlignbarhetsprinsippet i mindre grad, og sammenligner seg lite med tidligere perioder og andre aktører.
Pålitelighet	27 %	80 %	0 %	Fire ikke-statlige og delvis statlig eide selskaper har attesterte bærekraftrapporter. Delvis statlig eide selskaper oppnår høyere score, men viktig å påpeke at denne gruppen kun omfatter 5 selskap. Ingen selskaper som er heleid av staten attesterte bærekraftrapporter.

Tabell 39: Oversikt over vesentlige funn fra kapittel 4.1.

Funnene fra kapittel 4.1 viser altså at subgruppen som er heleid av staten oppnår betydelig lavere gjennomsnittlig scorer sammenlignet med selskaper som er delvis statlig eid og ikke-statlig. Litteraturen peker på at selskaper som er statlig eid i større grad rapporterer bærekraftsinformasjon dersom de ønsker å sette et godt eksempel, eller om de opplever krav

og granskning (Gallo & Christensen, 2011; Hahn & Kühnen, 2013). I tillegg til å ha statlig eierskap, er de delvis statlige selskapene i utvalget også børsnotert, med unntak av ett selskap. Som børsnoterte selskaper må de opptre transparent ovenfor allmennheten. Det kan muligens tenkes at de delvis statlig eide selskapene i utvalget ønsker å sette gode eksempler, og at dette mulig kan forklares med at de har forventninger både fra staten og fra allmennheten. Selskapene som er heleid av staten oppnår i gjennomsnitt laveste score på innhold og kvalitet. Det kan være flere mulige forklaringer på dette, og en kan være at de i mindre grad er under granskning og krav fra staten. Denne gruppen med selskaper er i tillegg forvaltet av Samferdselsdepartementet, mens selskapene som er delvis statlig eid er forvaltet av Nærings- og Fiskeridepartementet, hvor vi finner at selskaper forvaltet av Nærings- og Fiskeridepartementet har høyere gjennomsnittlig score på kvalitet og innhold. Videre belyser litteraturen at selskaper som er avhengig av myndighetene gjennom eksempelvis statseierskap, i større grad rapporterer på bærekraft dersom de mottar politisk oppmerksomhet (Marquis & Qian, 2014). Videre finner Marquis og Qian (2014) at selskaper som er under større overvåking fra myndighetene publiserer bærekraftsrapporter med mer omfangsrikt innhold. Våre funn kan indikere at overvåking fra både allmennheten og staten gir insentiv for selskaper til å publisere omfangsrik bærekraftsinformasjon, slik vi finner hos selskaper som er delvis statlig eid.

Regnskapsloven §3-3c pålegger store foretak å rapportere om samfunnsansvar (Regnskapsloven, 1998, § 3-3c). Alle selskapene som er heleid av staten faller ikke inn i definisjonen av «store foretak» etter norsk lov, og kan derfor ha en betydning for total score. Likevel er det meste av informasjon som rapporteres å anse som frivillig, og testene i denne studien tar ikke for seg tema som må rapporteres i henhold til Regnskapsloven §3-3c (1998). I tillegg til dette er alle statlige selskap, uavhengig av størrelse, påført statens forventninger om rapportering av vesentlige forhold og bidrag til bærekraftig utvikling (Nærings- og Fiskeridepartementet, 2022). Likevel finner vi at disse forventningene ikke innfris for selskaper som er heleid av staten, og vi er enig i utsagnet fra Revisorforeningen (2020) om at statlige selskaper burde få innført krav fra staten, og ikke forventninger, da det kan se ut til at disse i mindre grad har betydning for selskapenes bærekraftsrapportering.

Tabellen nedenfor illustrerer en oppsummering av vesentlige funn som muligens kan bidra til å forklare forskjellene i hva selskapene i utvalget vektlegger i sin bærekraftsrapportering, som er den andre delen av studiens problemstilling.

Analyse av mulige forklaringsfaktorer	
Grad av statlig eierskap	Funn indikerer at selskaper med delvis statlig eierskap scorer høyere på både kvalitetsprinsipper og innholdsprinsipper. Antall enheter i denne gruppen relativt få, og kan være preget av spesielle egenskaper. Likevel finner vi at selskaper som er heleid av staten har den laveste gjennomsnittlige scoren for innholds- og kvalitetsprinsippene, hvor gruppen inneholder 10 selskaper. Dette kan indikere at grad av statlig eierskap har en betydning for hva selskapene vektlegger i bærekraftrapporteringen.
Børsnoterte og unoterte selskaper	Funn indikerer at børsnoterte selskaper scorer høyere på innholdsprinsipper og kvalitetsprinsipper sammenlignet med selskaper som ikke er børsnotert.
Størrelse på virksomhetene	Analysen indikerer at det er en positiv sammenheng mellom større selskaper og høyere gjennomsnittlig total score. Likevel finner vi at selskaper som er heleid av staten ikke er minst i størrelse ved måling av gjennomsnitt og median. Dette kan være en indikasjon på at selskapsstørrelse ikke kan bidra til å forklare forskjeller i hva selskapene i utvalget vektlegger i sin bærekraftrapportering.
Departementenes rolle	Resultatene fra analysen viser at selskaper som er statlig eid, og hvor Nærings- og Fiskeridepartementet forvalter eierskapet, generelt har en høyere gjennomsnittlig total score. For selskaper hvor Samferdselsdepartementet forvalter eierskapet, finner vi at disse selskapene har en lavere gjennomsnittlig total score.
Rammeverk for bærekraftsrapportering	Funn fra studien indikerer at selskaper som rapporterer i henhold til to eller flere rammeverk for bærekraftsrapportering, har høyere gjennomsnittlig total score sammenlignet med selskaper som rapporterer i henhold til ett eller ingen rammeverk for bærekraftsrapportering.
Lengde på bærekraftsrapporter	Resultater fra analysen viser at selskaper som har over 40 sider lange bærekraftsrapporter, også har høyere gjennomsnittlig total score. Videre finner vi at selskaper som har mellom 20 og 40 sider lange bærekraftsrapporter oppnår både lavere og høyere gjennomsnittlige scorere. Selskaper med bærekraftsrapporter på under 20 sider har en tendens til å oppnå lavest gjennomsnittlig score sammenlignet med selskaper som har mellom 20 og 40 sider, eller over 40 sider lange bærekraftsrapporter.

Tabell 40: Oppsummering av funn fra analyse av mulige forklaringsfaktorer.

5. Konklusjon

I kapittel 5 redegjøres det for en oppsummering av studiens hovedfunn som skal forsøke å besvare studiens problemstilling. Kapitlet tar også for seg implikasjoner fra studien, refleksjoner, og forslag til videre forskning.

5.1 Besvarelse av problemstilling

Denne studien bygger på å vurdere innhold og kvalitet i bærekraftsrapporteringen hos norske statlige selskaper og selskaper uten betydelig statlig eierskap. I studien benyttes dokumentanalyse av selskapenes rapportering på bærekraft fra året 2021, for å forsøke å avdekke forskjeller i hva statlige selskaper og ikke-statlige selskaper vektlegger i bærekraftsrapporteringen. I studien benyttes 23 tester som er hentet fra offentlig tilgjengelige rapporteringsprinsipper i rammeverkene GRI og TCFD. Testene benyttes for å vurdere innhold og kvalitet i bærekraftsrapportene til selskapene i utvalget. Det er foretatt ytterligere analyser for å identifisere faktorer som kan indikere mulige forklaringer på eventuelle forskjeller på hva som vektlegges i bærekraftsrapporteringen til de statlige og ikke-statlige selskapene. Vår studie forsøker å besvare følgende problemstilling:

Hva vektlegger selskaper med statlig eierskap og selskaper uten betydelig statlig eierskap i Norge i bærekraftsrapporteringen, og hva kan være mulige forklaringer på eventuelle forskjeller?

Da mesteparten av bærekraftsrapporteringen i Norge kan anses som frivillig for rapporteringsåret 2021, er det en forutsetning at selskapenes relative score på testene reflekterer grad av vektlegging i bærekraftsrapporten. Det vil altså si at en lav score på en test indikerer at selskapet ikke vektlegger, eller vektlegger det aktuelle temaet i liten grad. På samme måte vil en høy score indikere at selskapet vektlegger det aktuelle temaet i høy eller større grad. De innledende funnene fra analysen indikerer at statlige selskaper og ikke-statlige selskaper vektlegger kvalitet og innhold i omtrent like stor grad. Funnene tyder likevel på at det er forskjeller i hvilke prinsipper for innhold og kvalitet som de to gruppene med selskaper vektlegger. Vi finner store variasjoner i vektleggingen blant gruppen med statlige selskaper, og valgte derfor å dele statlige selskaper inn i to subgrupper, nemlig delvis statlig eide selskaper og selskaper som er heleid av staten. Videre finner vi at selskaper som

er heleid av staten vektlegger både prinsipper for innhold og kvalitet i betydelig mindre grad, sammenlignet med selskaper som er delvis statlig eid og ikke-statlige selskap. I tillegg finner vi at selskaper som er delvis statlig eid vektlegger kvalitet og innhold i større grad sammenlignet med både ikke-statlige selskaper og selskaper som er heleid av staten.

Funn viser at ikke-statlige og delvis statlig eide selskaper i større grad vektlegger inkludering av interessenter og vesentlighet i sine bærekraftsrapporter når det gjelder innholdsprinsipper. Spesifikt finner vi at ikke-statlige selskaper og delvis statlig eide selskaper i større grad vektlegger å rapportere etter dobbel vesentlighet. Videre finner vi indikasjoner på at selskaper som er både delvis statlig eid og heleid av staten i større grad vektlegger å inkludere globale mål for bærekraft, henholdsvis FNs bærekraftsmål. Funn fra analysene som er gjort i forbindelse med kvalitetsprinsippene, indikerer at nøyaktighet og klarhet er prinsipper som i større grad vektlegges av ikke-statlige selskaper og delvis statlig eide selskaper. Videre finner vi at selskaper som er delvis statlig eid i større grad vektlegger pålitelighet i form av at bærekraftsrapportene attesteres av en uavhengig ekstern tredjepart.

Analysen avdekker også en rekke mønster og fellestrekk i hva selskapene vektlegger i sin bærekraftsrapportering. Et generelt fellestrekk blant alle selskapene er at prinsippene for innhold vektlegges i større grad sammenlignet med prinsippene for kvalitet. Generelt finner vi at selskapene vektlegger balanseprinsippet i noe mindre grad. Det kan blant annet skyldes manglende rapportering av ufordelaktige temaer. En mulig implikasjon av funnet kan være at kvaliteten på bærekraftsrapporteringen blir svekket, for eksempel ved grønnvasking, som kan redusere troverdigheten til rapporteringen. En mulig forklaring kan være at selskapene ønsker å fremstå på en bestemt måte, og unnlater å rapportere negative aspekter ved sine aktiviteter. Funn indikerer også at alle selskapene i mindre grad vektlegger prinsippet om sammenlignbarhet i bærekraftsrapporteringen. En plausibel forklaring på dette kan være at selskaper har hatt varierende grad av erfaring over tid med å praktisere bærekraftsrapportering. Sammenligninger av prestasjoner fra tidligere år kan derfor være vanskelig å rapportere. I tillegg kan mangel på reguleringer og felles rapporteringspraksis føre til at det er vanskelig å sammenligne prestasjoner med andre aktører. Innføring av et felles rammeverk for bærekraftsrapportering kan bidra til at det blir enklere for selskaper å sammenligne seg med andre aktører som må forholde seg til samme rapporteringsprinsipper.

Vi gjennomførte detaljerte analyser for å finne mulige forklaringer på observerte forskjeller mellom hva selskapene i utvalget vektlegger i sin bærekraftsrapportering. Vi finner en

positiv sammenheng mellom økt vektlegging av prinsippene for kvalitet og innhold, og følgende faktorer er felles for alle selskapene; om selskapet er børsnotert og om selskapet følger to eller flere rammeverk for bærekraftsrapportering. Analyser viser også at selskaper som har bærekraftsrapporter med et lavt sideantall, i mindre grad vektlegger kvalitet og innhold. Videre finner vi at grad av statlig eierskap har betydning. Selskaper som er heleid av staten vektlegger både kvalitet og innhold i betydelig mindre grad, og selskaper som er delvis statlig eid vektlegger både innhold og kvalitet i større grad. Blant de statlige selskapene finner vi en positiv sammenheng dersom eierskapet er forvaltet av Nærings- og Fiskeridepartementet.

Oppsummert finner vi altså at selskaper som er heleid av staten i gjennomsnitt vektlegger både innhold og kvalitet i mindre grad enn de ikke-statlige og delvis statlig eide selskapene i utvalget vårt. Mulige forklaringer på dette kan være at ingen av selskapene som er heleid av staten er børsnotert, og i større grad følger ett eller ingen rammeverk for bærekraftsrapportering. I tillegg finner vi at de fleste av selskapene som har under 20 sider lange bærekraftsrapporter er heleid av staten. Videre finner vi at samferdselsdepartementet kun forvalter eierskapet hos selskaper som er heleid av staten, mens nærings- og fiskeridepartementet forvalter eierskapet til alle selskapene som er delvis statlig eid. Selskaper som er ikke-statlig og delvis statlig eid i utvalget er stort sett børsnotert, og benytter i større grad to eller flere rammeverk for bærekraftsrapportering. Delvis statlig eide og ikke-statlige selskaper har også generelt bærekraftsrapporter på over 20 sider. Disse faktorene kan derfor være mulige forklaringer på forskjellene vi observerer i vektlegging av kvalitet og innhold hos selskapene i utvalget.

Funnene fra analysen indikerer at vi kan konkludere med at statlige selskaper og selskaper uten betydelig statlig eierskap vektlegger kvalitet og innhold i omtrent like stor grad. Likevel finner vi forskjeller i hvilke prinsipper for innhold og kvalitet de to gruppene med selskaper vektlegger. Selskaper uten betydelig statlig eierskap vektlegger i større grad interessenter, vesentlighet, nøyaktighet og klarhet i sin bærekraftsrapportering. Statlige selskaper har ulike tendenser som avhenger av graden av statlig eierskap. Felles for statlige selskaper er at de i større grad vektlegger FNs globale mål for bærekraft, noe som kan være et resultat av forventningene staten har som eier. Mulige forklaringer på observerte forskjeller på hva som vektlegges i bærekraftsrapporteringen kan være noteringsstatus, antall rammeverk for bærekraftsrapportering, og sideantall i bærekraftsrapporten. En mulig forklaring på forskjeller som er unikt for statlige selskaper i hva som vektlegges i

bærekraftsrapporteringen, kan være grad av statlig eierskap og hvilket departement som forvalter eierskapet.

Vektleggingen av innholdsprinsipper og kvalitetsprinsipper i bærekraftsrapporteringen hos ikke-statlige selskaper og delvis statlig eide selskaper, reflekterer at interessenteori kan være en mulig driver for frivillig bærekraftsrapportering. Disse gruppene av selskaper vektlegger i større grad både innhold og god kvalitet i bærekraftsrapporteringen. Det kan indikere at de møter et behov fra investorer og kommersielle interessenter. Selskaper som er heleid av staten kan tolkes som at i større grad søker å oppfylle deler av det som gis i føringer fra eierne gjennom eierskapsmeldingen, som ikke nødvendigvis gir utslag på kvalitet på bærekraftsrapporteringen. Funnene kan indikere at høykvalitets bærekraftsrapportering er etterspurt fra staten, men det observeres en manglende innfrielse fra selskaper heleid av staten.

5.2 Refleksjoner

I dagens samfunn er det et stort fokus på bærekraft og konsekvenser som selskapenes aktiviteter har på samfunn og miljø. Mange norske selskaper velger å rapportere frivillig på bærekraftstemaer. Den norske stat har forventninger innen bærekraft til selskaper som er direkte eid av staten. Ikke-statlige selskaper er underlagt reguleringer som krever at de opptrer transparent ovenfor allmennheten som børsnoterte selskaper. Flere andre faktorer, som blant annet kan diskuteres gjennom interessenteori, signalteori, legitimitetsteori, og institusjonell teori kan være av betydning for hva et selskap velger å vektlegge i sin bærekraftsrapportering.

I denne studien har vi foretatt en manuell gjennomgang av alle bærekraftsrapportene hos selskapene i utvalget for å kunne hente ut relevant data for analyse. Det er en tidkrevende prosess å gjennomgå bærekraftsrapporter manuelt, hvor vi i etterkant har reflektert rundt det faktum at denne type studie bør gjennomføres med et lengre tidsperspektiv. Dette ville tillate forskeren å gjennomgå hver enkelt bærekraftsrapport mer helhetlig, og kanskje hente ut ytterligere informasjon som kan bidra til å besvare en slik type problemstilling som denne studien søker å besvare.

Videre kunne studien vært supplert med flere datainnhentingsmetoder, for eksempel intervjuer av aktuelle personer som på en eller annen måte er involvert i, eller påvirkes av

bærekraftsrapporteringen. Det kunne tilført ytterligere informasjon i besvarelse av studiens problemstilling. Perspektiver fra aktuelle roller som er involvert i bærekraftsrapporteringen i Norge kunne ha bidratt med meninger, innspill, og andre synspunkter på studiens problemstilling. Riktignok har vi hentet ut mye verdifull informasjon fra de analysene som er foretatt, og gjennom den tilgjengelige litteraturen på området har vi supplert analysens funn med teoretiske bidrag som underbygger resultatene.

En refleksjon vi har gjort oss i forbindelse med gjennomgangen av bærekraftsrapportene er at noen selskaper rapporterer mye informasjon om bærekraftstemaer, mens andre selskaper rapporterer betydelig mindre informasjon. En implikasjon av dette kan være at selskaper med statlig eierskap ikke er ledende på bærekraftsrapportering ut fra kriteriene vi har benyttet i denne studien. Et mulig forbedringstiltak kan være at staten som eier innfører krav, og ikke bare forventninger til selskapene med statlig eierskap.

For myndighetene kan et virkemiddel for å forbedre rapporteringen på bærekraft hos selskaper være å innføre reguleringer. Reguleringene kan mulig redusere omfanget av strategisk rapportering, og dermed redusere risikoen for grønnvasking. Selv om innføring av reguleringer kan gi selskaper ekstra kostnader kan reguleringer forbedre innhold og kvalitet på rapporteringen, som igjen kan være nødvendig for å sikre en bærekraftig utvikling. Selskapenes kunnskap og erfaring fra bærekraftsrapportering kan bidra til å gjøre tilpasningen til nye reguleringer enklere.

Funnene våre kan indikere at statens fokus på FNs bærekraftsmål og bærekraftig utvikling har hatt effekt, da de statlige selskapene i stor grad inkluderer informasjon om bærekraftig utvikling. Dette kan indikere at selskapene med statlig eierskap tar hensyn til statens forventninger. Analysen viste at statlige selskaper vektlegger informasjon om interessenter i mindre grad enn de ikke-statlige. En konsekvens av funnet kan være at interessentene til de statlige selskapene ikke i like stor grad som hos de ikke-statlige kan lokalisere relevant informasjon.

Resultatet vårt kan indikere at mange norske selskaper må tilpasse seg en ny rapporteringshverdag dersom CSRD blir implementert i norsk lov. For eksempel finner vi at ikke alle selskapene rapporterer etter dobbel vesentlighet, eller attesterer rapporteringen på bærekraft. En konsekvens av de nevnte funnene er at mange selskaper i utvalget vårt som sannsynligvis blir pålagt rapportering etter CSRD, må forbedre rapporteringen sin. Fra

resultatet av analysen ser vi at det å følge to eller flere rammeverk kan forbedre innhold og kvalitet på bærekraftsrapporteringen. Vi har også sett at det er mange måter å benytte seg av et rammeverk på. Det kan indikere at et felles standardisert påkrevd rammeverk, som ESRS, kan bidra til å forbedre innhold og kvalitet i bærekraftsrapporteringen ytterligere.

I tilknytning til teorigjennomgangen i kapittel 2.4 skal vi i de neste avsnittene diskutere hvordan de ulike teoriene kan benyttes til å forklare rapporteringspraksis på bærekraft. Staten forventer at selskapene de har eierskap i er ledende i sitt arbeid som ansvarlig selskaper. I henhold til institusjonell teori vil selskapene ved å rapportere på bærekraft kunne synliggjøre hvordan de jobber for å innfri forventningene som er satt av staten. I analysen fant vi at selskaper som er heleid av staten fikk laveste gjennomsnittsscore sammenlignet med delvis statlig eide selskaper og ikke-statlige selskaper. Signalteorien kan brukes til å forklare hvorfor enkelte selskaper i utvalget rapporterer på bærekraft i større grad enn andre, ved at de ønsker å formidle gode prestasjoner. Selv om et av utvalgskriteriene var å plassere selskapene inn i relativt like bransjer har selskapene som er heleid av staten likevel aktiviteter i mer særegne bransjer, som kan gjøre at virksomhetsspesifikke karakteristikk påvirker rapporteringen.

Selskapenes aksjonærer og finansmarkedet er av interessentgruppene selskapene må forholde seg til. Da aksjonærene er særlig betydningsfulle, er selskapene avhengig av å innfri krav og forventninger fra disse. Andre interessentgrupper kan også ifølge interessentteorien påvirke bærekraftsrapporteringen. For eksempel kan selskaper med svake bærekraftsprestasjoner ha insentiver til å rapportere positive aspekter for å fremstå på en bedre måte ovenfor interessentene. I henhold til legitimitetsteorien kan selskapene rapportere mer på visse temaer ut ifra et strategisk perspektiv, og dermed unnlate å rapportere negative aspekter som er en del av balanseprinsippet.

5.3 Forslag til videre forskning

Denne studien karakteriseres som en utforskende hypotesegenererende studie, og de funnene vi kommer frem til kan bidra til å generere informasjon som danner grunnlag for videre forskning. Funnene fra denne studien gir en indikasjon på at norske selskaper som er heleid av staten i mindre grad vektlegger innhold og kvalitet i bærekraftsrapporteringen, sammenlignet med ikke-statlige selskaper og selskaper som er delvis statlig eid. På grunn av at utvalget av selskaper i studien vår er av et relativt begrenset omfang, kan ikke funnene

generaliseres. Et forslag til videre forskning å gjennomføre en lignende studie, med en større utvalgsstørrelse, for deretter å gjennomføre statistiske tester for å teste sammenhenger. En slik studie kan i tillegg suppleres med intervjuer for å eksempelvis fange opp hvordan selskaper som er heleid og deleid av staten responderer til statens forventninger.

Et annet forslag til videre forskning er å gjennomføre en sammenligningsstudie mellom børsnoterte og unoterte private selskaper. I denne studien ble det avdekket at børsnoterte selskaper i gjennomsnitt scorer høyere for både innholdsprinsipper og kvalitetsprinsipper. En slik studie kunne forsøkt å avdekke forskjeller i hva børsnoterte og unoterte private norske selskaper vektlegger i sin bærekraftsrapportering, og mulige forklaringer på eventuelle forskjeller. En slik studie kunne videre ha undersøkt i hvilken grad reguleringene som børsnoterte selskaper er underlagt, påvirker kvalitet og innhold i bærekraftsrapporteringen.

Funnene fra denne studien indikerer at hvilket departement som forvalter eierskapet kan ha en betydning for hva selskapene vektlegger i bærekraftsrapporteringen. Et forslag til videre forskning er å undersøke i hvilken grad bærekraftsrapporteringen påvirkes av hvilket departement som forvalter eierskapet. En slik studie kan benytte intervjuer av aktuelle roller i de respektive selskapene og tilhørende departement. Studien kunne tatt sikte på å undersøke departementets betydning i formidling og involvering av statens forventninger om bærekraftsrapportering.

CSRD er et nytt direktiv fra EU, som krever at bestemte selskaper underlegges reguleringer som krever at bærekraftsinformasjon rapporteres og attesteres. Disse reguleringene kan også i fremtiden omfatte norske selskaper. Det hadde vært interessant å gjennomføre en lignende type studie i fremtiden, som sammenligner funn før og etter innføring av reguleringene. Det hadde også vært interessant å studere kvalitet på bærekraftsrapporteringen i et historisk perspektiv. For eksempel kunne man undersøkt om bærekraftsrapporter med høyere kvalitet tilhører selskaper som har rapportert over en lengre periode, og om rapportering over tid kan ha en sammenheng med økt kvalitet i bærekraftsrapporten.

Utvalget som er plukket for denne studien er en gruppe selskaper som opererer innenfor utslippstunge sektorer. Disse selskapene rapporterer bærekraftsinformasjon som blant annet inkluderer klimagassutslippene til selskapene. Funn fra vår studie viser en tendens blant selskapene hvor de i mindre grad vektlegger å rapportere balansert informasjon. Vi fant at selskapene i større grad rapporterer om positive prestasjoner. Det er vanskelig å bevise

hvorvidt grønnvasking eksisterer blant vårt utvalg, da studien er kvalitativ og ikke behandler numerisk data fra bærekraftsrapportene. Et forslag til videre forskning er å belyse grad av åpenhet ved å i tillegg behandle kvantitativ informasjon. En slik studie kunne forsøkt å avdekke hvorvidt grønnvasking eksisterer, og i hvilken grad.

6. Litteraturliste

- Adams, C. A. (2002). Internal organisational factors influencing corporate social and ethical reporting: Beyond current theorising. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(2), 223-250. <https://doi.org/10.1108/09513570210418905>
- Aker BP ASA. (u.å.). Sustainability report 2021. <https://akerbp.com/wp-content/uploads/2022/03/aker-bp-sustainability-report-2021.pdf>
- Aksjeloven. (1997). Lov om aksjeselskaper (LOV-1997-06-13-44). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1997-06-13-44?q=aksjeloven>
- Altinn. (2021a, 15. November). Drift av aksjeselskap. <https://www.altinn.no/starte-og-drive/drive-bedrift/drift-av-aksjeselskap/>
- Altinn. (2021b, 25. november). Aksjeeier. <https://www.altinn.no/starte-og-drive/drive-bedrift/drift-av-aksjeselskap/aksjeeier/>
- Amel-Zadeh, A. & Serafeim, G. (2018). Why and How Investors Use ESG Information: Evidence from a Global Survey. *Financial analysts Journal* 74(3), 87-103. <https://doi.org/10.2469/faj.v74.n3.2>
- Ballou, B., Chen, P., Grenier, J. & Heitger, D. L. (2018). Corporate social responsibility assurance and reporting quality: Evidence from restatements. *Journal of Accounting and Public Policy* 37(2), 167-188. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2018.02.001>
- Barne- og familiedepartementet (2022, 21. november). Åpenhetsloven. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/tema/forbruker/apenhetsloven/id2947848/>
- Bellucci, M., Simoni, L., Acuti, D. & Manetti, G. (2019). Stakeholder engagement and dialogic accounting: Empirical evidence in sustainability reporting. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 32(5), 1467-1499. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-09-2017-3158>
- Bini, L. & Bellucci, M. (2019). *Integrated Sustainability Reporting: Linking Environment and Social Information to Value Creation Processes*. Springer International Publishing.

- Boiral, O., Heras-Saizarbitoria, I. & Brotherton, MC. (2019). Assessing and Improving the Quality of Sustainability Reports: The Auditors' Perspective. *Journal of Business Ethics*, 155, 703-721. <https://doi.org/10.1007/s10551-017-3516-4>
- Brundtland, G. H. (1987). Report of the World Commission on Environment and Development: Our common future. FN. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
- Brønnøysundregistrene. (u.å). Brreg. <https://www.brreg.no>
- Chen, L., Feldmann, A. & Tang, O. (2015). The relationship between disclosures of corporate social performance and financial performance: Evidences from GRI reports in manufacturing industry. *International Journal of Production Economics*, 170(B), 445-456. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2015.04.004>
- Christensen, H. B., Hail, L. & Leuz, C. (2021). Mandatory CSR and sustainability reporting: economic analysis and literature review. *Review of Accounting Studies*, 26(3): 1176-1248. <https://doi.org/10.1007/s11142-021-09609-5>
- Clarkson, P. M., Overell, M. B. & Chapple, L. (2011). Environmental Reporting and its Relation to Corporate Environmental Performance. *Abacus*, 47(1), 27-60. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6281.2011.00330.x>
- Cohen, J. R. & Simnett, R. (2015). CSR and Assurance Services: A research Agenda. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 34(1), 59-74. <https://doi.org/10.2308/ajpt-50876>
- Connelly, B. L., Certo, S. T., Ireland, R. D. & Reutzel, C. R. (2011). Signaling Theory: A Review and Assessment. *Journal of Management*, 37(1), 39-67. <https://doi.org/10.1177/0149206310388419>
- Deloitte. (2020a). Bærekraftsrapportering i børsnoterte selskaper. <https://www2.deloitte.com/no/no/pages/klima-og-barekraft/articles/esg-retningslinjer-for-barekraftig-rapportering.html>

-
- Deloitte. (2020b). Sustainability Reporting Strategy: Creating impact through transparency. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/my/Documents/risk/my-risk-sustainability-reporting-strategy.pdf>
- Diouf, D. & Boiral, O. (2017). The quality of sustainability reports and impression management: A stakeholder perspective. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 30(3), 643-667. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-04-2015-2044>
- Dye, R. A. (1985). Disclosure of nonproprietary information. *Journal of Accounting Research*, 23(1), 123–145. <https://doi.org/10.2307/2490910>
- Elkem ASA. (u.å). Annual Report 2021. <https://www.elkem.com/contentassets/d0e1e4bddc0148bd8238b7ecf9b23332/annual-report-2021.pdf>
- Equinor ASA. (u.å.). 2021 Sustainability report. <https://cdn.equinor.com/files/h61q9gi9/global/d44ff2e9498e7d9cee9e88c4f01e6c4135c7a2f8.pdf?sustainaiblity-report-2021-equinor.pdf>
- Euronext. (u.å). Stocks all markets. <https://live.euronext.com/nb/products/equities/list>
- FN. (2015). Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. <https://sdgs.un.org/sites/default/files/publications/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>
- FN-Sambandet. (2021). Bærekraftig utvikling. Hentet 5. mai 2023 fra <https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>
- Fonseca, A., McAllister, M. L. & Fitzpatrick, P. (2014). Sustainability reporting among mining corporations: a constructive critique of the GRI approach. *Journal of Cleaner Production*. 84: 70-83. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2012.11.050>
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Pitman.
- Friedman, M. (1970, 13. september). The social responsibility of business is to increase its profits. *New York Times Magazine*. <https://www.nytimes.com/1970/09/13/archives/a-friedman-doctrine-the-social-responsibility-of-business-is-to.html>

- Gallo, P. J. & Christensen, L. J. (2011). Firm Size Matters: An Empirical Investigation of Organizational Size and Ownership on Sustainability-Related Behaviors. *Business & Society*, 50(2), 315–349. <https://doi.org/10.1177/0007650311398784>
- Gamerschlag, R., Möller, K. & Verbeeten, F. (2011). Determinants of voluntary CSR disclosure: Empirical evidence from Germany. *Review of Managerial Science*, 5, 233–262. <https://doi.org/10.1007/s11846-010-0052-3>
- GRI 101. (2016). GRI 101: Foundation 2016. <https://www.globalreporting.org/standards/media/1036/gri-101-foundation-2016.pdf>
- GRI. (u.å.-a). About GRI. Hentet 7. mai 2023 fra <https://www.globalreporting.org/about-gri/>
- GRI. (u.å.-b). The global leader for impact reporting. Hentet 7. mai 2023 fra <https://www.globalreporting.org/>
- Hahn, R. & Kühnen, M. (2013). Determinants of Sustainability Reporting: A Review of Results, Trends, Theory and opportunities in an Expanding Field of Research. *Journal of Cleaner Production*, 59, 5-21. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.07.005>
- Hahn, R. & Lülfs, R. (2014). Legitimizing Negative Aspects in GRI-Oriented Sustainability Reporting: A Qualitative Analysis of Corporate Disclosure Strategies. *Journal of Business Ethics*, 123, 401-420. <https://doi.org/10.1007/s10551-013-1801-4>
- Herremans, I. M., Nazari, J. A. & Mahmoudian, F. (2016). Stakeholder Relationships, Engagement, and Sustainability Reporting. *Journal of Business Ethics*, 138(3), 417-435. <https://doi.org/10.1007/s10551-015-2634-0>
- Integrated Reporting. (2021, januar). International <IR> Framework. <https://www.integratedreporting.org/wp-content/uploads/2021/01/InternationalIntegratedReportingFramework.pdf>
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2021). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode (6. utg.). Abstrakt forlag.
- Junior, R. M., Best, P. J. & Cotter, J. (2014). Sustainability Reporting and Assurance: A Historical Analysis on a World-Wide Phenomenon. *Journal of Business Ethics*, 120, 1–11. <https://doi.org/10.1007/s10551-013-1637-y>

-
- Jørgensen, S., Mjøs, A. & Pedersen, L. J. T. (2022). Sustainability reporting and approaches to materiality: tensions and potential resolutions. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 13(2), 341-361. <https://doi.org/10.1108/SAMPJ-01-2021-0009>
- Keller, G. (2017). *Statistics for Management and Economics* (11. utg.). Cengage Learning.
- Kitron ASA. (u.å.). Sustainability report 2021.
<https://kitron.com/storage/files/Annual%20reports/Kitron-Annual-Report-2021.pdf>
- Kolk, A. (2008). Sustainability, accountability and corporate governance: Exploring multinationals' reporting practices. *Business Strategy and the Environment*, 17(1), 1–15. <https://doi.org/10.1002/bse.511>
- Kolk, A. (2010). Trajectories of sustainability reporting by MNCs. *Journal of World Business*, 45(4), 367–374. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2009.08.001>
- Kongsberg Gruppen ASA (u.å.). Årsrapport og bærekraftsrapport 2021. <https://www.annual-report.kongsberg.com/globalassets/pdfs/2021/arsrapport-og-barekraftsrapport-2021.pdf>
- KPMG. (2022, oktober). Big shifts, small steps: Survey of Sustainability Reporting 2022. https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/no/pdf/2022/10/SSR-Report_FINAL_High.pdf
- Krasodomska, J., Simnett, R. & Street, D. L. (2021). Extended external reporting assurance: Current practices and challenges. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 32(1), 104-142. <https://doi.org/10.1111/jifm.12127>
- Lang, M. & Lundholm, R. (1993). Cross-sectional determinants of analyst ratings of corporate disclosures. *Journal of Accounting Research*, 31(2), 246–271. <https://doi.org/10.2307/2491273>
- Marquis, C. & Qian, C. (2014). Corporate Social Responsibility Reporting in China: Symbol or Substance? *Organization Science*, 25(1): 127-148. <https://doi.org/10.1287/orsc.2013.0837>

- Meld. St. 8 (2019-2020). Statens direkte eierskap i selskaper: Bærekraftig verdiskaping. Nærings og fiskeridepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-8-20192020/id2678758/>
- Meld. St. 6 (2022-2023). Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap: Statens direkte eierskap i selskaper. Nærings og fiskeridepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20222023/id2937164/>
- Norges Bank. (2020). Corporate Sustainability Reporting: Asset Manager Perspective. (2020). https://www.nbim.no/contentassets/f49fab899158490ab3fd095e5d859ad8/assetmanagerperspective_1-20_corporatesustainabilityreporting.pdf
- Norges Bank. (u.å.). Valutakurser. Norges Bank. <https://www.norges-bank.no/tema/Statistikk/valutakurser/?tab=currency&id=USD>
- NOU 2004: 7. (2004). Statens forretningsmessige eierskap- organisering og forvaltning av eierskapet. Nærings- og fiskeridepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2004-07/id385680/?ch=4>
- Nærings- og fiskeridepartementet. (14.06.2022). Statens eierrapport: Statens direkte eierskap i selskaper 2021. Nærings- og fiskeridepartementet. https://www.regjeringen.no/contentassets/aa36c4cd3bc04d9e8a84c75551123acd/statenseierrapport_2021_web_v5.pdf
- Patten, D. M. (1992). Intra-industry environmental disclosures in response to the Alaskan oil spill: A note on legitimacy theory. *Accounting, organizations and society*, 17(5), 471-475. [https://doi.org/10.1016/0361-3682\(92\)90042-Q](https://doi.org/10.1016/0361-3682(92)90042-Q)
- Perego, P. & Kolk, A. (2012). Multinationals' Accountability on Sustainability: The Evolution of Third-party Assurance of Sustainability Reports. *Journal of Business Ethics*. 110: 173-190. <https://doi.org/10.1007/s10551-012-1420-5>
- Position Green. (2022). ESG100 Data for decision makers. <https://www.positiongreen.com/esg100/>
- Proff. (u.å.). <https://www.proff.no>

-
- PwC. (2021, 23. september). Skjerpet likestillingslov for arbeidsgivere: Oppfyller du aktivitets- og redegjørelsesplikten? <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/aktivitets--og-redegjorelsesplikten/jcr:content.html>
- PwC. (2022, 20. desember). Bærekraftsdirektivet (CSRD) vedtatt i EU – Hva betyr det for din virksomhet? <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/enighet-om-baerekraftsdirektivet-csrd.html>
- PwC. (u.å.-a). ESG investorundersøkelse: syv av ti etterlyser bedre bærekraftsrapportering. <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/esg-investorundersokelse.html>
- PwC. (u.å.-b). EUs bærekraftsdirektiv - CSRD. <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/baerekraftsrapportering/eus-baerekraftsdirektiv-csrd.html>
- PwC. (u.å.-c). Hva er ESG? Hentet 7. mai 2023 fra <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/hva-er-esg.html>
- PwC. (u.å.-d). Taksonomien. <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/baerekraftsrapportering/taksonomien.html>
- Regnskapsloven. (1998). Lov om årsregnskap (LOV-1998-07-17-56). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1998-07-17-56>
- Revisorforeningen. (2020, 22. januar). Bærekraftig verdiskaping krever offensiv statlig eierskapsutøvelse. <https://www.revisorforeningen.no/om-oss/dnr-mener1/barekraftig-verdiskaping-krever-offensiv-statlig-eierskapsutovelse/>
- Revisorforeningen. (u.å.-a). Bærekraftsrapportering. Hentet 21. april 2023 fra <https://www.revisorforeningen.no/fag/barekraft/barekraft-for-revisor---kunnskapsportalen/barekraftsrapportering/>
- Revisorforeningen. (u.å.-b). Klimarisiko. Hentet 28. april 2023 fra <https://www.revisorforeningen.no/fag/barekraft/barekraft-for-revisor---kunnskapsportalen/klimarisiko/>
- Rogmans, T. & El-Jisr, K. (2022). Designing Your Company's Sustainability Report, Harvard Business Review. <https://hbr.org/2022/01/designing-your-companys-sustainability-report>

Sandbu, M. E. (2011). *Just Business - Arguments in Business Ethics* (1. utg.). Prentice Hall.

SASB. (u.å.). About us. Hentet 8. mai 2023 fra <https://www.sasb.org/about/>

Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2016). *Research Methods For Business Students* (7. utg.). Pearson Education Limited.

Schreck, P. & Raithel, S. (2018). Corporate Social Performance, Firm Size, and Organizational Visibility: Distinct and Joint Effects on Voluntary Sustainability Reporting. *Business & Society*, 57(4), 742-778.
<https://doi.org/10.1177/0007650315613120>

Statistisk Sentralbyrå. (2009, januar). Standard for næringsgruppering (SN).
<https://www.ssb.no/klasse/klassifikasjoner/6/koder>

TCFD. (2017, juni). Final Report: Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures. <https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2021/10/FINAL-2017-TCFD-Report.pdf>

TCFD. (u.å.-a). About. Hentet 8. mai 2023 fra <https://www.fsb-tcf.org/about/>

TCFD. (u.å.-b). Task Force on Climate-related Financial Disclosures. Hentet 7. mai 2023 fra <https://www.fsb-tcf.org/>

Thorne, L., Mahoney, L. S. & Manetti, G. (2014). Motivations for issuing standalone CSR reports: a survey of Canadian firms. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 27(4), 686-714. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-07-2013-1393>

Veidekke ASA. (u.å.). 2021 Års- og bærekraftrapport.
<https://mb.cision.com/Main/17348/3533337/1554568.pdf>

Verdipapirhandelloven. (2007). Lov om verdipapirhandel (LOV-2007-06-29-75). Lovdata.
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-29-75/KAPITTEL_2

Vormedal, I. & Ruud, A. (2006). Sustainability Reporting in Norway – an Assessment of Performance in the Context of Legal Demands and Socio-Political Drivers. *Business Strategy and the Environment*, 18(4): 207-222. <https://doi.org/10.1002/bse.560>

Wickert, C., Scherer, A. G. Spence, L. J. (2016). Walking and Talking Corporate Social Responsibility: Implications of Firm Size and Organizational Cost. *Journal of management studies*. 53(7), 1169-1196. <https://doi.org/10.1111/joms.12209>

Yadava, R. N. & Sinha, B. (2015). Scoring Sustainability Reports Using GRI 2011 Guidelines for Assessing Environmental, Economic, and Social Dimensions of Leading Public and Private Indian Companies. *Journal of Business Ethics*, 138, 549-558. <https://doi.org/10.1007/s10551-015-2597-1>

Vedlegg 2 – Scorekort for kvalitet

Vedlegg 2 viser kvalitetsprinsippene i scorekortet med tilhørende tester. Vedlegget viser de 30 selskaperens oppnådde score basert på 12 tester fra fem innholdsprinsipper.

Selskaper	Kvalitet												Oppsummering score	
	Nøyaktighet		Balanse				Klarhet			Sammenlignbarhet		Pålitelighet	Total score	Maks score
	Test 1	Test 2	Test 1	Test 2	Test 3	Test 4	Test 1	Test 2	Test 3	Test 1	Test 2	Test 1		
Statlige selskaper														
Equinor ASA	2	2	2	2	0	2	2	2	2	2	2	2	22	24
Kongsberg Gruppen ASA	2	2	2	2	0	1	1	2	2	2	0	2	18	24
Baneservice AS	0	0	1	0	2	2	2	0	2	1	0	0	10	24
Mesta AS	2	0	1	0	0	1	0	0	2	0	1	0	7	24
Nammo AS	2	2	2	0	2	1	2	0	2	0	0	0	13	24
Posten Norge AS	0	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	0	19	24
Vygruppen AS	2	2	1	2	2	1	1	2	2	2	0	0	17	24
Avinor AS	2	0	2	2	0	1	1	2	2	2	1	0	15	24
Norske Tog AS	0	0	0	1	2	1	1	0	2	1	0	0	8	24
Nye Veier AS	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	4	24
Mantena AS	2	0	0	0	0	1	1	0	2	0	1	0	7	24
Spordrift AS	0	2	2	0	0	1	2	0	0	0	2	0	9	24
Bane NOR SF	0	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	4	24
Norsk Hydro ASA	2	2	2	2	0	2	1	2	2	2	1	2	20	24
Yara International ASA	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	23	24
Ikke-statlige selskaper														
Aker BP ASA	2	2	2	1	0	1	2	0	2	2	2	2	18	24
Bewi ASA	2	2	2	0	0	1	1	2	2	0	1	0	13	24
AF Gruppen ASA	2	2	1	0	0	2	2	2	2	0	1	0	14	24
NRC Group ASA	2	0	2	0	0	1	2	0	2	0	0	0	9	24
Kitron ASA	2	2	2	2	2	2	1	0	2	2	0	0	17	24
Belships ASA	2	2	1	0	0	1	2	2	2	1	0	0	13	24
Wallenius Wilhelmsen ASA	2	2	2	0	0	1	2	0	2	1	1	0	13	24
Multiconsult ASA	0	2	2	0	0	1	1	2	2	0	1	0	11	24
Akva Group ASA	2	0	1	0	0	1	1	0	2	0	0	0	7	24
Veidekke ASA	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	0	20	24
Hexagon Composites ASA	2	2	2	2	0	2	2	2	2	2	0	2	20	24
MPC Container Ships ASA	2	2	2	2	0	1	1	2	2	2	1	0	17	24
Tomra Systems ASA	2	2	1	0	2	0	0	0	2	0	0	0	9	24
Borregaard ASA	2	0	1	0	0	2	2	0	2	2	0	2	13	24
Elkem ASA	2	2	2	2	2	2	1	0	2	2	0	2	19	24

Vedlegg 3 – Selskapenes totale oppnådde score

Selskaper	Oppsummering score				
	Total score innhold	Total score kvalitet	Endelig total score	Maks score	% av maks
Statlige selskaper					
Equinor ASA	20	22	42	46	91,30 %
Kongsberg Gruppen ASA	18	18	36	46	78,26 %
Baneservice AS	17	10	27	46	58,70 %
Mesta AS	11	7	18	46	39,13 %
Nammo AS	21	13	34	46	73,91 %
Posten Norge AS	20	19	39	46	84,78 %
Vygruppen AS	19	17	36	46	78,26 %
Avinor AS	16	15	31	46	67,39 %
Norske Tog AS	12	8	20	46	43,48 %
Nye Veier AS	11	4	15	46	32,61 %
Mantena AS	5	7	12	46	26,09 %
Spordrift AS	14	9	23	46	50,00 %
Bane NOR SF	16	4	20	46	43,48 %
Norsk Hydro ASA	20	20	40	46	86,96 %
Yara International ASA	22	23	45	46	97,83 %
Ikke-statlige selskaper					
Aker BP ASA	20	18	38	46	82,61 %
Bewi ASA	14	13	27	46	58,70 %
AF Gruppen ASA	13	14	27	46	58,70 %
NRC Group ASA	15	9	24	46	52,17 %
Kitron ASA	17	17	34	46	73,91 %
Belships ASA	10	13	23	46	50,00 %
Wallenius Wilhelmsen ASA	19	13	32	46	69,57 %
Multiconsult ASA	18	11	29	46	63,04 %
Akva Group ASA	15	7	22	46	47,83 %
Veidekke ASA	21	20	41	46	89,13 %
Hexagon Composites ASA	14	20	34	46	73,91 %
MPC Container Ships ASA	17	17	34	46	73,91 %
Tomra Systems ASA	20	9	29	46	63,04 %
Borregaard ASA	19	13	32	46	69,57 %
Elkem ASA	21	19	40	46	86,96 %